

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

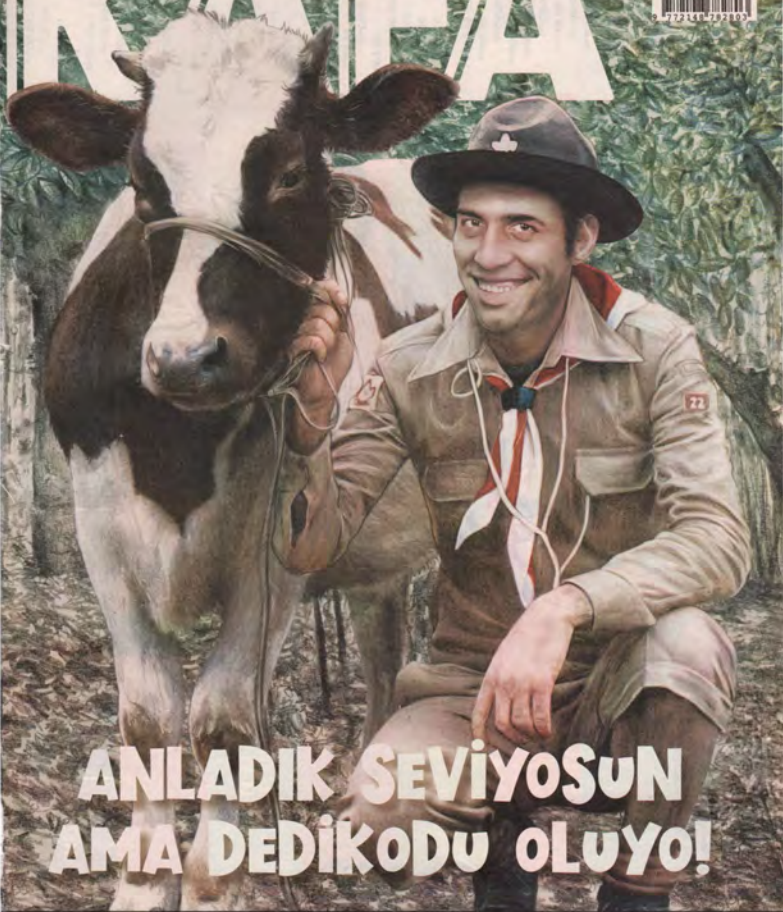
Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

KAFKA

ANLADIK SEVİYOSÜN AMA DEDİKODU OLUYO!

İlber Ortaylı • Enis Batur • Selçuk Şirin • Nermin Yıldırım • Sunay Akın • Alper Canıgöz • Umay Umay • Levent Erden • Gülseren Budayıcıoğlu
Akgün Akova • Mahir Ünsal Eriş • Uğur İsmail Saymaz • Armağan Çağlayan
Begüm Kovulmaz • Nihat Sırdar • Sebnem İsgüzel • Nilay Örnek • Başar Başaran • Bedi Ceylan Güzelce • Metin Uca • Celil Nalçakan • Ugur Meleke
Cem Güler • Kaan Kaya • Gökhan Dağistanlı • Emirhan Perker • Dilan Bozyel • Meral Işık • Buket Arbatlı • Aslı Alpar

AKA	98.00MHz	AKA	98.00MHz
AKTIN	96.50MHz	AKTIN	96.50MHz
AKSARAY	89.70MHz	AKSARAY	89.70MHz
ALP	107.50MHz	ALP	107.50MHz
ANAKA	100.70MHz	ANAKA	100.70MHz
ANTIKYA	104.50MHz	ANTIKYA	104.50MHz
AYDIN	98.00MHz	AYDIN	98.00MHz
BALIKESİR	96.20MHz	BALIKESİR	96.20MHz
BANISMA	94.30MHz	BANISMA	94.30MHz
BİNGÖL	93.70MHz	BİNGÖL	93.70MHz
BİSİA	106.50MHz	BİSİA	106.50MHz
ÇANAKKALE	90.50MHz	ÇANAKKALE	90.50MHz
ÇEŞME	101.30MHz	ÇEŞME	101.30MHz
ÇENGLİ	100.50MHz	ÇENGLİ	100.50MHz
DİYARBAKIR	90.70MHz	DİYARBAKIR	90.70MHz
ERZİNCAN	96.60MHz	ERZİNCAN	96.60MHz
ERZURUM	95.70MHz	ERZURUM	95.70MHz
ESKİŞEHİR	92.00MHz	ESKİŞEHİR	92.00MHz
FATİH	98.00MHz	FATİH	98.00MHz
GAZİANTEP	97.10MHz	GAZİANTEP	97.10MHz
İSPARTA	91.20MHz	İSPARTA	91.20MHz
İSTANBUL	89.60MHz	İSTANBUL	89.60MHz
İZMİR	102.00MHz	İZMİR	102.00MHz
K. MİRAŞ	89.40MHz	K. MİRAŞ	89.40MHz
KARS	90.30MHz	KARS	90.30MHz
KASTAMONU	92.20MHz	KASTAMONU	92.20MHz
KİŞ	87.90MHz	KİŞ	87.90MHz
KAYSERİ	95.60MHz	KAYSERİ	95.60MHz
KIRSEHİR	88.80MHz	KIRSEHİR	88.80MHz
KOCATEPE	92.60MHz	KOCATEPE	92.60MHz
KONYA	100.90MHz	KONYA	100.90MHz
KÜRKÜŞLÜ	88.00MHz	KÜRKÜŞLÜ	88.00MHz
KUTAYNA	96.50MHz	KUTAYNA	96.50MHz
MALATYA	90.30MHz	MALATYA	90.30MHz
MARŞA	102.00MHz	MARŞA	102.00MHz
MARŞA	93.80MHz	MARŞA	93.80MHz
MARŞA	102.00MHz	MARŞA	102.00MHz
MERİN	91.40MHz	MERİN	91.40MHz
MİLLİ	104.80MHz	MİLLİ	104.80MHz
MİLLİ	96.00MHz	MİLLİ	96.00MHz
MİLLİ	93.40MHz	MİLLİ	93.40MHz
MİLLİ	91.10MHz	MİLLİ	91.10MHz
MİLLİ	91.60MHz	MİLLİ	91.60MHz
MİLLİ	89.50MHz	MİLLİ	89.50MHz
MİLLİ	94.00MHz	MİLLİ	94.00MHz
MİLLİ	90.00MHz	MİLLİ	90.00MHz
MİLLİ	89.00MHz	MİLLİ	89.00MHz

CENKER BAYRAK

CANDA TOLGA IŞIK

SUNAY AKIN

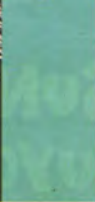
GÜÇLÜ METE

NIHAT SIRDAR & SIVRI SINEK

BEDİYE ÇEYLAN GÜZELCE

AYÇA DERİN KARABULUT

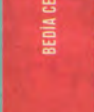
ZEKİ KAYAHAN COŞKUN

CEYHAN YILMAZ

PINAR İNANÇ AKAR

TANZER GÜMÜŞ & EFLATUN

CEYDA DÜVENÇİ

SINAN TUZCU

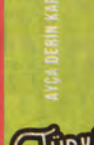
İLBER ORTAYLI

EREN DEMİR

RAUF GERZ

ÖĞÜZ OTAY

yaş değiştirme törenine yetişen öyle bir şiir

Tomris Uyar'a

Ben seni uzun bir yolda yürürken görmedim ki hiç
Yağmurlar altında gördüm, kadeh tutarken gördüm de
Bir kıyıya bakarken, bakarkenki ağlayan yüzünle
Ve yarışırsa ancak Monet'nin
Kadınlarına yaraşan giysilerinle
Gördüm de

Ben seni uzun bir yolda yürürken görmedim ki hiç.

Öyle kısaydı ki adımların, diyelim bir yaz tatilinde
Bir otel kapısının önünde, tahta bir köprü'nün üstünde
Bir demet çiçekle paslanmış bir kedi arasında
Öyle kısaydı ki adımların
Şöyle bir bardak yıkayışının vaktiyle
Ölçülür ve denk düşerdi ancak
Ben seni uzun bir yolda yürürken görmedim ki hiç.

Yok bir yanıtın "nereye" diyenlere
Bir buz titreşimi gibi sallantılı ve şaşkın
Ve çabuk bir merhaban vardır bir yerden gelenlere
O bir yerler ki, diyelim çok uzak olsun
Sen gelmiş gibisindir oralardan, otobüslerden
Yollardan, deniz üstlerinden topladığın gülüşlerle
Ben seni uzun bir yolda yürürken görmedim ki hiç.

Seni görünce dünyayı dolaşıyor insan sanki
Hani Etiler'den Hisar'a insek bile
Bir küçük yaşındasın, boyanmış taranmışsın
Çok yaşımda her zamanki çocuksun gene
Ben seni uzun bir yolda yürürken görmedim ki hiç.

Mart ayında patlıcan, ağustosta karnıbahar
Mutfağın mutfak olalı böyle
Bir adın vardı senin, Tomris Uyar'dı
Adını yenile bu yıl, ama bak Tomris Uyar olsun gene
Ben bu kış öyle üşüdüm ki sorma
Oysa güneş pek batmadı senin evinde
Söyle

Ben seni uzun bir yolda yürürken gördüm müydü hiç.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

İlber Ortaylı

LOZAN ANTLAŞMASI 100 YIL SONRA FESHEDİLECEK Mİ?

Lozan Antlaşması ne bir kazanım ne de bir kayıptır. Bir müteakke ve bizim kazandığımız silahlı bir mücadelenin ardından yapılan doğru bir müteakke. Türkiye'nereye kadar gittiysen müteakke de ona orası verilmiştir, fazlası verilmez. Girmedikmiş veya geri çekildikmiş yeri alacak, Yunanistan'ın bir imtiyazlı bir devlet değildir. Nereyekadar gide bilirse ancak orayı tutuyoruz.

Müteakke sırasında asıl kaç siyasi alan ve coğrafyadan çok kapitülasyonlardı. Kapitülasyonlar, Türkiye'de azınlıklara çok önemli bir şekilde üstün haklar verilmesiydi. **İsmet Paşa'nın dediği gibi kazananların eşit hakları vardır ama fazla eşit değil. Bu çok doğru bir söz.** Yüzde yedi oranında bir azınlığın Suriye'de neler yaptığını gördük. Lozan'da böyle ileri geri konuşulmaz. Bazı Karadeniz müteakkekirleri ve alaylı tarihçiler kendilerince birtakım şeyler uyduruyorlar. Bu insanların kronoloji bildikleri yok. Söylemlerinde Lozan'da Adalar'ı İsmet Paşa'ya verdiriyorlar, hâl buki Adalar zaten gitmiş, o sırada bizde değil. Kendilerince yorum yapıyorlar, ben hiçbirinin okuması yazması olduğunu düşünmüyorum. Türkçede yayımlandığı hâlde belgeleri okumadıkları açıkça ortada, ne Fransızca biliyorlar ne de hukuki bir belgeyi okuyup anlaya bilecek seviyeler. Devamlı bir yakıştırma

Lozan Barış Antlaşması sonrası İsmet İnönü, Halide Edip Adıvar, Adnan Adıvar ve delegeler, 1923.

Fotoğraf: Dapo Photos

birtakım insanları etkiliyorlar. **Türkiye'de hâlâ kahve sohbeti tarihçiliği ve meyhane sohbeti tarihçiliği yapmak yaygındır. Bu, eski devirlerden kalma bir alışkanlıktır.**

"Lozan yüz yıl sonra kalkacak" şeklindeki açıklamalar gerçeği yansıtmaz. Taraflardan birine veya ikisi bu müteakkeyi lağvedelim der veyahut fiili olarak iftial eder, diğer taraflar mecburen "Çekiliyoruz," demek durumunda kalırsa, bu başka bir senaryo. Bu durum Lozan için değil, Montrö Sözleşmesi için geçerlidir. Montrö'nün süresi dolduğunda bu müteakke bitmiş olacak. Süresi dolduğunda taraflar çekilmezse, geçerliliği otomatik olarak devam edecek. Montrö, bu anlamdaki kontratı gi bidir. Lozan öyle değildir, ebedidir. Neredeyse her antlaşma için bunu söylüyorlar, Hatay için de tekrar referandum yapılabilir denerler. Böyle bir durum söz konusu değil. Bunu söyleyenlerin ne istediğini anlamak gerçekten çok zor. Bu insanların çok akıllı olduklarını zannetmiyorum.

OSMANLI'NIN BİLİM ŞEHİTLERİ KİMDİ?

Sarı Lütüf isminde birinin Osmanlı'nın ilk bilim şehidi olduğu söyleniyor. Sarı Lütüf diye biri yok, onun ismi Molla Lütüf'dir. Molla Lütüf'nin dışında bir de Nadarlı Sarı Halil var. İkisi de tamamen teolojik tartışmalar üzerine gitmişlerdir. Mesela Molla Lütüf'nin tezi şudur; Hazreti İsa, Hazreti Muhammed'e faiktr, ondan üstündür çünkü Allah tarafından, baasız olarak yollanmıştır. Bunun ispatı isteniyor. İlmiye Heyeti önünde güya bu tezi ispat ediyor. İkna edici olduğu söyleniyor fakat ulema tarafından bir daha aynı şekilde yarılanıyor. Katli vaciptir denerler ve ortaklar karışıyor.

Nadarlı Sarı Halil'inki de buna yakın fakat onunki bu gi bi "O, ona faiktr," veya "O peygamber iyidir," şeklinde değildir. Onun idam edilmesinin sebebi, dini meselelerde, akide meselelerinde daha ziyade mantığı ve ilimleri ileri sürmesiydi.

Şunu söylemek istiyorum;

15. asır Türkiye'sinde tıpkı Rönesans'ta olduğu gi bi birtakım yaklaşımlar var ama herhâlde toplum, bunlara fazla ihtiyaç hissetmedi dolayısıyla bunlara fazla ilgilanmediler.

Mehmet Ali & Akşemsefası

Fotoğraf: Molla Lütüf, Orhan Şaik Gökyay. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 846, 1987

TÜRKİYE'DE OKUMA ORANLARI ARTACAK MI?

Memleketimizde okuyanlar değışi ve arttı ama günde beş saat televizyon izleyen insanlar çok zor değışir. Basılan tıtların sayısı artmaya başladı ancak kitabın sayısında büyük artışlar yok. Tercümeler eskisine göre çok iyi. Günlük tercümeler de var, kendini Fransızca ve İngilizce biliyorum zanneden insanlar, asıl olarak Türkiye'yi bilmiyorlar. Yabancı okul mezunlarında bu apaçık görünüyor. Bunların yaptığı tercümelerin yanına yaklaşılmaz.

Şimdi bu durum yavaş yavaş değışiyor ama hâlâ tercüme ödülleri verilmiyor. Yapılacak şey; büyük kurumların, okkallı, tanınmış ödülleri müteakke vermesi. **Şunu belirtmekte fayda var ki Türkler, okumayı pek sevmiyor. Bütün dünyada da okumayı azaltan dijital sistem dönemine girdik.** Çocuklara okumayı sevdirmek lazım ama Türkiye'de iyi çocuk edebiyatı kitlağı var. Sonumuz hayırlı olsun.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Kitaplar: Bilginler, Mütareke, Akşemsefası, Mütareke, Akşemsefası, nesneler, Lağvedilmek, Nüksünüz bilimsel, feshedilmek, Kitlağı etmek: Akşemsefası, kendinmek, beşten çıkarmak.

Başar Başaran

yaz gecesi rüyası

Birazdan imbat başlar, hayalimde bir hayat kımıldar. Kuşluk vakitlerinin göğüşinden, turunç açan sabahlardan, narların altından geçilen kapıdan, hamaklardan, köpeklerden, verandada sallanan sandalyeden, uzun yürüyüşlerden bahsederim.

Gölüşünden başkışık kalmamış bahçede. Gökyüzünden el ayak çekilmiş, yelkovanlar kuytuva, yorgun dallaruyukuya yatmış. Sandalyeler ters, dola bin üstünde örtü, kedilerin ta bakları boşalmış. Öyle bir Bodrum ki Cevat Şakir sarhoş dinilir. Yunancayı hatırlar kayalar, kopmuş parçalarına seslenir. Yarımşiririnsola orada bitirirsin. Uçundan denizi çeken, ayağına getirirsin. Yırtıp atmışım öncekilere yazdıklarımla, dıvanımda cümle, habırmıda aşk kalmamış. Yanında sussam hatırlar kıskanır. Durdum yerde dursam seyyahlar kıskanır. Elin yağına bütün kadınların baktığından bir fazla bakıyorsun yüzüme. Gözlerini kaçırmasan bir kadeh daha içerim. Yıldız kaysa bundan fazla ne dilerim.

Birazdan imbat başlar, hayalimde bir hayat kımıldar. Kuşluk vakitlerinin göğüşinden, turunç açan sabahlardan narların altından geçilen kapıdan, hamaklardan, köpeklerden, verandada sallanan sandalyeden, uzun yürüyüşlerden bahsederim. Yanında kıvrıp bir sayfayı, öğrendiklerimi hemen sana anlatmak isterim. Bir çocuk gibi ciddiye alıp yakanmayı, kiş geceleri yanına yatarım. Aklıma bir fikir, içime bir kurt düşse seni uyandırırım. Yumruklarımı çözer, alnımı öpersin. İnanırın bana, inandırırın. Dünyaya çağırırın beni karanlık gezegenlerden, mum gibi güneşi üfler, meteorları kovalar, dilimi kelimeyle barıştırsın. Elin yağına şu hâlinde bir tuval boyasam, getirip salona asarım. İskeletin altından, burcların sırtından geçer ka buslarını tamir, rüyalarını ta bir ederim. Biz kalkıp gideriz, izimiz kalır bu sahilde. Kendimizi fil dişi kuleden atar, ayaklarımıza düşeriz. Bir saat çalsın, ilham uysun, ben kalemi açıp neler yazayım. Ömzünde cılız bir rüzgâr dolansın, yanaklarından tuz toplanır.

Bunlar da benim yeteneklerimdir. Elimde keçi, dilimde çivi, bahçeye sana kameriye yaparım. Komodini cıllar, başucuna lam ba koyarım. **Bir ateş yandı mı sabaha kadar konuşurum. Altını gızdığım kitaplardan, kimsede olmayan plaklardan, şiire varmayan mısralardan söz ederim.** Bildiğim şeyler muhtelifir. Mesela yazalım diyecek kimse bulamamış yalnızlardan, adı sanı duyulmamış yazarlardan, kahından ölen müzisyenlerden anlarını. Hezeyanlardan, sanırlardan, çürütülmüş dirseklerden, şişe di bi gözlüklerden geçer, Cemil Bey'e varırım. Bu masa onun masası olsa gözleri tavandaki lam baya yakın olsun diye iskemleyi üstüne koyar öyle Balzac çevirirdi derim. Sana böyle şeylerden ve Lamia Hanım'dan bahsederim. Aşık bir kör adam nasıl sitem eder sevdiğine "seni beniden başka herkes görüyor" diye anlatırım. Neden Balzac desen onu da anlatırım. Yirmi tane asırdır hepi topu insanlık, aşk derer gibi bir alur kucağına konur. Yırm devrimlerin, kavuşamayan aşkların, duymayan yazarken sloganların hesabını tutarım. Gökkuşakları nereye kurulu, roman yazarken

nelerden kurtulunur, lafın söylenmeyi nerededurur hepsini gösteririm. Tekneler kıtcan kara bağlarını, lodosun gözü yaşıdır, balıkların işi ne acele anlatırım. Nasil elleri yanar yazarın yazdığından, Şerati'nin göle bıraktığı destandan, Satie'nin yırttığı notalarından bahsederim. Bu koylardan elli sene önce geçen mavicilerden, resamlara poz veren süngercilerden, hippilerden, deli arkeoloğlardan, jandarmanın kolunda ağlayan büyük definecilerden dem vururum. Işık gelsin yeter ki yüzüne, alir elime bir balyoz yatak odasından girer bahçeden çıkarım. Ateş geçip boynun ürperince, üşüdüğünü senden önce anlarım.

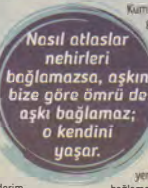
Bu meyhaneden bizim köye, deniz boyundan bir yol gider.

Kumsaldan, suyun içinden, üstünde yosun tutmuş kaygan taşlardan geçer. Oradan yürür dalgalıran nereden göldüklerine bakar gemilerin izini süreriz. Mahmur bir müezzin sa bahu okumaya geçer yanımızdan, "Aşk uyudun hayırlıdır," der güleriz.

Bir yerde elinden tutarım, bir yerde belinden, bir zamanda öperim seni. Gözlerini kapatır yengeçler. Yüzünü avuçlarıma alıp hafızama işlerim. Her şeyi unutsa bunu hatırlasın isterim. Samanyolundan bu patikada telaşımı bırakır, kendime yetişirim. Aşkın ömrü ne diye sorarsın bana. Doğduğu ülkenin topraklarında dökülen akarsulara ne denir, diye cevap veririm. Ne denirse densin bir anlamı yoktur. Sınırları insanları çizer, ırmaklar yeryüzüne dökülür. Yani, dersin. Yani nasıl atlaslar nehirleri bağlamazsa, aşkın bize göre ömrü de aşkı bağlamaz, o kendini yaşar.

saymaya meraklı olan biziz derim. Peki aşk ile akarsuyun ne alakası var dersin, ikisi de çağlayarak akar derim. Parmaklarını parmaklarımın daha sıkı sararsın. Güvenip, adımlarını adımlarıma uydurursun. Girsem koluna, seni denize döndürsem peşimden gelirsin. Dur yapma demez, ne üşümekten ne karanlıktan korkarsın. Biraksan beni şuradan suyun üstünden Kos'a kadar koşar bize likör alıp gelirim. Beni kırmanın gülümsersin. Hayır, sarhoş değilim. Akıldım anlardan kurtulmuş bir alem belirde sadede. Kertirizlerimi yıktım, palamarı attım. Çocukluğum sana anlatırken güzelleştirdi. Bir balkon vardı ağladığım, altındaki açığı seninle hatırladım. Lam baları yanınca zihnimin yazmaya koyulurum. Bir elma yuvarlanır, gelir ömüme durur. Eğilir alır karnımızdı doyururum. Aşk ta biata girmenin yeminiymiş, niye bu güne kadar dışındaydım anlarım. Şehirlerden, binalardan, heveslerden, hevedan çıkar, gecenin karanlığında bırakıp iç sesimi bir sulhe varırım.

Eve geldik mi sırtından şal gibi dökülür Bodrum. Koylar, yakamozlar, mercanlar... Kapının dışından bekler bizi sa baha kadar. Bir tirhandille gezir ki bi seninle sevmişim, öptüğün yerde mavi yeniden başlar. Şimdi araki çekimden uyrur. Çünkü deniz ka bukları bil onları duymadığımızda da uğuldar.

Bedia Ceylan Güzelce

iyi bir neden

Yaz mevsimi, orta yaşlarında bir kadın gibidir ve artık hiçbir genellemenin muhatabı değildir. Erkenden başlar güne, öğle sıcağında tüm işlerini bitirir ve eli boş çıkar, işte o zaman, o zaman.

iyi bir neden buldumsana.

gözlerinin çevresine yerleştiresin, bir ağzı dolusu gülebilesin diye. Yorgunsan, korkuyorsan ve bir avazdayeniden doğmaktan başka çare görmüyorsan, al işte sana bir **kanca** veriyorum, nereye istiyorsan oraya geçir, Gülhane'de bir ceviz ağacına, çocukluk aşkınla ilk el ele tutuşmanıza, çamları arasında geçipseni öperek uyandırılan ye, uçan balonun içindeki havayı çekip okuduğun şiire geçir, geri getir neyi istiyorsan yanına, iyi bir neden bul kendine ve geçirkancanıona.

Ayıp değil özmek seni, ayıp değil nicedir çıkmadığın sokakta karşılaştığın ilk kişiye uzun uzun bakma isteği, gözlerini gözlerine dikip kendine çekmeyi denemek ayıp değil, iyi bir nedenle geliyorum bu defa sana, dünya yıkılır gibi oldudsonra yenidenkurulur gibi oldu, ayıpdeğil dünyayı terk etme isteği, sonra vazgeçmek ayıp değil. Biliyorum, bir sokakta karşılaşacağız, tek başımıza yürürken, gidip bir yerlere bir şey içmek için birimizin vakti, ötekinin gelmek için bahanesi olacak, bahaneler hiç ayıp değil, sokaklarda delice yürümek iyi bir neden, karşılaşmak müthiş bir ihtimal, yalnızlığın bir kadını var, bir de el adamı* ve aşk düzlükle, düzlük iyi bir neden.

Bir neden bula bilirim senin için, iyi bir neden. Yaz mevsimi, orta yaşlarında bir kadın gibidir ve artık hiçbir genellemenin muhatabı değildir. Erkenden başlar güne, öğle sıcağında tüm işlerini bitirir ve eli boş çıkar, işte o zaman, o zaman. Güneşe, biraz olsun güneşe baka bilmek için yuvasını dağıtmıştır kraliçe karınca, onu otlar, yer altı havanları ve en çok da yere düşen yaprakları ayplar, ayplaşın. Herkesin duya bileceği bir şekilde "Bir nedenli olmalı hayatın" der yaz mevsiminde soyunup dökünen o kadın ve kraliçe karınca, hazineye doğumlu, haziranla benzeyen ama hazineyi değil. Yürüyerek gidiyor her yere, yürüyüşünde bir şey var, yeni doğan bebeklere konan isimler gibi yeni, ne kadar söylesen de eskimiyor, öyle bir şey var onda. Ne yapıyor ediyor yeni bir neden buluyor her gün kendine. Akdeniz'in nadir kıyısı Phaselis'te ayaklarına su, tuz ve buz geçiriyor. Öyle **bir kadının hikâyesini** getirebilirsin dilerse. Seni antik kentlerde dolaştıracak kadar kitap okudum şu geçen zamanda, Roma döneminde her an tanrıyla karşılaşırız diye açık bırakılan pencereler, monü tuvaletler ve suyu şehrin bir yanından öteki yanına taşıyan künk. Günlü spor, sanat ve felsefeyle geçiren gençleri Roma'nın.Ahh, gençlik ayna ayna açılır gövdesinde, aynaya bakmadan bile yalnız kendimizi gösterir bize. İşte bu yüzden bir gün tek başımıza bir neden bulduk bir buydıklarında çok iyi dost olacağız diye bir neden. Başkısında bir

şakayık, bir açelya, bir manolya ve bir limon, bütün nedenlerden uzaktta büyüyorlar, sırf büyümüş olmak için.

Bazı nedenler vardır, bizi tutar. Yani uzun ve dalgalı gemi yolculukları gibi, takside arka koltukta oturmak gibi tutar. Ben sana bir **bardak** getirdim, içine ne istiyorsan onu koy. Hatay Meyhanesi'nde dostlarla içilmiş son rakı, geni gelensaylığa kaldırılan bir kahkaha, koy, kopmamış kıyametin, edilmemiş kavğanın sessizliğini, duvarı çatlatan sessizliğini koy ve ters çevir bardağını dilerse, sa bir üfleince sen bilirsin, bir şarkı söyle veya suya doysun. Bir bardağı doldurma telaşı iyi bir neden olabilir gibi bir geliyor bana, ne dersin? Sahi neyin var bu hayatta, bir bardağın içini doldurabilecek kadar, neyim olduki? Önce arıstarak doğmuş sonra yavaş yavaş insana benzemiş birinin parmaklarının ucudur, hiç vazgeçmeden, hayırna verdiği konserlerdir, iyi, çok iyi bir neden. Bardağına bunu da koy. Sonra kitaplığını arkasına alırlar var ya onları da koy, yok önce sarıl, sonra koy. Ben şu kitaplığımı sırtıma yasladığımda dünyayı yerle biredip sonra yedi günde yeniden yaratmışım gibi gelir hep, bunu yapmamak için en iyi nedeni de yine o kitapların arasında bulurum, ikidizde mesela, şöyle söyleyen iki dizede,

"Günaydın kayısıyı sallayan ye
Kurtulan dirilen kişiye günaydın**

İyi bir nedenlazım hepimize, şir gibi iyi bir neden. Saf iyilikten mürekkep bir neden.Bir Japon gibi hem yirmi kiloluk on iki kat kimonoğu giyip hem de ortalıkta her şey yolundaymış gibi bi gezemem. "Yorulduk ama değdi" diyememi. **Yorulmak başka bir yazının, değip değmemesi ise başka bir yazının konusu, onları aynı cümleyle hapsedemem.**

Bir uyku getirdim sana, uyku iyi bir neden. Rüyalarımız her zamankinden derin, her zamankinden berrak. Rüyaadakeşeye sıkışmış gibi olursun ya hani, muhtaç olduğun kudret tam da ona ihtiyacı duyduğun anda yitip gideriver. Onu arayıp bulmak, bir neden. Kağıtları katlamak da kıyılarda yüzün dev balıkları hatırlamak da kara saçlarını, kapkara saçlarını uzağında da geceyi uykuya bağlayan iyi nedenler. Tak kancanı, kır bardağını, doya doya yaşa yaz mevsimini. Canım, ben bir batıl inanca tutuldum. Sana iyi bir neden bula bilirim bu yaz çok güzel geçecek sanki. Gemiler yine gidecek, biz istan bul'un bir ucundan öteki ucunayine sudan geçecekçiz. Ayıp değil, bir nedeneğul.Bir kendini hiç saymak, ayaklarını akitnya sarkıtmak*** ayıp değil. Bir uyduna bense birye.

Canım, ben
bir batıl inanca
tutuludum. Sana
iyi bir neden
bulabilirsem
bu yaz çok güzel
geçecek sanki.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi: <https://rante.org>

Mehmet Ali & Akşamsafası

Gökhan Dağıstanlı

muhayyer

Ne ye kızdığımızı hatırlamıyoruz bile. Veda sözleri aklımızda durmadan bileniyor. Ama konuşmak gıyotın bıçağı, susuyoruz. Belki de sen kez sarılıp uyuyoruz.

Beklerden gülenin ağaçların dallarına konmuş gece. Koca şehirde her şey nasıl da yavaş. Camdan geçen son polis arabasını gözliyoruz. Bir önceki gece çalışmışım dersimi. Devriye ne kadar zamanda bir alılıyor biliyorum. Hasret adamakıllı büyümüş olduğumu biliyorum. Sevdim, nur topu, canımın içi. Benim onu sevdiğim gibi sever beni kar tanesi. İyi gücü bitirip çocuğuna uyutunca neredeysem orada alırlı soluydu. Kaderimi aralar bazen küçükük elleriyle, kendi fırsatını yaratır. Benise onsuzken ancak idare ederim yaşamayı. Ne yapmam tamamlanmaz nefesim. Az zamanda çok yer edinmişiz birbirimizde. Bak yine göze alınıp bir yıl kadar hapis cezasını. Semtin ara sokaklarını çoktan ezberlemiş. Küçük adımları kavuşmaya büyümüş, yükünü bir kenara bırakmış kollarına geliyor pamuk tarlası. Koşeden bulut gibi yumuşak dönüp menzileme giriyor. Karşılamaya daha orada başlıyorum. Kollarımı atabildiğince açılıyor. Balkonun demirinden asırsam kendimi ve ölmeyeceğimi bilsem bir adım önüne sıçramam isten değil. Dokunmak diyorum kendi kendime, ne büyük bir nimet. Sevmek, ödemek, arzulamak da mühim elbet ama dokunmak. Bir dakika sürmeden kapının önünde bekliyor. Koşa koşa açıyorum kapıyı. Dayanamayıp bir soluk alıyorum üzerinden. Ellerini yika diyorum, boynumu yarım büküp banyoya doğru gidiyorum. El yikamak çok mühim diyor haber bültenleri, kavuşmaların gücünün tam karşısına otuz saniyelik sabır direnci koyuyorlar. Banyonun kapısında bekliyorum. Bir sarılma başlıyor, bitmiyor. Dirtiliyoruz aşktan yana yana. Dyle bir anlama türünümüze ki balık olsa deniz derdi buna.

Bir buçuk kişilik koltuğuma geçiyoruz. Hep kolumun altında olsun istiyorum. O da hep beni düşünüyor, memleket gibi bakıyor bana. Canım hep sikkın, biliyor. Hayattan hak ettiğimi alamamışım. Ya da bana böyle geliyor. Geçleri uyurken dışımları sıkıyorum. Onu görünce derinlere kaçan gerginliği miyle koymuş gibi buluyor. O an dünya yıkılsa beraberiz ya nasıl olsa altından kalkarız. Şifam benim, "elirsürecil"im. Ensemde dolazırken incecek elleri deşetli güçleniyor. Bübün sıkıttımı söküp atıyor. Oysa binlerce insan cesedi her gece mitematik sahalarında. Her cesedi bir sayıyorlar. Halkıku benim babam olmuş biliyorum; cenaze evinde her ceset en az bir milyon yazılıyor. Bunlara üzülmeyp de ne yapalım diyoruz birbirimizde. Sarılıp dinmeye çalışıyoruz. İhtiras tankında iki yedek subayz neticede. Ne tam anlamıyla savaşçıyız ne bitünlüyle barışçı. Mahalle yanarken oturup birbirimizi seviyoruz. Hazır değiliz dramatik bir sona. Dyle bir iç içe geçiş ki kalbin çiçek olsa toprak derdi buna.

Mahalle yanarken oturup birbirimizi seviyoruz. Hazır değiliz dramatik bir sona.

Geçen doğum gününü kutlamıştık. Hediye almak serbestti ama hediye satmak yasaktı. Belki de ben savsaklamışım. Yine de bir pasta, bir şşe içkiye mutluluğu yakalamıştık. Benden bir şey beklediğini de yoktu aslında. Üç tane mumu üflemek gözleri ormana doğmuş güneş gibi parlamıştı. Bu gece de öyle yine. Yeni öğrenmişim daha, bir heves mercimek yapmışım. Yanında pilav, yine tane tane. Kendimle ölmeme fırsatı vermiyorum. "Sevdim," diyor "her şeyi güzel yapar." Kalkıp dudğından ipiyorum. İştahım açılıyor. **Yabana atılmaz bir melek kokusu, cennetten çiğime düşüyor. Burnumu yaklaşıtıyorum boynuna. Bekle görse anne derdi buna.**

Aslında dardımız var ikimiz de biliyoruz. Bazı konularda hiç anlaşamıyoruz. Yine de elimizden geleni yapıyoruz. Sonra yine anlamız bir konu açılıyor. Tutmuyor kendini yükseldiğe yükseliyor. Bana bir şey oluyor o an. Bu kez alttan alınıyorum. Ateş fıskiyesi okyanus gözlerinden. Dalgaları büyüdüğe büyüyor. Başıma geleceği anlıyorum. Ok gibi fırlıyor yerinden. Bilmem kaçınca kez gilmeye kalkıyor. Bu sefer durduramıyorum. Yorgunum ben de, halsizim. Yine de pencereden endişeyle gidişini izlemeye çalışıyorum, bir türlü çıkmıyor. Apartmanın girişinde daha önce neden konulduğumu anlamadığım iki kişilik koltuğa buluyorum onu. Orada dylece oturuyoruz. Sokağa çıkma yasasının bitmesini bekliyoruz ama daha çok var. Bir süre sonra yukarı çıkmaya ikna oluyor. Ben ruhuyla yitirmişim, o kendininkini aşağıdaki koltuğa bırakmış. Kapıdan giriyoruz. Son gecemiz başlıyor. Umut olsa karanlık derdi buna.

"Sevmek," diyor şair, "reziple korkuludur. İnsan bir aşkalmıştı ansızın yorulur." İşte tam da böyle oluyor. Neye kızdığımızı hatırlamıyoruz bile. Veda sözleri aklımızda durmadan bileniyor. Ama konuşmak gıyotın bıçağı, susuyoruz. Belki de sen kez sarılıp uyuyoruz. Pamuk tarlası beni sırtımdan öpüyor. Sözün hükmü orada bitiyor işte. Sımsıcak bir anıyı kalbime işliyor. Uyuyup kurtulurum sanıyorum ama bu veda busesi süngü gibi ruğama giriyor. İlk ıktlar girenken pencereden, uyanıyoruz. Buz gibi bir hava esiyor. Gıyınırken bakışları uzak, belli ki cesaretini topluyor. "Benden bu kadar!" diyor ya da bana böyle geliyor. Kapıda son kez sarılıyoruz. Adımları bu kez küçük. Asansöre binerken bir an duraksıyor. Kollarımı açıyorum ama görmüyorum. Onun da işi benim kadar zor biliyorum. Basıp gidiyor. Bir devri kapatır gibi kapatıyorum kapıyı. Arkamı dönüyorum, duvarda gözleri. Büyüdüğe büyüyor. Bir kere daha gidemiyoruz hayatın sünya. Dyle bir özleme buluyor ki canım, mahpus olsa gökyüzü derdi buna.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rante.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

SEVDA KAFASI
Bu kitap, Mahayyer adlı bir eserdir (Türkçe yazılmıştır).
İsim: Mahayyer
Yazar: Gökhan Dağıstanlı
Yayıncı: Mehmet Ali & Akşamsefası
Kullanılabilir: Evet

Selçuk Şirin

hep birlikte #okunacak10kitap

Liseden ODTÜ'ye, oradan da New York Üniversitesi'ne uzanan hikâyemi, belki birilerine ilham olur diye çok anlattım. Bu hikâyede bir sihirli değnek arıyorsanız eğer hemen söyleyeyim: Bu yolculuk, doğduğumdan beri evin başköşesinde duran kitapların sayesinde gerçekleşti.

Türkiye'nin en başarılı liselerinden birinde karnesinden zayıf olan bir öğrenciydim. Liseden mezun olup köydeki bakkalının başına geçecektim. Üniversite sınavına sırf Kars'taki merkezini görmek için girmiştik. O nedenle, liseden ODTÜ'ye, oradan da New York Üniversitesi'ne uzanan hikâyemi belki birilerine ilham olur diye çok anlattım. Bu hikâyede bir sihirli değnek arıyorsanız eğer hemen söyleyeyim: Bu yolculuk, doğduğumdan beri evin başköşesinde duran kitapların sayesinde gerçekleşti. Gelin biz de bu yaz hep birlikte 10 kitap okuyalım. Geçtiğimiz yıllarda Hürriyet'teki köşemde başlattığımız bir güzelliği KAFA dergisinde devam ettirelim. Zaman zaman gerek Instagram'da gerek Twitter'da tek tek tanıttığım ve kendi kitaplarımda, köşe yazılarımda sık sık referans verdiğim kitaplardan bir seçti hazırladım. Böylece özellikle sosyal medyada sıkıştırılan kitap tavsiyesorularına da toplu bir yanıt vermiş olurum.

Geçtiğimiz yıl birlikte okuduğumuz kitapları görmediyseniz eğer sosyal medyada #Okunacak10Kitap etiketiyle arama yapabilirsiniz. Bu 10 kitap bir okuyan arkadaşlar arasından seçtiğimiz kura sonucu belirlenilenler İstanbul ve Kars'ta iki ayrı yemekte bir araya geldik. İstanbul'daki davette sevili Ahmet Ümit A'nın de katılımlıyla edebiyat dolu bir akşam geçirdik. Kars'ta yemekte ise NYU'dan meslektaşım Prof. Dr. Tülin Erdem bize eşlik etti. Araştırma-inceleme kitapları arasında derin bir sohbet gerçekleşti. Bu sene de aynı yoldan gideceğiz.

Bu sene için listemi hazırlarken farklı yaş gruplarına ve okuma biçimlerine uygun kitapları seçmeye özen gösterdim. Şimdi sizden iki ricam var: İlk olarak kitapları okudukça izlenimlerinizi yine #Okunacak10Kitap etiketiyle sosyal medyada paylaşmanız. Varsa yorum, eleştiri ve sorularınıza da lütfen bizzatla paylaşıp. Böylece bir süre sonra kendimize ait bir sanal kitap okuma odamız olacak. Hiç tanımadığınız yerlerdeki insanların yaşadıkları olduğunu göreceksiniz. Son olarak yine geçen sefer yaptığımız gibi bu sene de 2020 listesinden yer alan 10 kitabın tamamını okuyan dört arkadaş ya İstanbul'da ya New York'ta (belki de Kars'ta) bir yemekte ağırlayacağız. Okumaları bitirince bana sosyal medyadan ulaşan kişiler arasından bir kura çekip, sohbeti de YouTube'da yayınlarız. 2020'nin bitmesine daha altı ay var...

#Okunacak10Kitap (2020)

Bu yıl da 10 kitabı yine edebiyat ve deneme/inceleme kategorilerinde belirledim. Kurmacalardan önce **Sineklerin Tanrısı**, **William Golding**. Sineklerin Tanrısı, korona virüs günlerinde aklıma takılan bir klasik. İnsanın, insanın kurdu olduğu tezini en derinden bu kitapta hissetmişim. İkinci kitabı ise **Hayvan Çiftliği**. Çocuk yaşta okumuştum ve ağaçsık korkmuşum. İyi niyetle başlayan girişimlerin zamanla nasıl kontrolün içine girdiğini ilk bu kitapta öğrenmişim. Sineklerin Tanrısı ve Hayvan Çiftliği aslında öteden beri gelen "nature-nurture" yani doğuştan mı yoksa sonradan mı sorusuna da iki farklı yanıt sunuyor. Tabii ustayazar Yaşar Kemal'in bir klasığı olan **İnce Memed** de listede. Benim en sevdiğim kitap bu serinin doğrudan doğruya ancak zaten ikinci okuyan kendini orada bulacaktır zira hem haksızlık karşısında zamana meydan okuyan bir kahraman var hem de bir yapağın kılmadmasına saygısalara güzelleme düzen bir yazar... Bu alanın bir diğer kitabı ise Latife Tekin'in kaleme aldığı **Sevgili Arsız Ölümler**. Geçen yıla göre belki eskide kaldı.

Mehmet Ali & Akşamcılar

ama kenardan gelenlerin hikâyesi evrensel. Bir gecede okumuş, günlerce denemekle gelememişim. Edebiyat bölümüne son olarak ise **Ursula K. Le Guin'in Mülksüzler** kitabını ekledim. Bizim kuşakta bu kitabı okumayanı soh bete almıyorlardı. Bilim kur gu sevenler zaten okumuştur ama o tarza uzak duranların bile elinden bırakamayacağı bir kitap. Sirt yazısı ise efsane... "Devrim'i yapamazsınız. Devrim ola bilirsiniz ancak!"

Deneme/inceleme alanında ise yelpazeyi biraz geniş tuttum. İlk kitap, deneme tarzının en iyi örneklerinden biri olan **Cehenneme Övgü**. Gündüz Vassaf'ın psikolojiden felsefeye geniş bir alanda konuları ele alma becerisi, Türkiye'de pek nadir olan kaynaklara aşina olması bu kitabı olmazsa olmaz yapıyor. İkinci kitap ise **Murat Belge'nin yazdığı Tarihten Güncelliğe**. Tespih çekmek üzerine deneme okumuş muydunuz? Ya "bayan yanı" konusunda? Bu ve benzeri "gündelik" konulara tarihsel ve materyal bir çerçevede onlara deneme bulacaksınız bu kitapta. Muhtemelen bazı denemeler biraz tarihi oldu artık ama gündelik olaylara kuramsal bir çerçevede bakma pratiğini kavramak için harika bir kaynak. Listeye Türkiye çevirildiğinde çok sevindiğim bir kitabı da hemen dâhil ettim. Listede en yeni iki kitaptan biri **Orjinaller**, Adam Grant. Start-upların dünyanın altını üstüne getirdiği günlerde bir inovasyonun nasıl ortaya çıktığı sorusuna yanıt bulacaksınız bu kitapta. Ben bir kitapçıda ilk sayfayı okuyup, akşamına bitirmişim. Bu yaz okumamız gerektiğini düşündüğüm bir diğer kitap ise **Azim, Angela Duckworth**. Bir insanı hayatta başarılı yapan şey nedir? Bu soruya yanıt vermek için yazılmış harika bir kitap Azim. Özellikle eğitim ve çocuk yetiştirme kafa yoranlarımıza hakkak okuması gereken bir eser. Ve son olarak **Yetişin Çocuklar**. Ama ben yazdığım için değil; bu kitapta hem çocukların gelişim sürecine hem de kendinize dair birçok şey keşfedebilirsiniz.

İyi okumalar!

Gelin biz de bu yaz hep birlikte 10 kitap okuyalım. Geçtiğimiz yıllarda Hürriyet'teki köşemde başlattığımız bir güzelliği KAFA dergisinde devam ettirelim.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Nilay Örnek

bir çocukluk düşü: AHBAP

Fotoğraf: haluklevent.com.tr

Haluk Levent, her yıl farklı şehirlerden gelen gönüllülerle buluşulan Ahab Kamp organizasyonunda, 2019.

Fotoğraf: Ahab Platformu

Biliyoruz ki Türkiye'de açlık çeken, barınma sorunu olan, ezilen, şiddet gören, bir afetle dünyası başına yıkılan, kısacası gerçekten yardıma ihtiyacı olan pek çok insan, özellikle de gençler, çocuklar Haluk Levent'e ve onun "ahbaplığına" güveniyor.

Türkiye'de, özellikle de büyük kentlerde pek çok insanın, virus kapma korkusuyla sokağa çıkma yasağı talep ettiği günler... Milyonlar, yöneticilerin yapacağı açıklamaları bekliyor. Bilim insanı Cem Say'ın o dönemdeki bir tweet'i beni hâlâ gülümsetiyor: "Haluk Levent neden hâlâ sokağa çıkma yasağı ilan etmiyor? Bekleneni o yapar, çare Haluk Levent yanı."

İnsan, gülümserken ya da bunları yazarken bile "Aman ona da bir şey demesinler, ay n'olur engellemesinler" endişesi yaşamıyor; zihnindeki Haluk Levent imgesine "Tu tu tu maşallah'ları, "Aman Allah korusun"ları ilhistirmiyor değil hani...

Biliyoruz ki Türkiye'de açlık çeken, barınma sorunu olan, ezilen, şiddet gören, bir afetle dünyası başına yıkılan, kısacası gerçekten yardıma ihtiyacı olan pek çok insan, özellikle de gençler, çocuklar Haluk Levent'e ve onun "ahbaplığına" güveniyor. Birilerinin dedine derman olmak isterken, buna olanacağı varken "Bu yardımlar nereye gidecek emin olamıyorum" güvensizliği yayayan yüzlerce kişi de en doğru adres olarak onu biliyor. En mülk ve yerli yardımlaşma "markamız" Haluk Levent, gözümüzün önünde bize güzel şarkılar da söylüyor.

Üstelik bariz kulluplaşmaya, kavgaya ve siyasete rağmen, o... eminin zor da olsa... "Asla siyasete girmem", diyor, her kesime yakın, her kesime mesafeli kalmayı da başatabiliyor.

Ona ve yaptıklarına Türkiye'nin dört bir yanından zengin-fakir, genç-yaslı milyonlarca insan, hangi taraftan ya da takımdan olursa olsun güveniyor. Haluk Levent ve Ahab Platformu bu ülkeye umut veriyor. Bunu "sozle" değil, "eylemle" yapıyor.

10 BİN DESTEK, 500 MİLYON TL YARDIM

Haluk Levent'in bugüne kadar tek başına ya da 2017 Temmuz'unda kurduğu Ahab Derneği ve Ahab Platformu'yla yaptığı yardımları, destek olduğu insanları, onların hikâyelerini anlatmaya kalksam mütemlemin dergi yetmez.

Toplam 10 bin destek içi, 500 milyon TL yardım yapmışlar. **Ahab'ta her şey "seffof". Sadece 12-13 maaşlı çalışan var. Onun dışında 80 bine yakın kişi gönüllü. Asla paraya dönüştürmüyorlar.** Onlar, ihtiyaç sahibinden haberdar oluyor, onun ihtiyacının gerçekliğini araştırarak doğruluyor ve ihtiyaç sahibi ile yardımserken bir araya geliyor. Haluk Levent bizzat devreye giriyor, kimi zaman şiddetle uğrayan bir kadının davasına katılıyor, kimi zaman bir çocuğun ameliyatı için pazarlık ediyor, kimi zaman konserler veriyor... Mülki yetkililerle görüşmesi gerekiyorsa onu da yapıyor.

Mehmet Altı & Akşamsefası'lar minik "durum

kurtarma" projeleri değil, insanların belini doğrultup kendi ayaklarının üzerinde durmasını sağlayacak seviyede bir dönemi kapsayacak destekler. Dört yıla yakın süre içinde yüzlerce insana ev bulunmuş, çevre katiplarına, kadın ve çocuklara şiddetle karşı durulmuş, fidanlar dikilmiş, yüzlerce öğrenciye burs verilmiş, ameliyatlara yatırılmış, sağlık gereçleri sağlanmış, sokak hayvanlarına bakılmış, eğitim faaliyetleri yapılmış... Neler neler; aklınıza bile gelmeyecek ihtiyaçlar karşılanmış. Hepsi insanların gözü önünde, şeffaf bir şekilde. Bu yüzden Haluk Levent bir "Hadi" dediğinde, sanatçılarından iki kurus binkirtmiş memuruna herkes desteğe koyuyor. İnsanoglu eğer isterse art niyetisizliğini kokosunu alabiliyor.

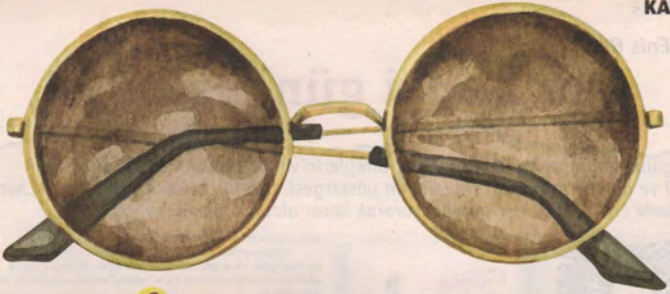
MEĞER O HEP BÖYLEYİMİŞ

90'lar, o dönemde çocuk ya da genç olan pek çoğumuz için Türkçe sözlü popüler müzikleri, klipleri takip ederek de geçti. "Yollarda Bulurum Seni" diyerek şarkıya eşlik de ettik. "Akdeniz Akşamları'nı da söyledik. Haluk Levent şarkılarının çoğunu bildik. Tanıyoruz sanıyoruz bu adımı. Hatırlıyorum ki bir de borç meselesi olmuş, cezaevi bile görmüş bir bu sanatçı.

Belli ki sağlam bir müzik aşkı var. Rock, türk, Anadolu tınısını bilen, özüne hürmet eden, sağlam ve çalışan bir müzisyen bu adam. "Harbi" denilen bir tarafı var, insan da seviyor. Ona bakınca biraz utaniyorum. Çünkü dikikati izlemeyen göremiyor, oysa geriye baksan, bugünün "ahbap başkanı" gümür gümür geliyor.

Adanali Haluk Levent, 1968 doğumlu. Maddi nedenlerle üniversitede farklı bölümlere girmiş girmiş okmuş. Ama okuduğu bölümler manidar; orman mühendisliği, bilgisayar programcılığı, fizik, muhasebe. Ticarette başarısız, o net ama müziği, çevreciliği pek iyi. Bilgisayarla arası da hiç fena değil. Geçmişine bakıyorsun, Türkmen Sayılan in Cüzzamlı Savaş Vakfı'na başta pek çok vakıf için gönüllü de çalışmış. Akkuyu'da Nükleer Santral yapılmasına karşı tavır da koymuş (hatta saçlarını kesmiş), yüzlerce yarıdan konseri vermiş. Bunlar bir kısmımız nasıl da değermiş? Ama onun için fark etmemiş. Cezaevinde olduğu dönemde "Kedi Köprüsü" adlı kitabını yazmış Haluk Levent, kitabı 1998'de yayımlanmış. Şöyle diyor: "Çocukken öğretmenlerimiz bize 'Piyangodan ikramıye kazansanız ne yaparsınız?' diye sordukunda, 'sınıf dolusu çocukları bir-iki tanesini dışında hepsi, bu parayı fakirlerle, kimsesiz çocuklara ve hastanelere dağıtacağımı' söyledim. Ülkem için hayaller her çocukken kurulurdu. Mekskali büyük şarkı Octavio Paz'ı Kurduğunuz düşe yarayama

Haluk Levent ve "ahbabları" insanı yakışan bir düşü yaşarken bize de gerçek destegin ne olduğunu gösteriyor. İyi ki...

Alper Canigüz

aptallığın evrensel tarihi

Her şeyin bir sonu ve her şeyin bir bedeli olduğu gerçeği insanın bilincine bir mış gibi çakılmıştır. Yine de her şeylerin yanına kâr kalabileceği şeklindeki irrasyonel ve sinsî umut da her edimine eşlik etmektedir.

"Arada sırada cinlere karışması dışında, başkalarından hiçbir farkı, hiçbir çarpıcı özelliği yoktu..."

"Zenci, perdeleri ardına kadar açtı; günışığı her şeyi bir maske gibi örttü..."

"Basitlik ve yaşıllık kanına öyle işlemişti ki, çoğu gece konuşmasında kendini oklamak başlıyor, sözlerini suçunu itiraf ederek sonra erdiriyordu..."*

Sosyal medyanın gelişimiyle birlikte iyice yaygınlaşan alıntı manyaklığının etkisiyle de olacak, gençler ve kahredici biçimde her zaman genç kalanlar arasında, hayatın, biz planlar yaparken olup biten bir şey olduğuna dair geniş bir mutabakat oluşmuş gibi.

Nedense her zaman biraz bilgiç ve biraz da haksızlığa uğramış bir tavırla dile getirilen bu kanaatin telifinin John Lennon'a ait olduğudüşünüyoruz. Tekrar etmek gerekirse;

"Hayat sen başka planlar yaparken olup biten şeydir," sözü kadar içi boşaltılmış pek az şey vardır, doğru ama bu, söz konusu vecize üzerine biraz kafa yormamıza engel değil elbette. Yani ne diyor burada üstat? Diyor ki kişi, kısıtlı perspektifi, küçük hesapları, önemsiz detaylarıyla nasıl başa çıkacağı üstüne kafa yorup bunları nasıl çözeceğine dair osuruktan organizasyonlar yaparken hiç beklenmedik bir şey olur, planları akamete uğrar. Peki, çok güzel. Ne yapalım? Ben şimdiki, belki yarın kafama saklı düşer de ölürüm diye önümüzdeki ayın kirasını nasıl ödeyeceğime kafa yormayayım mı yani? Bunu mu diyorsun, John? Yani,

New York'ta delinin birinin silahçısı seni vuracağını bilsen o güzelim şarkını yazmaz mıydın? Yahut, yazmasan daha mı iyi durdu? Neticcede, kaçınıt yattığı yerden kaldırıp isemeye gitme "planlaması" bile, bir müddet daha yaşayacağın varsayımına dayanmıyor mu?

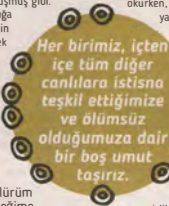
Ha, diyorsanız ki sanatçı burada başka bir şey anlatmaya çalışıyor; "Kardeş ne yapıyorsan yap da fazla da kaptırma yani, neticede hepimizi kafa toprak bekliyor, az dur sakınleş," diye sesleniyor insanlığa; ben de derim ki onu babam da biliyor. Hatta üstüne de eklerim ki kişisel, toplumsal ve dahi türsel olarak ne yapıp ediyorsak, temelde bu gerçeğin son derece farkında olmamız ve mümkün mertebe onunla yüzleşmekten kaçınmamız yarar. İşin doğrusu, her şeyin bir sonu ve her şeyin bir bedeli olduğu gerçeğiyle yüzleşmek zorundayız.

Yine de bir şeylerin yanına kâr kalabileceği şeklindeki irrasyonel ve sinsî umut da her edimine eşlik etmektedir. Her birimiz, içten içe tüm diğer canlılara istisna teşkil ettiğimize ve ölümsüz olduğumuza dair bir boş umut taşıyır. Muhtemeldir ki kaçınılmaz olanın bilinciyle bu saçma inanç arasındaki gerilim insanı bu günkü tuhaf hayvan hâline getiren dinamiktir.

Arjantinli eşsiz yazar Jorge Luis Bor ges, yanda birkaç satırını alıntılıdığım *Alçaklığın Evrensel Tarihi* adlı kitabında bize bir dizi parlak karakterden söz eder. Zalim, düzenbaz, korsan, gangster, katil, gör güsüz, yozlaşmış, ka baday... her birinin kariyeri, farklı seviyelerde alçakça edimler üzerine kurulmuş bu kişilerin hayranlık verici hikâyelerini okurken, onlardan nefret etmek şöyle dursun, içinde bulundukları ya da içine düştükleri durumu diyelim, gayet açık seçik anlar ve onlarla belli oranda özdeşlik de kurarız. Bu yönüyle, kitabın, yazarın ön sözde de değindiği üzere "alçaklığın içini boşaltan bir yanı" olduğu bile düşünülebilir.

Neticede karşımdakiler, durdukları anda düşeceğinin farkında olan, tabiri caizse şeytanları ve birlikte yaşamak zorunda olan karakterlerdir. Yukarı doğru atıldıkları adımı, onları eninde sonunda düşecekleri daha yüksek bir uçurumun tepesine doğru taşıdığı n fark ederler. Kimisi bu durumu kabullenip yazgısının gereğini yerine getirir, kimisi son ve beklenmedik bir alçaklık yapmayı da ihmal etmeden yolumdan döner.

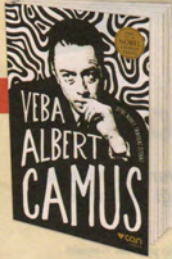
Bu gün dünyada, gezegenin kaderini belirleyecek genilikte benimsenen ekonomik-siyasal yapı, gücün daha çok gücü, paranın daha çok parayı hedeflediği, sürdürülebilir olmayan bir sistem. Belli bir süreliğine bu sistemden istifade eden küçük bir zümrenin olduğu gerçeği ancak neticede hepsinin para ve gücün kölesi olduğunu söylemek de bir beis yoktur diye düşünüyorum. Kaderi bu zümre tarafından çizilen bir sıradan insanlar da neticede hepimizi topyekün bir çok oluşa götürerek mütevazı planlarımızı hayata geçirmek için çalışıp dinleniyoruz. Matrix filmini izleyenler, büyük düşünür Alan Smith'in veciz sözlerini hatırlayacaktır. Doğada, yaşamak için ihtiyaç duyduğumuz habitatu yok eden insan dışında sadece tek bir tür bulunmaktadı ve ona da virüs denmemektedir. Bakalım gerçeği gün ışığının arkasına gizleyip, biz planlar yaparken olup biten şey hayat mı diyeceğiz yoksa planlarımızın ne kadar budalaca olduğu gerçeğiyle mi yüzleşeceğiz?

ev hapsi güncesinden

Yaşananlar, insan'ın ve insanlığın, bireylerin ve toplumların akıl eksenindeki hâl ve gidiş notunun sıfırlandığının göstergesi. Üstelik, bakıldığında, hemen her ülkede Erk'in "akıl kişi"lere başvurarak karar aldığı söylenebilir de.

"Geçmişte Gelecek de daha iyiydi" – Karl Valentin'in incealay cümlesi bu gün düz doğruya dönuştü sanırım. Ben ki pek nostaljik biri olmadım hiç bir vakit, dünü aratıyor bu gün noktasına gidecek yarıyaşım, üstelik bunun yaşımıla başımla ilgisiini göremiyorum: Dünya, Hayat, Ülke yaın beyân ortada. İyi amadenile bilir, dün ile bugün pekâlâ, görün neden kararıyor? Yarını şimdiden yar gılama gerekemizi Tarih şişip sürüyönümüze: İnsanlık, her dönemyle övünmenin yolunu bulsa da hiç bir dönemde iyiyi ve doğruyu egemen kılmamış.

Geleceğin Bugün'dendaha kararlık olacağı düşüncesini doğrulayan bir duygu taşıyorum kendi payıma. O zamanlar görmeyeceğim için talihliymi. İyimserlik tersini söyleriz. Keşke ile başlayacak cümle versiyonlarıyla. Kötümserlik, karamsarlık mı öyleyse, bilimsel, yoksa gerçekçi bir özgür çeşitlemesi mi? Bunu doğrulayacak vaktim kalmadı.

Bu gün 22 Mart 2020, 65 yaş ve üstüne dayatma yoluyla ilân edilen "ev hapsi" bizi de kapsıyor – öfkeyle başlayan bir tutukluluk dönemi.

Gözetlemek ve Cezalandırmak'ta, Panopticon uygulaması üzerinden salgın hapsine giren yer ayırması Foucault. Avrupa, şimdilerde, düzünürleri üstünden de söz ediyor bu konuda: kim dınıldıyor, dınlar ama onları: Devlet ve Tıp, kolluk, hele söylemlerini hem kararlarını buyruk kipinde salıyorlar insanları üstüne.

Düşünürlere, görebildiğim, zit kutuplara savrulmuş durumda. Agabem kızıgın yağ gibi, sıradan bir grip virüsünün Global sermayenin buyur gan devlet aygıtını aracılığıyla kapama/kapatma stratejisini bahane edildiğini savunuyor. Zatek ise, bu kapatılış makul ve kaçınılmaz sayıyor; Wells'in *Dünyalar Savaşının* tam anlamıyla ters çevrilmiş versiyonunun yaşandığını ileri sürüyor.

Durum, bu aşamada koyusiz niteliğini taşıyor; göz gözü, göz ve akıl hiç birseyi doğrudan görmüyor bu gün.

Yarına kadarıyaşayabilirsek olup bitene anlam verme çabasına yoğunlaşa biliriz.

Ama, kimsenin yarınına bel bağlayamadığı günler bunlar.

COVID-19 salgını konusu bütün yazı masamı yutsun istemiyorum: Herşey olmalı o, tek şey olarak kökmemeli sıkıştığı, boğduğu, kapatığı hayatımızın her köşesine – savasın bir yıl yolu da ondan vakit almaya dayanıyor benice.

Her belanın yararları da olduğu bilinir; ote yandan. Kimileri üzerinden

düşünce alıştırmaları geliştirmek de birtür panzehir.

Yaşananlar, insan'ın ve insanlığın, bireylerin ve toplumların akıl eksenindeki hâl ve gidiş notunun sıfırlandığının göstergesi. Üstelik, bakıldığında, hemen her ülkede Erk'in "akıl kişi"lere başvurarak karar aldığı söylenebilir de.

Bu, mukteditlerin aklılarını başlarına aldıklarının birkanıtı sayıla bilir mi? Böyle söylendiğinde alınacaklardır: Daha önce aklımız başımızda değil miydi?"

Değilmiş ki biriki istisna dışında, hiç biri bu türden bir âfetin gerektireceği hazırlıkları yapmayı akıl etmemiş. "Münecim miyim ben?" diyecektir muktedit: Öngörü, özgörü yeteneği gelişmemiş biri iktidara talip olmamalı. "Beni seçtiler" diyecektir. Toplumların aklızsı olabildiğini, aklızsı ölçülerle akıl yürüterek seçimler yaptıklarını gösteriyor Tarih.

Hem, hiç bir akıl insan, oklevvel birliyle yaşamıyorkürede? Öyle olsaydı, Bill Gates yıllar öncesinden bedeli çok ağır bir virüs salgını olasılığı üstünde durmazdı. Kâhin miydi, hayır, ilişkide olduğu tip insanlarına, bilginlere akıl sorarak ölüde aklı-selim sahibiydi. İktidara akıl çalışan insanları getirmek gerekir.

İnsanlık, bu darbe nedeniyle akillanacak mı?Görünen o ki bu bağlamda iyimser kesimekin akıl kişisi aklını peynir ekmekle yemiş olmalı. Salgın, yalnızca mukteditlerin aklı sezd karar ve yorumlarını açığa vurmakla kalmadı, kitlelerin ve bireylerin aklın sınırlarını zorlayan davranışlarını da su yüzüne vurdu.

Hiç değilse haddimizi bileseydik: Yürüş aklına akıl erdiremediğimizi bilecek.

Özel Ansiklopedi'min kitaplarında, doğrudan doğruya, no çok metnimde yeraçmış Ölümlü'e. Yazınsal denemelerimde de. Şiirleri hiç gelmiyor, sanırım birkaç ana izlek varsa, onlardan biri, belki de birincisidir – yayına hazırladığım yeni, oylumlu şiir kıta bına *Hayat, dipsirler* adını seçmeye aldanılmamalı, daha çok ölümdür. Tıpkı Zoo'm gi bi, bir Ölümlü derlemesi yapmalı mı? Ben öldükten sonra, en iyisi!

Konuva, "herkes öleceğini bilir, kişinin öleceğini öğrenmesi başka" cümlemden hareketle iki metnimde dönme gereksinmesi duyunca daldım. Birinde, Mar's'a sokulup çekilmişim (neden şimdi o kıta b çevirtiriy yayımlıyormu ki?). O zamanlar Fritz Zorn'un asıl adını bilmiyordum, Fritz An'g şmiş bir fotoğrafına rastladım, kafamda onu okurken canlanan yüze benzetemedim.

"Kişinin öleceğini öğrenmesi", bir hekimin bazı ülkelerde yüzüne bodoslama, bazı ülkelerdeyse dolambaçlı yollarla söyleyeceği tanı yoluyla gerçekleşir. Şüphesiz kesinsüre verilemez, çünkü bilinemez, yaklaşık bir takvim üzerinden sonuna hazırlanmaya başlarhasta.

Salgının bir başka canalığı farkı buradortaya çıkıyor: Herkesin kendisini fikihkazarı tutması sözkonusu – hiç bir emare, semptom ortada yokken. Virüsün size biceceği takvimden kendisinin bile haberinin olması düşünlüme – her an, az sonra, pek yakında, daha sonra.

Çekineker ifade ediyorum, Camus'nün *Vebo'sunu*, parmağım gözüne tarzi ale gorik boyutu nedeniyle, romanlarını arasında saymam. "Herkes beyabı kendinde taşır" cümlesi de benzeri bir itkiye oluyor bende – taşımamın türleri, taşımama hali, taşıdığını anlayamama durumu, o yar di önermesindeki bütüncüleday bana kalırsa çizer. Hastalığın buluşmasını derlemesinin, faşizme ve savasça külliyenkarşı çıkmakısının elinde olmuştur.

Kahramanca duruş da. Arap dilinin, kültürünün tok kavramı "badalıya" Massignon'un yazdıklarından tanışırmış: Hayatını bir başkasının yerine feda etmeyi kabul etmenin başı bir canlıca karışlığını olmaması insanı bir feda etmeyi naklıyabilir. Salgınlar da ölmeyi göze alan hekimler, hastaneler de ölmeyi göze alanlar. Ölmek üzere olduğumuz umudu bundandır ilade ediyorlar.

Şebnem İşigüzel

haziran bitmesin

**İstanbul'u böyle
gezdiğimiz günler olurdu
eskiden. Çocukluktan
artakalan bir gündü
bugün de. Vapur güzeldi.
Deniz, martılar. Hava
güzeldi. Çay içtik. Çaysız
vapur olur mu? Olmaz.**

"Ne iyi ettiniz de geldiniz," dedim.

Niye geldiklerini merak etmiyordum. Başka ülkeler ve şehirlerdeki işlerini, ailelerini bırakıp İstanbul'a gidip kardeşimizle buluşalım, üç kardeş zamanı geçirelim demişlerdi, öyle mi? Ama neden?

Birbirimizi seviriz, sayarız, kırmayız, mesafeler elverdiği ölçüde buluşuruz. Evet bir WhatsApp grubumuz da var.

Evet ama neden?

"Böyle bir ritüelimiz olsun bundan böyle," dedi a blam. Numaracınızı tekiydi zaten. Yatağına yastık koyup kulübe kaçardı.

İkisinin bildiği bir neden vardı ama bana söylemiyorlardı. Küçük kardeşlerin salaklerine konulmasından daha gıcık bir şey bilmiyorum yemin ederim. Kafamı attırdılar, beni ergen ergen konuşturuyorlar. Hoş, ben herkes gi bi konuşa bilirim.

"Romancı yahu. Herkesin ciğerini okur bul"

Hah böyle diyen adam şimdi karşımda turistik geziye gelmiş gi bi. Buluşmalarımız yıllık ritüelimiz olacaktı, üç kardeş turist gi bi dolaşacakmışız İstanbul'da. Hi hııı.

Ağa beyim hakikaten turist gi bi İstanbul haritası açtı önüne.

İstanbul çocuğu değilmiş gi bi. "Yürüyeceğiz," dedi sonra. Yaptığı programı bes belli a blamla paylaşmıştı, bana da sundu, onayımı aldı. Bunlar bilim insanı. İstişare etmeyi severler.

Öğleyemegini nerede yiyeceğimizden kahve molasını nerede vereceğimize, akşamüstü "drink"lerimizi nerede alacağımıza kadar belirlenmişti program. "Araçsız, gerekirse toplu ulaşımı kullanacağız," dedi ağa beyim. "Hadli!" Hep böyle yapar, aniden kalkar. Kalkarken masaya "tap" diye vurur.

Hava güzeldi. Siz nasıl bakarsanız öyledir dünya.

Hayat, şartlar, insanlar, olaylar. Ona anlam veren sizsinizdir. Böyle bir muhabbet çevirdiler aralarında bana da kıyışın verdiler: Öyle değil mi ama?

Bunlar niye geldi ya?

Ardı sıra yurt dışına okumaya gittiler, ben kaldım. Onlarla birlikte evin nefesi, sesi gitti.

Tamam sıcak su yetiyordu. Tuvalet sırası ortadan kalkmıştı. Ergen muhabbetleri yüzünden gerilim yoktu. Sakinleşmişti ev. Ama tatsızlaşmıştı da. Tatillerde gelirlerdi ve gikmeleri hüznü yaratırdı. Bir yaz, su kayığı yaparken kolum çıkmıştı. Beni hastaneye götürürken ağılıyordu bunlar. Ayşecik taklidimle onlarla yıllarca kafa buldum;

"Ölecek miyim ağa bey?"

"Yaşayacaksın kardeşim. Sadece omzum çıktı."

"Niye acaba?" Sen kızlarla fındırdırken kardeşin su kayığı yaptı gi cin ola bilir mi?"

"Abla doğruyu söyleyin, kolum koptu mu yoksa?"

"Ablan, Mehmetenışten..."

**Siz nasıl
bakarsanız
öyledir dünya.
Hayat, şartlar,
insanlar, olaylar.
Ona anlam veren
sizsinizdir.**

kardeşim. Şu an senin leşini morga götürüyor olurduk."

İç sesleriyle, dış sesleriyle bir çocukluk hatırası.

İşte şimdi yine üç kardeş yürüyorduk. Okula da böyle birlikte gider gelirdik. Hep anlatılan hikâye: Bir de döndük baktık sen yoksun. Oh olsun! Günlere planlamıştım. Deli gi bi iki koldan aramışlardı. Fakat ne yazık ki sokak boştu.

Eve tek başıma gitmiş "Kardeşimiz kayboldu," diyen iki çocuğun dramını seyretmişim. Ablam kızınca saçımı çekirdi. Ağa beyim asla el kaldırmazdı. Ha bir de ablamın çimdikleme huyu vardı.

İstanbul'u böyle gezdiğimiz günler olurdu eskiden. Çocukluktan artakalan bir gündü bugün de. Vapur güzeldi. Deniz, martılar. Hava güzeldi. Çay içtik. Çaysız vapur olur mu? Olmaz. Çok konuştuk. Dolaştık. Ağa beyim yine kapırıp önden yürüyor, sonra gözlerini kısarak biraz da yorulmuş gi bi dönüp arkasına bakıyor, durup bizi bekliyordu.

Niye geldiler bunlar böyle aniden?

Kadıköy'de yemek yedik, üzerine bira içtik. Teyzemin yıllarca oturduğu Moda Burnu'ndan geçtik. Kahve içtik. Geri döndük. Nişantaşı'na çıktık. Çocukluk sokaklarımızdan geçtik. Ablam bana elbise aldı. Kitapçaya girdik. Benim kitaplarımı aldılar. Ablam bayılır böyle şeylere. Hediye etti birilerine. Yani yatağına yastık koyup alemlere akan kızdan ne bekleyeceksiniz? Böyle artistik patina lar. Bu arada ağa beyim Katarina Witt hayranıydı. Bu kraliçesi.

Haziranın en sevdiğim tarafı günlerin uzaması,

Yaşa yaşa bitmiyordu gün. Akşamüstü "drink"imizi almak üzere babamın ofis emekânına gittik. Cem Karaca kaldırdık. Aile hikâyelerine güldük. Ablam süper taklit yapar. Çıkışta ağa beyim telefonunu masada unutmuş. Görmü aldım. Bu yine önden önden yürüdü gi bi. **Yeğenim aradı. Annesine "Küçük halam," dedi benim için. Aile içindeki kod adımı da öğrenmiş olduk.** "Sakin üzülme," dedi sonra. Niye diye sormamak akıllıca bir hamle ydi. Yaza yaza nasıl yaşamamız gerektiğini öğreniyorsunuz.

"Bu tatil babam için moral olacak. Döndüğünde tedavi başlayış. Az zamani kal diyorlar ama bizzet umut var."

Bu çocuk gerçekten aynı küçük halası. Bu kadar çok şeyi kısa, net, acısız söyleyiverdi. Benim bildiğimi düştünü.

Oscarlık oynamaya karar verdim. Altın Portakal bile kurtarmaz. Palmiye ya, aslan; onlar da ola bilir, en iyi kadın oyuncu rolünde. Yazmak da oynamak gi bidirizaten. Çakal ablam,

"Belli etme belli etme," diye fışıldadı.

Bu kızdan korkulur.

Ağa beyim döndü bize baktı. Ablam kolumu çimdirdince gülümsedim. Ağa beyim de gülümsedi. Aramızdaki mesafe bitmeyecekmiş gi bi uzadı.

İstanbul'u böyle gezdiğimiz günler olurdu eskiden, haziran bitmesin.

Levent Erden

yeni normal: amk

Evrensel insan normları dışında, kısa dönem yönetim normları her an çeşitli boy ve vasıflarda değişecek. Önemli olan normlar değil, değişime ve onun hızına ayak uydurmak. Ama yeni normale erişmek ara dönemde de zor; bırakın erişmeyi, yakınlaşmak bile gayet zor.

Dünyada onlarca ülke sınırına vize koydu, duvar çekti ancak göze görünmez bir nesne o duvarları deldi, geçti. Sınırları, ülkeleri, ekonomileri, yönetimleri, sistemleri, eğitimi, ilişkileri, eğlencesi, kurumları, alışkanlıkları ve insanın kendisini, bir anda, her yeri... Kimseyi ayırt etmeden.

Başta "her şey kısa sürede bitecek, bıraktığımız yerden aynen devam edeceğiz" beklentisi haftalar geçtikçe ağındı, tükendi. Kahvenin telvesinin çok çabuk çökmeyeceği, arada içmeye kalkarsan da hem kötü tat alacağın hem de ağzının yanacağı belli oldu. "Her şey kaldığı yerden aynen devam edecek"ten "Hiçbir şey eskisi gibi olmayacak" anlayışına geçivermek bütün dünyada sadece bir-iki hafta aldı. Bu belirsizlik demek ve bu tür toplu, çok bilinmeyenli, çoklu etkileşimli, süresi tanımlanamayan belirsizlikler her kesimde ağır baskı yaratır. O zaman bilindik bir belirsizlik çözülmesi hemen devreye kondu.

Yeni Normal

Bu aşında eski çözümün tekrar ısıtılmasıydı; bu kavram 2008-12 finansal kriz sırasında, yeni finansal parametreler için de kullanılmıştı. Daha önemlisi Çin Başkanı Jinping'in kendileri için iki haneli büyümenin bittğini, artık tek haneli devam edeceklerini açıklamasıydı. Bu, günün koşullarında o kavramı perçinledi. "Çin diyorsa öyledir" zihniyetinin hakim olacağı aşında o zamandan anlaşılmalıyaydı.

Bu dönemde eski "Yeni Normal" kavramı, kriz sonrası oluşacak, oturacak durumun parametrelerini belirlemeye çalışıyor. Çünkü bir "normal" olmadıkça olmaz. Farklıya tahammül olmayınca herkes "normal" kavramına kıtlıklı.

Major normlar tükendi, minörler yokluk.. Buselik normu. Mutlaka sabit kurallar olmalı. Normlar oluşmalı, yerleşmeli ve onlara herkesçe uyulmalı. Uymayan "anormal" olmalı, dışlanmalı, damgalanmalı. Evde de mahallede de ülkede de dünyada da normsuz olmaz.. mis gibi Kısıtlamanın, küçülmenin, küçülmenin, yoksunlunun, sıkışmanın, sıkışılmanın, güdüklenmenin, gözletilmenin, denetlenmenin.. norm olarak kabul edilme beklentisi.

Norm, normal ve anormal belli olunca "iyi-kötü", "doğru-yanlış" neye göre belirlenecek, bilinecek zannediliyor? Norm olmazsa far görmüş dağ taşıyanı transformasyonu geçireceklerini düşünüyor bunlar. Çünkü yirminci yüzyıldan kalma, kitlesel ve değişime pek zor olan kurallar ağır içinde yaşamazlar. Akaryuvarın, yavaş yavaş değişim ve dönüşüm.

kalıcı kurallara tapmak üzere bekler. **Ama fırtına birkaç yıl içinde makulleşip sakinleşince, yeni web ve bugünün yüz misli hızla ulaştırılan teknolojiyle normların gün içinde bile değişmek zorunda kalacağının farkında değiller.** Evrensel insan normları dışında, kısa dönem yönetim normları her an çeşitli boy ve vasıflarda değişecek. Önemli olan normlar değil, değişime ve onun hızına ayak uydurmak. Ama yeni normale erişmek ara dönemde de zor; bırakın erişmeyi, yakınlaşmak bile gayet zor.

Yavaş yavaş pek çok önlem kontrollü bir şekilde gevşetilirken, "eski" normale dönüşün ve "yeni" normale gitmenin çok zaman alacağı anlaşılıyor. Aşı bulunup herkesin korunabildiği, virüse karşı bağışıklık kazandığı belli olana kadar hayatımız kontrol altında kalacak. Herkes tek tavsiye hatta emir var: AMK.

Yani araya mesafe koymak (AMK), hayatın tek gerçeği. Uçakta, metroda, otobüste, vapurda, markette, iş yerinde, asansörde, kantinde, lokantada, mahkemede, evlendirme dairesinde.. hep araya mesafe koymak zorundayız. Hadi buna "sosyal mesafe" denmesine bir türlü alışık, insan insanın kurdudur ve insanlar, bu puslu havalarda aralarına mesafe koymalıdır.. Ama mesafe sosyal anlamda sadece insanlar arasına konmayacağı gibi, ne var ne yok her şeyin arasına mesafe koymak gerekecek.

İki kutuplu dünyadan tek süper güce geçildiği zannedilirken, lansmanı Pekin Olimpiyatları sırasında yapılan Çin, yorgun dünyayı tutup kavrayacak yeni bir kulp daha yarattı ve Doğu kutbu, diğer miyarlık arkadaşlarıyla "Çindistan" olarak kendi kutbunu yarattı. Şimdi pusulaların hangi kutbu göstermeye başlayacağı tartışma konusu ama bu süreçte Çin ve Amerika'nın bir arada çalışması zorunda. Çin, teknoloji ve diğer

OLUR

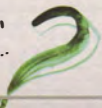
OLMAZ

EŞKİDEN
BİR ŞEYLER
OLURDU...

MESELA
ELDE ETMEK
İSTEDİĞİM
ŞEYLER
OLURDU...

...BAZEN
"NE NEDEN
OLMUŞTU?"
SORULARI...

EN AZINDAN
BİR YERE
KADAR
OLURDU...

TABİİ ELDE
ETTİKTEN
SONRA YİNE TÜM
ANLAMINI
YİTİREN ŞEYLER...

BAZEN
"AMAAN
OLURSA
OLUR"
DİYE SALLATIP
UMURSAMADIĞIM
Bİ KAFAM OLURDU...

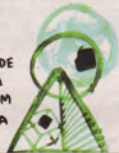
...ARADA
"NOLCAKSA
OLSUN
LAN!"
DEDİĞİM
...

...BAZEN
OLUR
BAZEN
OLMAZDI
...

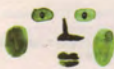
AMA YİNE DE
HAYATIMLA
NE YAPTIĞIM
KONUŞUNDA
...

...
DİŞLERİMİ
SIKTIĞIM
ANLAR
OLURDU...

OLUR
OLMAZ
ŞEYLERE
TAKILIP
KALMALARIMSA
HAYZİ ÇOKTU...

...AZ ÇOK
Bİ FİKRİM
OLURDU
...

OLMADIĞINDA
...

...
YA DA
İYİ BİR
ŞEY
OLDUĞUNDA
...

...GERÇİ İYİNİN
OLMASINI DA
Bİ SÜREDİR
BEKLEMİYİZ
BIRAKMIŞTIK,
VE BUNA
ALTIŞTIK...

BELKİ
"OLMUYORSA
OLMUYORDUR"
DEYİP
GEMEK
GEREKİYORDU...

"DEMİK Kİ
HEP BÖYLE
OLUYORMUŞ"
YANILGISINA
DÜŞMEMELİYİZ...

YANİ ARTIK
"İYİ Mİ OLUR,
KÖTÜ MÜ OLUR"
SORULARI YOK,
ÇÜNKÜ ZATEN
BİR ŞEY
OLMUYOR YOK.

Mahir Ünsal Eriş

kafa kalabalığı 40

yemek bahsi

Yemek yiyecek için hayatımızın en verimli yıl, gün ve saatlerini birilerine satarız. Karşılığında da barınabileceğimiz bir yer ve orada yiyebileceğimiz besinler almak üzere para bekleriz. Doyabilmek için çalışmamız mecburdur.

—birinci kısım—

Yemek politiktir. İşin aslı, insanın tüm ihtiyaçları politiktir. Ama yemek yemenin, kitlesel ölçekte politik anlamlı var. Bir hayvan türü olarak insanın beslenme macerasına şöyle bir bakacak olursak, türünün bilindik örneklerinin aksine hem etobur hem de otobur olduğunu fark ederiz. Hatta şöyle diyebiliriz, (çünkü bilim bunu doğruluyor,) insan kendi evriminde yaşadığı büyük sıçramaları, et yemeye başlayarak aldığı hayvansal proteinlere borçludur. Ama eti elde etmek maalesef şimdikinden bile zordu denebilir. Taştan, ağaçlardan yapılmış derme çatma aletlerle, henüz hiç biri evcilleşmemiş hayvanların peşine düşüp, onların gaza bina gelmeden avlamayı başara bilemek, avı yasanları yere taşıya bilemek ve getirdikten sonra bozulmadan saklaya bilemek kılıfeti ve meşakkatli işlerdi. Düşünün, bir mağarada, bir kaya altı sığınagında yaşıyorsunuz, ka bilenin erkekleri çekesürükleyedevasa bir büyük baş getirdi. Kesildi parçalandı, temizlendi. Şimdi bu kadar etle ne yapacaksınız? Başka hayvanlardan, parazitlerden, açık havanın meydana getireceği dejenerasyondan onu nasıl koruyacaksınız? İşte bu görev dağılımıdır. Ava gidenler, onu kesip parçalayanlar, avdan getirilen hayvanı mümkün olan en uzunsüre muhafaza etmeyi sağlayan kuşulları hazırlayanlar; bunlar bugün önemsiz görünse de her biri tanımlı bir iştir, organizasyon gerektirir. Açı bir kenara bırakalım, tarıma dönelim. Tarımın insanı Paleolitik dönemden Neolitik döneme (bize bugün Cilalı Taş Devridiye öğrettikleri okullarda) taşıyan bir "devrim" olduğu düşünülüyor. Neolitik devrimin özelliği şu, insanlar, beslenmek üzere topladıkları bitkileri saklamak için çeşitliyollara başvurmuşlar. Bunlardan biri de toprak etlerine yaptıkları gibi toprağa gömerek saklamak. Bunun doğal sonucu olarak toprağa gömülen bitkileroradan filizlenince insan toplulukları, aslında kaza eseri olarak bir yetenek eldeetmiş olular. Buna da tarım diyoruz. Fakat tarımın şöyle bir özelliği var: Bir tane tohum çoğulunca birden fazla ürün verir. Bu da örneğin bir avuçbuğdayın her ekilişte katlanarak çoğalması, çoğaldıkça daha fazla ekilmesi anlamına geliyor. İşte bu ihtiyaç, fazlası birikime de artı-değer deniyor. Artı-değerin yönetilmesi, yani saklanan, depolanan ürünün uygun şekilde değerlendirilmesi ise görev dağılımı ve hiyerarşisi ortaya çıkarıyor. İşte Neolitik devrim denen şeyin sebep olduğu en önemlisinin icatlarından biri bu: Devlet. Zaten, türümüzün "yügarlık tarihi" macerasında meydana getirdiği tüm kurumlar iki temel ihtiyacı karşılama ve düzenlemeye yöneliktir: Beslenme ve üreme. Aliller devlete, ahlaktan okula tüm kurumlur. O nedenle beslenme politiktir.

Dinler ve inanışlar ama çoğulunca da dinler, inananlarına bir yaşam kılavuzu önerirler. Örneğin Budizm'i benimsediyseniz Budizm size kendizi bakış açısından birtakım doğru ve yanlışlar sunacaktır. Sizin iyi bir Budist olmanız bu doğru ve yanlışları tartışarak başka noktalar taşımakla değil, layıkıyla benimsemenizle mümkündür. **Ve ilginçtir ki tüm dinler insanın beslenmesi hakkında doğru ve yanlışlar sunar, iman edenlerinden birtakım beslenme rejimlerini takip etmelerini bekler.** Örneğin Yahudi'yenseniz etli ve sütlü bir arada yemek halta aynı mutfakta aynı kaplarla pişirmeniz bile doğru değildir. Musevi inancında bu türden beslenme kodlarının hepsi "koşer" adında bir sistem meydana getirir. Etli ile sütlü bir arada yenmez çünkü bu koşer'e uygun değildir. Bunu İslam'daki haram ve helal gibi de düşünürüz. Ne şartta olursa olsun domuz yenmesi Müslümanlığa uygun değildir. Aynı şekilde, domuz eti, domuz etinin çok lezzetli, çok sağlıklı, çok ucuz ya da çok faydalı olması ihtimalleri

bir Müslüman için tartışma konusu olamaz çünkü bu katı bir hükümdür ve Müslümanlığın kimliğidir. De. Bir grup Almanla yemeğe giderseniz, "Sen niye yemiyorsun," diye sorduklarında, "Domuz eti yemiyorum," dersiniz ce binizden Müslüman olduğunuzu gösteren bir "kimlik kartı" çıkarmış olursunuz. (Küçük bir not: Yahudiler de domuz yemiyor.) Varmaya çalıştığım nokta şu: Dinler insanlara her zaman neleriyip içmesi gerektiğini ya da neleri yiyip içmekten uzak durmaları gerektiğini söyler. Çünkü başa dönmüş gibi olacağım ama beslenme politiktir ve politika bir iktidar alanıdır. İnsanların üzerinde iktidar sahibi olan tüm kurumlar onların iki temel ihtiyacı olan beslenme ve üreme hakkında söz ve karar sahi bi olmayı gözetir. **İnsanlara bir yaşam kılavuzu sunabilmek için onun bu "nefsi" varlığının kontrol altında tutulmasının elzem olduğunu düşünmek iktidar denen odağın tanımına dâhildir. Belki de insanın ilk günahı "nefsi" olduğu içindir.** Öyle ya, Kitâb-ı Mukaddes anlatısına göre insan, Tanrı'nın "yeme" dediği ağacın meyvesini yediği için gözdendüşüp cennetten kovulmadı mı?

Yemek yiyecek için hayatımızın en verimli yıl, gün ve saatlerini birilerine satarız. Karşılığında da barına bileceğimiz bir yer ve orada yiyebileceğimiz besinler almak üzere para bekleriz. Doya bilmek için çalışmamız mecburdur. Bir de toklar, hep tok olanlar, acıklıklarında bile doymak için çalacak zorunda olmayanlar vardır. Marx buna "emek-sermaye" ilişkisi diyor. Sermaye sahibi bi, birtakım maddi karşılıklar sunarak başkalarının emeğini kiralalar, emek sahibi ise karnı doyursun da yarın da işe gidebilecek kadar kudreti olsun diye bu anlaşmaya razı gelir. Marx, ikisi arasındaki bu şeyinasılın bir anlaşma değil de asla uzlaşmasımümkün olmayan bir ilişki olduğunu söyler. Yani tok, gılip de "yahu aç kardeş, harapetme kendini, bende yeteri kadar var, gel bera bir yiyelim, bera bera hallederiz sonra ne yapılacaksa," demeyecektir. Atalar ise buna şey diyor, "Tok, açın hâlinde ne anlar!"

Yemekle ilgili bilinen bir gerçeği hatırlamakla yarar var. Bir şey çok güzelse, lezzetliyse, tadına doylumyorsa o şey kesin ya zararlıdır ya da yasak. Bir şey ne kadar tatsızsa ne kadar ite soka yeniyorsa ne kadar cazibeden uzaksa o şey de muhakkak ki aşırı faydalıdır. Demek ki tabiat aslında insanın güzel şeyleri pek de hak etmediğini düşünüyor ki "Al sana pırasa," diyor.

İlk kez bir konuyu ikiye böldüm, bu sayda politik yanından bahsettim yemenin. Bir sonrakide ise mutfağın girmek niyetindim. Geçen sayda laf olsun diye Spotifayadımı vermiştim, bir sürütakipçim oldu. İsterseniz Insta gram'ıma da gelin, (kullanıcı adı: kona gado) takipçim olursanız, benimle ilgili yazdığım yazıları ve ilginçantıları paylaşacağım, çok neves ediyolunt.

İstediğiniz PDF kitapları <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefisi

Sunay Akın

taşınan damla

Cumhuriyet devrimleri, tarihimizde aydınlanma ve bilgiye ulaşma yolunda biriken damlaların ortaya çıkardığı bir yükselişin sonucudur. Harf devriminden yüz yıl önce İkinci Mahmut'un yaptığı konuşmada, ilk damlalardan birini görebiliriz.

Birinci Napoleon'un Paris'te, Les Invalides kıyısının içinde bulunan mezarının başında geniş yüzünü ince bir sakalın çevrelediği, ela gözlü, iri yapılı bir adam, kollarını iki yana açmış dua etmektedir. Tarihi binaya birlikte geldiği insanlar birkaç adım gerisinde, sessizce, heykel gibi dururlar. Ünlü Fransız imparatorunun mezarını o gün ziyaret eden, Osmanlı Sultanı Abdülaziz'dir. Bu olay, 6 Temmuz 1867 tarihli "La Turquie" gazetesinde, "eğilip heyecanla konuştuğu" şeklinde yer alsa da Nihat Karaer, padişahın Avrupa seyahatini anlattığı kita bında "Sultan Abdülaziz'in Napoleon'un mezarı başında konuştuğundan bahsedilmesindeki maksat, dua ettiğini belirtmek istenmiştir," diyerek, padişahın kendi kendine konuşan bir adam olmadığı gerçeğine açıklık getirir.

Napolyon'un mezarı, sür güne gönderildiği Saint Helena adasından Paris'teki kışlaya ölümünden on dokuz yıl sonra, 1840'ta taşınır. Lahitin içindeki kullerin de ona değil, bir hizmetlisine ait olduğu söylenir. Biz bu söylentileri bir kenara bırakıp, Abdülaziz'in Napolyon'a duyduğu saygının köklerine uzanmak üzere, babası İkinci Mahmut'un padişah olarak tahta oturduğu döneme, 14 Mart 1827 tarihine gidelim. O gün, tarihimizde tip eğitimi veren ilk kurumun, Mekteb-i Tıbbiye-i Adliye-i Şahane'nin açıldığı gündür.

Vezneciler'deki Tulum bacıbaşı Konagi'nda açılan tıp okulunun adında "Adliye-i" kelimesinin okunmasının nedeni, İkinci Mahmut'un hattat ve bestekar olmasının yanında, şair padişahlar arasında yer alması ve de şiirlerin taltında "Adli" mahlasını kullanmasıdır.

İkinci Mahmut açışa katılmakla kalmaz, öğrencilere "Çocuklar" diyerek başlayan bir konuşma yapar; "Burada hizmetlerin en kutsal olan insan sağlığı ele alınacağından bu mektebi dergilerine tercih ettim. Burada tip ilmini Fransızca olarak tahsil edeceksiniz. Bunun neden yabancı dilde yapıldığını sorarsanız, bunu zorunlulukları güçlükleri bildireyim: Geçmişte bizde de tip ilmi üzerine birçok kitap yazılmıştır. Hatta Avrupalılar bu kitapları kendi dillerine çevirerek onlardan çok şey öğrenmişlerdi. Fakat bu

kitaplar Arapça yazılmıştır. Birçok yıldan beri İslam okullarında bu kitaplar ilgi konusu olmanın çıktıkları, bunları bilenlerin sayısı azaldığı için kullanılmaz olmuşlardır. Şimdi, tıp bilimini kendi dilimize çevirmek için yeniden bu kitapları dönmek yıllar alacak uzun bir iştir. Bu kitapları kendi dillerine çevirdiklerinden beri Avrupalılar, yüz yıldan fazla bu kadar katkida bulunmuşlardır. Bundan başka, bu konuları öğretmenin yöntemlerine büyük kolaylıklar getirmişlerdir. Bu yüzden tip üzerine yazıldığı Avrupa eserlerine kıyasla Arapça eserler yetersizdir. Bu eksikliklerin yeni eserlerden alınacak bilgilerle giderilebileceği iddia edilse bile bunlar ça buca Türkçeye çevrilemezler çünkü tip eğitimi için gereken beş-altı yıldan başka Arapçayı iyice öğrenmek en aşağı o yıl ister. Hâl buki bir yandan ordumuz ve halkımız için yetmiş doktora, öte yandan tip biliminin kendi dilimize kazandırılmasına acele ihtiyacı vardır."

Konuşmasında, tip bilimindeki en yeni bilgilerin Fransızcadan öğrenilmesi durumunda, eğitime kendi dilimizi kullanla bileceğimiz denilen İkinci Mahmut'un sözleri, bilime ve dile verilen değer açısından son derece önemlidir. **Açılışını yaptığı tip eğitimi veren okuldaki kitapların Fransızca olmasının nedeni de Napolyon'un pek çok doktoru, bilim insanını desteklemesi ve çok iyi bir okul kurarak tip alanındaki yaptığı kalıcı etkidir.** "Paris Eklü" olarak adlandırılan bu dönemde o kadar başarılı hekimler yetişir ki onlardan biri olan, kalp hastalıklarının belirtilerini tanımlayan Jean-Nicolas Corvisart, bir ta blonun karşısında "Resimdeki adam kalp hastalığından ölmüş," diyerek, hekimin bakiş açısını sanat dünyasına taşır.

Ülkemizde, Osmanlı'da konuşulan dilin Arapça olduğunu sananların sayısı ne yazık ki hiç de az değildir. Cumhuriyet döneminin dil devrimine giden yolda atılan ilk adımlar, İkinci Mahmut'un yaptığı bu konuşmada aranabilir. Padişahın doktor olma için beş-altı yıl, Arapçayı iyice öğrenmek için en aşağı on yıl gerektiği sözlerini okumuşken, Atatürk'e kulak verelim; "Bizim uyumlu, zengin dilimiz yeni Türk harflerle kendini gösterecek. Yüzyıldır kendi kafalarımızı demir çerçeve içinde bulunduran, anlaşılmayan ve anlamadığımız işaretlerden kendimizi kurtarmak ve bu gereği anlamak zorunluluğumuz vardır."

Taşınan damla, ka bın içine düşen ilk damladır. Cumhuriyet devrimleri, tarihimizde aydınlanma ve bilgiye ulaşma yolunda biriken damlaların ortaya çıkardığı bir yükselişin sonucudur. Harf devriminden yüz yıl önce İkinci Mahmut'un yaptığı konuşmada, ilk damlalardan birini görebiliriz.

Atatürk'ün harf devrimini halka anlatmak için Gülhane Parkı'nda yaptığı toplantıya katılan öğretmenlerden Cemalettin Bey, on bir yaşındaki kızı Hediye'yi de getirmiştir yanında. Hediye Hanım, o güne ilgilili bilinmeyen, bir o kadar da şaşırtıcı bir öykü anlatmıştı Göztepe'deki evinde yaptığırmız sohbet; "Atatürk'ün birkaç metre yanımdaydım. Tahtaya yeni harflerle yazıyordu, adını da yazmıştı. Sonra birden bir müzik başladı, sahneye dansöz çıktı. O dönemin ünlü bir dansözü Ümmü Gülsüm'dü çıkan. Atatürk çok kızdı, "Bu kadının ve bu Arap müziğinin burada ne işi var", dedi. Kadın kaçtı, müzik sustu."

1928 yılının İstanbul'da, harf devriminin tanıtımı için düzenlenen toplantıya dansözü çağırın bir anlayışın varlığı, Atatürk'ün toplum kültürünün ilerlemesi, gelişmesi yönünde yaptığı devrimlerin ne denli gerekli ve doğru olduğunu bir kez daha gözlemlerine seriyor.

Ülkemizde, Osmanlı'da konuşulan dilin Arapça olduğunu sananların sayısı ne yazık ki hiç de az değildir.

Atatürk Gülhane Parkı'nda yeni alfabeyle tanıtıyor, Cemalettin Bey'in kızı Hediye Hanım'ı da yanına alıyor. 1928

Mehmet Ali Fikri Akşemsefasi

Hadiye Hanım'ın babası Cemalettin Bey'in o gün Gülhane Parkı'nda düzenlenen tanıtım toplantısına katılanlar arasında ayağı bir yeri vardır. Mahmut Paşa Camii'nin birinci imamı Midilli Bekir Hazım Efendi'nin ikiz oğullarından M. Cemalettin Seven ile tanışmam, 1946 yılındaki kolera salgısını anılamak üzere Mısır ve Hicaz'a gönderilen tıp doktoru Bedi N. Şehsuvaroğlu'nun "Göztepe" adlı kitabının sayfalarında olmuştur. Şehsuvaroğlu, 1969 yılında kaleme aldığı ön sözde "Göztepe için bugüne kadar hiçbir şey yazılmamış," diyerek, semtin tarihi binalarının yanı sıra tanınmış simaları hakkında da bilgiler sunar okurlarına. Bunlar arasında en ilginç olanı Cemalettin Bey hakkındaki şu bilgidir: "... Hatta memleketimizde Atatürk inkılaplarına çok erkenden ayak uyduran ve ilk Türkçe namazı kıldırın din adamı odur. Filhakika önceleri yalnız hutbeleri Türkçeleşerek verirken 1926 Ramazanının ilk haftasında namazı da Türkçe olarak kıldırmağa başlamış, Fatih'a'yı, küçük sureleri, tekkir, tahmit, selam ve tahiyyelerini Türkçe karşılıklarını okumaya başlamıştır. Cemaatin büyük bir kısmı bu yeniliği olumlu karşıladığı halde ertesi hafta birkaç geri fikrili insanın şakâyeti üzerine üzerindeki ilmi ve dini görevler Diyanet İşleri Reisliği'nin 20.04.1926 gün ve 2579/1023 sayılı yazıya alınmıştır. Lakin müderrislik maası kesilmemiştir. Ancak bu vesileyle Vakit, Millet ve Hakimiyeti Milliye gazetelerinin Nisan 1926 tarihli nüshalarında çok olumlu yayınlar yapıldığı gibi Kayseri ve Bozok gibi Anadolu şehirlerinde gençlik, protestolarda bulunmuştur."

Bu belgenin ışığı altında, ilk Türk İbadetini 1932 yılının Ramazan ayında, Kadir Gecesi Ayasofya'da değil, bu tarihten sekiz yıl önce yine bir Ramazan ayında Göztepe'de, Tütüncü Mehmet Efendi Camii'nin imamı Cemalettin Efendi tarafından yapıldığını Kadıköy'ün tarihine not düşebiliriz.

Hadiye Hanım'dan, kentsel dönüşüm altındaki apartmanların yıkıldığı, inşaat şantiyelerinden farkı olan 2012 yılının Göztepe'sinde yapıtım şöyleyse, şaka bında ba başı hakkında once ayrıntılı bilgi veren Bedi N. Şehsuvaroğlu'nun alt kat komşuları olduğunu da öğrendim, eşi Halil İdili'nin ağa beyinin arkadaşlığı olduğunu ve o sayede tanıştıklarını da... Nişanlılık döneminde bir gün Halil Bey evlerine sarı gılgar içinde gelince, "Sakak koca istemiyorum" diyerek parmağında yüzüğü çıkarır Hadiye Hanım. Gece yarısı elinde çiçeklerle kapıyı çalar Halil Bey, özer diler, bir daha asla olmayacağını söyler...

Sevdiği kadının kalbini kazanmak uğruna fut bolu bırakan, evlilik yüzüğüni takmak için bir daha ellerine eldivenlerini giymeyen Halil İdil, Gençlerbirliği'nin kalesidir!

Metin Uca

kalçalara uzanan bir insanlık dramı

Fotoğraf: Jules ve Alfred Meunier'in dansçıyağık gençleri-Francia Nelli Katochones, 1971

Salgın günlerinin en çok konuşulanı: daha çok yemek, daha az hareket yaratacağı şımanlık. Karikatürlerle, videolarla birbirimize gülerken gönderdiğimiz şımanlık üzerine espiyeler... Biz diğ tutan, vücudumuzda destek görevi gören, kadın cinselliğini, doğurganlığını en belirgin arzu nesnesi kalçalar da bu gönderilerde ilk sırada yer alıyor. Şu Devr'nden bugüne, Ana Tanrıça Kibele'den günümüzün seks idoli Jennifer Lopez, Kardashian kardeşlere kadar kalça irliliği üzerine kurulu uygatırık, bir kadın vardı ki onun hayatını mahvetmişti. İnsanlık tarihinin en barbar ve hüznünlü hikâyelerinden biriydi Sarah Baartman'ın başına gelenler.

Fransız Devrimi'nin olduğu o simge tarih 1789'da tüm dünya eşitlik, özgürlük, kardeşlik hayallerine sarılırken, Sarah Baartman, bunların çok uzagında Güney Afrika'da dünyaya gelir. Suçu bir Güney Afrika kabileesinde, Griqua'da doğmak... Küçük yaşta anne babasını kaybeder.

Sarah Baartman'ın çok çok büyük kalçaları onu diğer kabile kadınlarından farklı kılıyordu. Bir siyahi tüccar onu Cape Town'daki çiftliğinde köle olarak kullanmaya başlar. Yaşadıkları, farklı anatomisi nedeniyle keşfedildi, Avrupa'ya götürüldüğü, öldükten sonra bile bedeninin rahat bırakılmaması, insanlığın kötülüğü tarihinin ilginç örneklerinden biridir. Once kile olarak çalışırken bir İngiliz askeriyce hekimini olan William Dunlop tarafından fark edilir. Dunlop, onu Londra'ya götürceğini, Avrupa halkının kendisine ilgi gösterceğini söyleyip, bu büyük kalçalarını tıbbi bir araştırma konusu olacağını, kendisini zengin ve ünlü biri haline getireceğini vaat eder. Bu vaatlerle inanan Sarah Baartman, çiftlik sahibi Willem Cezar ile Dunlop'un anlaşma yapıldığını habersizdir.

Ekim 1810 tarihinde yapılan sözleşmeye Sarah'ın İngiltere'de de eğlence amaçlı sergilenmesine karar verilir. 20 yaşının başında geldiği Londra'da önce gerçekten birkaç bilimsel araştırma konu olur çünkü kalçaları çok büyüktü ve şekli bozukluğu taşımaktaydı.

Herkes, bu ilginç anatomiyi görmek için gelirdi. Sarah, bu ilginç anatomiyi görmek için gelirdi.

Kabile kadınlarına özgü iri kalçalar anatomik bozuklukla birleşince dönemin insanları için masallardaki dev canavarlar gibi bir eğlence unsuruna dönüşür. Dar bir kıyafet içerisinde, yüzü boyalı, egzotik danslar eden bir dev kalça olarak dört yıl boyunca Londra'da açılı bir yağam sürer Sarah. Ona Siyah Venus ya da Hottentot Venus adını takarlar. Çünkü geniş kalçaları nedeniyle seksiz de olsa Venus'e, yani Afrodite'ye benzetilir.

Karikatürler, yazılar hatta şiirler onun hakkındadır ama o hep yalnız, mutsuz bir hilkat garibesi olarak köşeye atılmamış sorunlarını yaşar. Dört yılın sonunda Paris'te farklı bir hayvan bacasına satılır. Orada da günleri aydır. Onu hilkat garibesine il dönüştüren Dunlop ve yardımcılarını karşı imza kampanyası da yapılır. Sarah maruz kaldığı kötü koşullarla başa çıkarak için kendini içkiye verir. Arada fahişeliğe de zorlanır. 26 yaşındayken de intihar gibi bir alkolizm, onun hayatına son verir. Dünyanın en büyük kötülüklerini görmüş, bedensel anomalisiyle sarklere para kazandırmış kadının ölü bedeni bile acılardan kurtulamaz.

Zoolog cerrah George Cuvier, Sarah'ya otopsi yapar, beyni ve yine büyük anomali gösteren cinsel organı çıkararak Paris'teki İnsan Müzesi'nde sergilenmeye başlar. Her kalan vücudu da mumyalanarak yine aynı biçimde sergilenir. İrkçiliğin, kadının fiziksel farklılıklarının meta haline dönüştürülmesinin bir sembolüdür Sarah.

İrkçiliğin, kadının fiziksel farklılıklarının meta haline dönüştürülmesinin bir sembolüdür Sarah.

topraklara getirmek için çok mücadele eder. Efsanevi Nelson Mandela da Devlet Başkanı olur olmaz Fransa Cumhurbaşkanı Mitterrand'dan Sarah Baartman'ın bedeninin iadesini talep eder. Yükselen kamuoyu baskısı, aydın, entelektüel Fransızları da desteyle 2002'nin Ocak ayında ezel onayla Güney Afrika'ya getirilir Sarah. Doğduğu topraklara nihayet kavuşurken bizim karantina günlerinde üzerine espiyeler itelttiğimiz kalçaların arın boyumesinin bir hayati öneme sahip olduğunu de hüznünlü bir öykü olarak Sarah Baartman.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi: <https://tr.reity.org>

livaneli

KONSTANTİNİYYE OTELİ

Onur Bilge Kula'nın
değişikle "senfonik bir
roman" olma özelliği
taşıyan *Konstantiniyye Otelİ*,
yeni baskısı ve gözden
geçirilmiş son haliyle
okurlarına çok sesli
müzikal bir yapıt sunuyor.

MANDOLİN İNKILÂP 93.yıl Sayfa 6

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

İsmail Saymaz

maskeyi beklerken...

Belediye Başkanı, Anzer'in sandıklarından kendisine oy çıkmadığı için seçimden beri uğramıyordu. Hatta "Ankara'yla konuştum. Anzer'i Türkiye haritasından sildireceğim," diyormuş.

Salgın ha beri Anzer'e akşama doğru ulaştı. Kasa badan yolcu, ekmeğe ve gazete getiren Mini büşü Bayram Ali, caminin avlusunda toplanan Anzerlilere, hükümetin aldığı karara göre herkese maske ve kolonyaya dağıtılacağını söyledi.

Avluda bir telaş:

- Hayhay. Fakat maskeyi ve kolonyayı bize kim verecek?

Mini büşü Bayram Ali:

- Hiç merak etmeyin, devlet bizzat getirecek. 65 yaş ve üzerindekilerden başlanarak...

Kirazlar dalga dalga bütün Anzer'e yayıldı. "Beni nüfus kaydına ufak yazdırmışlar," diye muhtarlığın kapısını dövenler mi dersin, "Bakma 57 yaşında olduğuma. Haddizatında, fotoğraflarda 66 görünüyorum," diye ısrar eden mi, "O ki yaşıam tutmuyor, rahmetli anamın adına verin," diye bastıran mı...

Asıl kıyamet, kolonya bahsinde koptu. Köy imamı Muammer Hoca "Kolonyada alkol vardır. Ha sürmüşsün ha içmişsin," diye fetva vermez mi Cinci Haydar, fırsat bu fırsat. "Deve sidiği de olur muhterem," dedi, "yeter ki ben iki cüz okuyayım," demez mi?

Karadenizliler deveyi belki hacda görmüşür.

Anzerliler mübarek hayvanı nasıl bulsun da sidiğini sağıp getirsin? Cinci Haydar, "Anzer balı da olur," diye ekledi, "Takat yarısı bana, yarısı sana..."

Böylelikle balı bedavaya getirme niyetini aşıkâr etti Cinci Haydar.

Anzer'in ayyaş takımı ise kolonya dağıtımından ziyadesiyle memnun. "Hep hükümet rıktan vergi alacak değil ya, bu kez biz hükümetin rıksını içelim," diye keyifleniyorlar. Benekli alabalığın yanında devletkolonyası içmenin hayalini kuruyorlar.

Bu arada, köylülerin kafası hayli karışık. Herkes bir birine soruyor: Devlet maskeyi ve kolonyayı ne şekilde verecek? Postacı mı getirecek yoksa jandarmalar mı? Muhtarlığa mı yollayacaklar, elden mi teslim edecekler?

Ne bir izah eden var ne de bir yol gösteren.

Gözümüz televizyonda, kulagımız radyoda Ankara'dan ha ber bekledik bir zaman...

Bizim ihtiyarlar yıllar önce Rize'den Erzurum'a geçen İsmet Paşa'nın Anzer'i ziyaret edeceğini sandıkları gün gibi, sa hab nazamından sonracamı avlusunda dizilip hükümetin yollayacağı maskeyi beklediler.

Sordu geldi mi?

Geldi.

Kredikartı borcu tebligatlarını avuçlarına bırakıp gitti.

Jandarmalar askerlik çelplerini verip ayrıldı.

Belediye Başkanı, Anzer'in sandıklarından kendisine oy çıkmadığı için seçimden beri zaten uğramıyordu. Hatta "Ankara'yla konuştum. Anzer'i Türkiye haritasından sildireceğim," diyormuş. Başkana göre muhalefet dediğin salından yaman, Anzer'in mi leti vir üstün beter.

Artık Anzer'in Ankara'yla tek bağlantısı, Mini büşü Bayram Ali'di.

Akşam üzerleri köye vardığında, mini büşe tekimil verecek hâle geldik.

- Aman Bayram Ali, bizlere maske!

Mini büşü Bayram Ali, "İstanbul ve Ankara'dan dağıtım başlanacak. Parayla değil, sırayla," dedi.

Yahu İstanbul'da bile maskesine kavuşan, şükür namazı için Eyüp

Sultan Efdemidiz'in türbesine gidiyor. Anzer'e sıra mı gelir, akılsız Bayram Ali?

İki haftada sonra duyduk ki maskeler parayla satılacakmış. Bizim

Anzer'in bakkalı Nuh Peygam ber'den kalma... "Maskem yok ama," dedi,

"aynı şekilde kullanılabilecek çamaşıryıkama eldivenleri, at yemi torbalan ve şöleysiayıp, kadın memelikleri var," dedi. "Yeter ki numarasını söyleyin," diye ekledi.

"Ne numarası kardeşim?" dedik.

- Mihin ve nalin olduğuna göre, 65 yaş ve üzeri için 65 yaş ve üzeri... herhâlde...

Hamdolsun ki bir gün sonra, başkanımız "Ben vatandaşına parayla maske alırdım. Maskeler bedavadır," diye buyurdu. Hoş, parasıyla bulamadığımızı beşe nasıl alacağız, o da bir muamma...

Derken, Mini büşü Bayram Ali, akşam üzeri emekleri dağıtırken, köylüye açıkladı. Maske için PTT'nin internet sitesinden başvuracakmışız.

Biz ne bilelim interneti...

Hem bilesek, kime ne faydası var?

Ertesi güne kalmadan "e-Devlet çöktü" diye haber geldi. İhtiyarlar e-Devlet'i bilmedikleri için devletin çöktüğünü sandı. Kore ve Kıbrıs gazileri başta olmak üzere, sabah namazından sonradede yadırgan tüfekleri ve fişikleri omuzlarına asarak, kasa banın yoluna düzöldüler. Askerlik şubesi'ne varıp "Devletimiz için canımız feda! Yollayın dağıtılmasın," diyeceklermiş.

Jandarma komutanını getirip Anzer tümenine nutuk attırdık da öyle ikna olup köye döndüler. Şükürler olsun ki 65 yaş ve üzeridekilere sokağa çıkmayımden yasakladılar da rahat bir soluk aldık.

Maskemi?

Mini büşü Bayram Ali, cami avlusunda ilan etti: Her vatandaşın beşer maske istihkakı var. Telefonunuza mesaj gelince kasa baya inip eczaneden maskelerinizi ala bileceksiniz. İlk önce İstanbul ve Ankara, sonra büyük şehirler ve Zonguldak, ardından Anadolu şehirleri, derken bizim kasa banın biricik ezanesi, öyle mi?

Ölme eşşegim, ölme.

Çaresiz kaldık.

Hanım benim donumu boynuna doladı, de hanımın memeliğini yüzüne sarırdı. Birkaç gün sonra Muammer Hoca, cami hoparloründen anons etti. "Kıymetli Anzerliler," dedi, "köyümüzde karantina ilan edilmiştir. Allah rızası için, karantina kalkana kadar sokağa çıkmayınız."

Sorduk, soruşturduk. Meğer Mini büşü Bayram Ali, kasa badan bize ve civarköylere servis çekerken, hem salına yakalanmış hem de virüsü vatandaşlara yaymış. "Virus" dedikleri lanet önde yoldan çevirdiğimiz bizim ihtiyarlar geçmiş; ihtiyarlardan torunlar, torunlardan annelere ve ba balara...

Beni bu sabah hastaneye kaldırdılar.

Mini büşü Bayram Ali'yle aynı serviste yan yana yatıyoruz.

Maske diyorsun, kiloyla veriyorlar.

Kolonya diyorsun, bidadon...

Her şeyden önce, maskeyi...

Her şeyden önce, maskeyi...

Her şeyden önce, maskeyi...

Her şeyden önce, maskeyi...

Her şeyden önce, maskeyi...

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranney.org>

“KENDİMİ BAZEN KOMİK BULUYORUM”

O, Çöpçüler Kralı'nın Apti'si, Telliğülları'nın Tosun Paşa'sı, Hababam'ın İnek Şaban'ı, Mavi Boncuk'un Kaymakam Cafer'i... Yeşilçam'ın en komik adamı Kemal Sunal'ı ekranda hangi karakterle görsek, yüzümüzde bir tebessüm oluşuyor. Tiyatroyla başlayan oyunculuk hayatında Kemal Sunal, yıllar içerisinde Türkiye'nin en sevilen komedyenine dönüştü. Usta oyuncunun röportajlarından kesitleri derledik.

Güldürmeye nasıl başladınız?

Komedyen olmak benim aklımın kögesinden geçmiyordu. Tiyatroya başladığım zaman her rolü oynuyordum, ilk Kenterlerde başladım. Ufak rollerde, işte girdi-cıktı rollerde oynuyordum. İlk defa orada profesyonel oldum. Ondan önce amatör tiyatroyaptım dört-beş sene, her çeşitrol oynuyordum. Komediye ilk Ulvi Uraz Tiyatrosu'nda başladım. Komediye yatkin yerleri bana vermeye başladı Ulvi Bey. Oradan Devekuşu Kabare'ye geçtik, öyle devam ettik.

Tiyatrodan sinemaya sıçramanız nasıl oldu, sizi kim keşfetti beyaz perde için?

Zeki Alasya benden bir önce "Sev Kardeşim"le sinemaya geçmişti. Ertem Eğilmez'i tiyatroya davet etmiş. Gali ba, "Dün-Bugün"ü oynuyorduk. Ertem Bey geldi, piyesi seyretti. O arada filme başlayacaklar. Zeki ile Metin'in rolü tamam. Benim filmde bir işim yok. Tanık Akan o filmde basketbolcuyu oynuyordu, yanına uzun boylu adamlar lazımmış. Bu uzun adamların tiyatrocu olmalarının daha iyi olacağı düşünülmüş. Şehir Tiyatrosu'ndan da birçoğukışı çağırılmış. Ben uzun boyliyum diye, Ertem Bey beni de çağırdı. "Tatlı Dillim" filminde, Tanık'ın yanında basketçji gençlerden birini oynuyordum. Sonra Ankara'da turne ediydik. Film, geç kaldığı için İstanbul'a giremedi, ertesi sezona bırakıldı. Yıl 1972... O sırada, Balıkesir'den bir grup arkadaşım Ankara'ya geldi. Oyunu seyrettikten sonra, "Senin film oynuyor, çok güülüyor sana" dediler. "Hangi film?" deyince "Tatlı Dillim"i söylediler. Balıkesir ve civarında oynarmış. Film işletmeye verilir, işletmeci isterse kiş sezonunu beklemeden oynatabilir. Ben arkadaşlarıma inanmadım. Ama bir taraftan da güzel bir heyecanduydum.

Film dünyasına figüran olarak girerken bir gün başrol olacağınızı düşünüyor muydunuz?

Hayır, öyle bir şey tahmin etmedim. Sinema başka bir olay. Suratın tutma meselesi var. Halka o sıcaklığın geçme meselesi var. Geçip geçmeyeceği de film yapılmadan bilinemez.

Güldürme bir yetenek sorunu mudur?

Komedi bence en zor daldır. Hem yetenek sorundur hem fizik. Sinemada fizik ön planda gelir, istediğiniz kadar yetenekli olun, kamera suratı tutmadığı, o sıcaklığı yakalayamadığı, geçiremediği zaman komedyen olamazsınız. Ama tiyatrodan belli bir yetenekle, belli bir çalışmayla komedyen olunabilir.

Kendinizi komik buluyor musunuz?

Bazen komik buluyorum, evet. Güzel bir şey yakalamışsam, çok nadir gülerim kendime. Ben özel hayatımda çok az konuşan, soğuk bir adamım.

Şaban sizin adınızın önünde gidiyor. Bu Şaban nereden çıktı?

Hababam Sınıfı'nda "İnek Şaban" rolünü oynuyordum. Üç tane filmde oynadım. Şaban adı oradankaldı, sonra da devam etti.

İnek Şaban karakterini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Şaban iyi, saf, tertemiz bir kişilik... Halkın sevdiği bir tip. Halktan birri gib. Ben de halkın içinden bir insanım, bundan dolayı herhâlde... Filmelerde "Şaban" adını koymasak bile, değişen bir şey olacağını zannetmem. Millet beni "Şaban" olarak biliyor. Mesela, "Atla Gel Şaban"da yapımcı firma bir

yanlışlık yaptı. Film adım Niyazi... Adının "Atla Gel Niyaz" olması lazım ama afişlerde hep "Atla Gel Şa ban" oldu. Seyircilerden bir kişi çıkıp da filmdeki adın Niyazi, afişte Şaban, demedi. Farkına bile varmadı... Kemal Sunal'ın adı, Niyazi olsa ne olur, Şaban olsa ne olur?

İnek Şaban karakteri dışında Kemal Sunal'ın diğer filmlerinin de bu denli tutulmasını ne şekilde değerlendiriyorsunuz?

Bunun sebebi aynen Keloğlan, Nasreddin Hoca gibi bi çok başatları bir tiptleme olması. Bunlar, bir süresonra kendilerini ya da yaratılanları aşılıyor. Çünkü halkın malı hâline gelip anonim bir kimlik kazanıyorlar. Halkın malı olunca her üretici bunların üzerine kurulu yeni versiyonları üretmeye başlıyor.

Kemal Sunal nelerden sıkılır acaba?

Çok kalabalık yerden sıkılırım. Fazla araba kullanmaktan sıkılırım. Uzun yol olabilir ama şehir içinde çılgına dönüyorum. Beklemekten sıkılırım.

Kaprisleriniz var mı?

Zannetmiyorum kaprisli olduğumu. Yalnız çok titizimdir. İşimi çok severim. Çok tertipli adamımdır. Bu tertibim bozulduğu zaman sinirli olurum. Hiç bir zaman sete giderken bir kostümümü, aksesuarımı unuttuğm değilim. Makyaj malzemem de dâhil, hepsini yanıma alırım. Sete hiç bir şeyi teslim etmem. Kimseye güvenmem. Hatayı ben yaparsam, kendime de sinirleniyorum. Evde de öyledir... Çalışma odamda, hangi gözde ne var ne yok, içneden ipliği hepsini bilirim. El değdiği zaman hemen farkına varırım. Bunlar herhâlde kapris değil... Konsantere oyunculğa inanmam. Çünkü onlar, devamlı yanlış yapan oyunculardır.

Nelerden korkarsınız?

Uçağa binmekten ve deniz yolculuğundan korkarım... Eskiden tiyatrodan çıktıktan sonra, birkaçkadeh içip, Kabaşa'tan ara ba vapuruna binerek eve giderdim. Gece yarısı giderdim Kabaşa'ya... Bir ara balı vapuru uğurlardım Üsküdar'a... Nasıl gidiyor diye bakardım... Gider Üsküdar'a, yenisi Kabaşa'ya yansa... Arabalar biter, ben de tam binerken bir dolmuşcu, "Taksim, Taksim" diye bağırır. Atlar, Taksim'e dönerdim, korkudan binemezdim. Tam sabah güneş çıkarken, sabahın beşinde, bakırım deniz sülümün, o zaman Üsküdar'a geçerdim.

Çocukluğunuzda yokluğunu en çok çektiğiniz şeyler nelerdi?

Her şeyin yokluğunu çekiyorduk. Ama işte o yokluklar, Kemal Sunal'ı yarattı. Daha nice Kemal Sunal'lar yaratmıştır.

Sadece sanattadeği; ekonomide, iş sahasında, nicelerini... Ben tek değildim, o devrin insanları hep böyle yetti. Benim çocuğum, ileride beni beğenmeyecek. Gittikçe kültür seviyesi yükselecek, bunu kimsa durduramaz. Bir de galı belli bir sıkıntından gelincine bir yere ulaşılıyor. Bize bayramdan bayrama elbise alınırdı. Biz o bayram sabahını, bitmeyen gecelerle geçerdik. Sabahın köründe, sırf onları görmek için kalkardık. Başucumuzda dururdu zaten... Çok güzel şeyleri bunlar... Şimdi tatminsiniz çocuklar var.

Çünkü her şeyi bayramdan önce elde ediyorlar. Yeni bir şeyi uyumadan önce başının ucunda tutan var mı? Galiba onlar meselelerini halletmişler.

KEMAL SUNAL MİZAHİ NEDİR?

Kemal Sunal'ın en büyük başarısı "güldürürken güldürdüğünden habersiz gözükmesi"dir. Bütün komikler başarılarını bu tilsima borçludur.

Türk halkı kendisini, kendi kusurlarını, kendi başarılarını onun başarısını oynadığı filmleri izleyerek görmüş, onu dârimadan, kırılmadan gülümseyerek izlemiştir. Farklı kanallardan hemen her gün izlenebilen Kemal Sunal filmlerini "Kemal Sunal Gerçeği" olarak değerlendirmek zorundayız.

Kimilerine göre basit, sıradan kabul edilen konular aslında Türk insanının hayat tarzını yansıtmaktadır. Bunun içindir ki onun filmleri her gün tekrar tekrar izlendiği hâlde giderek artan bir ilgi görmektedir.

Sosyal hayatta sıradan insanlar yanında, uyanık geçinen safılar ile saf geçinen uyanıklar da önemli bir yer tutmaktadır. Uyanık geçinen safılar çabucak aldandıklarından topluma fazla zarar vermeden etkisiz hâle getirilebilir. Asıl tehlikeli olanlar saf geçinen uyanıklardır. Bunların bir değil, birkaç yüzleri vardır. Bu özellikleri onları tanımayı zorlaştırır. Bunların gerçek yüzlerini ortaya çıkarmak oldukça güçtür. Çoğu zaman sahte yüzlerle hayattaki rollerini başarıyla(?) tamamlarlar. Bunun için de her dönemin adamıdır. Hep çıkarlarını ön plana aldıklarından, topluma büyük zarar verirler. İşte Kemal Sunal pek çok filminde asıl tehlikeli olan bu tipleri konu almış.

onların gerçek yüzlerini su yüzüne çıkarmaya çalışmıştır.

Kemal Sunal mizahı, bizi çevreleyen ahmaklıklara, çıkarıcılığa, sahteciliğe karşı bilinci bir başkaldırmadır. Halk tiyatrosunda güldürürken ağlatan bu tarz mizaha "kara mizah" veya "acı mizah" denilmektedir. Kara mizah, hayatın çirkinliğini sert, acı, kimi kez de umut kıran bir dille haykırarak bir mizahdır. Dilimizde "gülüyorum ama içim kan ağlıyor" sözüyle açıklanır. Kemal Sunal'ın insanları güldürürken, gülümseyişindeki hüznü (dikkatle bakılınca) görmemek mümkün değildir. Bu acı gülümsemenin nedenleri, Türk halkı yaşayışının yüzyıllardan beri süregelen hayat tarzıyla açıklanabilir. Halk hayatında önemli ölçüde yer alan umut-umutsuzluk, züğürlük-zenginlik, korkaklık-cesaret, safık-uyanıklık, güzellik-çirkinlik, doğru-yanlış gibi tezatlar ile çeşitlenen kaynaklanan can davaları, törelerin baskısı, Kemal Sunal acı mizahının ana konularını teşkil etmektedir.

Bu mizahı, "hayatı hafife almak" olarak düşünmemeliyiz. "Kemal Sunal mizahı" demek, güler yüzle ciddi olmak, tebessümü ciddiliğe engel olarak görmemek demektir. Kotülerin saklı tuttukları gerçek yüzlerini su yüzüne çıkarmak ve acı gerçeği gülere karşılamak demektir. Onun filmlerinin halkımız arasında sevilmesinin, unanılmanın seyretilmesinin özünde esprili goremeyenler, halkı ve halkın sanatlarını yeterince tanımayanlardır.

YAZ SEVMEYEN

“uyanış çağı”

Kafamızı kurcalayan pek çok soru var son zamanlarda; her şey bitince ne hissedeceğiz? Yeniden kalabalıkla karşılaşabilecek miyiz? Bu bir travmaydı, nasıl izleri kalacak? gibi sorular bundan bazıları... Merak ettiklerimin bir kısmını Dr. Gülseren Budayıcıoğlu'na sordum.

Röportaj: Ayça Derin Karabulut

Gülseren Hanım, şu an hissettiğimiz şey tam olarak ne?

Etrafımızda, sosyal medyada vb. yerlerde neler gözlemliyorsunuz?
Bu salgın sürecinde artan gelecek kaygılarımızda haklı mıyız?

Bu sürecin en önemli özelliği aynı süreci tüm dünyanın yaşıyor olması. Bu güne kadar insanlar pek çok zor süreçten geçti ancak onlar lokaldi. Birileri ölürken, birileri keyif yapıyordu. Oysa şimdi biliyoruz ki bize en uzaktayaşayan biri hastaysa biz de hasta ola biliriz. Yıllar sonra insanlık aslında bir bütünü parçalanmış olduğunu, doğa karşısında hepimizin ne kadar aciz kala bildiğimizi ve bu sorunlarımızı hep birlikte, el ele vererek çözebileceğimizi gördü ve anladı. İnsanın kendini aciz hissetmesi onu en çok korkutan ve paniğe sürükleyen duygudur. Üstelik bu virüsün eskiden çok da değerli saymadığımız pek çok şeyi elimizden alverdiğini ve bu sürecin ne zaman biteceğini de çok net olmadığını gördük. Belirsizlikler insanları her zaman çok korkutur ve rahatsız eder. Her an altımızdan yer kayıverecek, bize ya da en yakınlarımıza kötü bir şeyler olacak duygusıyla baş başayız. İnsanları korkutmak, kaygılandırmak için bir senaryo yazsaydık; bundan daha etkisizini yazamazdık. Bu nedenle içinde yaşadığımız bu zor günlerde korkmak, kaygılanmak, ümitsizliğe kapılmak, son derece doğal tepkilere. Bu kaygı duygusu içimizi kemirirken, vaktimiz çok da olsa elimiz bir şeyler yapmaya gitmeye bilir. En azından yaptığımız şeyin istediğimiz kadar güzel olmayacağı gibi bir korku kaplar içimizi ve bizi bu işlerden uzaklaştırır.

Bu sürecin daha kolay geçmesi mümkün mü?

Hep birlikte çok korkuyoruz. Ancak korku zannedildiği gibi her zaman kötü bir duygu değildir. Salgından önceki kişilik yapımıza göre bu süreci nasıl yaşayacağımız değişkenlikler gösterir. Kimimiz zaten kaygılı bir yapıya sahiptir ve bu süreçten daha hızlı etkileniyor, kimimiz durumu biraz daha sokuşkanlıkla karşılayabiliyor.

Bu süreci daha kolay atlata bilmek için benim sizlere önerilerim şöyle: duygularımızı çoğu zaman düşüncelerimiz yönlendirir. Ne düşünüyorsak onun karşılığı olan duygulanırsız. Şu dönemde kimi “çok şükür evimdeyim, bu virüse yakalanmamak için elimden geleni yapıyorum. Hazır böyle bir fırsat varken bunun biraz keyfini çıkarayım” der, kimi de “evhah, elimden geleni yapıyorum ama ya yine de virüse yakalanırsam ya hastaneye yatarsam ya bu süre çok uzar da evde tıkılı kalırsam” gibi biolumsuz senaryolar yazıyor. Bizler de tipki dizi oyuncuları gibi o senaryoya ne yazıyorsa ona göre davranıyor ve onu hissediyoruz. Ben zihninizde, sizin tarafınızdan yazılan senaryoları değiştirmeyi, biraz daha olumlu, daha pozitif olanları tercih etmenizi öneriyorum. **Ancak bunu insanın kendisini teselli etmesiyle karıştırmayın. Tesellinin içinde tam gerçekler yoktur ve etkisi geçicidir. Bu ara bize lazım olan en önemli şey pozitif enerjidir.** Eğer bu pozitif enerji sizde yoksa, bu enerjisi yüksek kişilerle ilişkilerinizi sıkıştırın, bu tür programlar, filmler izleyin ve en sevdiğiniz şeyleri yapın. Arada bir kendinizi daha iyi geçmeyi de ihmal etmeyin.

Yeniden uçağa binebilecek miyiz, insanlarla tokalasabilececek, bilmediğimiz kafelerde bilmediğimiz masalara dokunabilecek miyiz?

Bu soruya “evet, hemen eski döneme kaldığımız yerden geçireceğiz” diyemiyoruz. Yaşadığımız her şey biz insanları derinden etkiler. Gelişmek, daha iyiyi doğru evrilmek bile her zaman emek, çaba ve acı ister. Tüm dünyada bu hastağalı yakalanan/yakalanmayan herkes bir şekilde acı çekti; korktu, sıkıldı, kaygılandı, ümitsizliğe kapıldı, bütün değer yarılan bir anda değişti. Bundan habire alınacak türden şeyler değil. Hacı damardan düşmeyen halden anlamaz diye bir söz vardır ya; şu anda hep böyle bir durumla karşılaşıyoruz. Bu yüzden, bu süreçte korkusuzca yaşamak, hijyeni öğrendik başkalarının hayatına

Bunca şeyi öğrendikten ve yaşadıkdan sonra yeniden, hiç değişmeden, gelişmeden eskiye bağlanırsak, bu yaşadığımız acılara çok yazık olmaz mı?

kala bilmesi için ölümü göze almayı öğrendik, yardımlaşmayı, acılarımızı paylaşmayı öğrendik. Dünyanın tek sahibinin biz olduğunu, acılarımız, bizim de diğer canlılar gibi bu yüze gence konularak olduğumuzu ama gelecekte bu güne kadar yeterince saygılı davranmadığımızı öğrendik. Bu salgından önceki özgürlüğümüzün, yakın temasın yani sosyal ilişkilerin bizim için ne kadar değerli olduğunu öğrendik. Bunca şeyi öğrendikten ve yaşadıkdan sonra yeniden, hiç değişmeden, gelişmeden eskiye bağlanırsak, bu yaşadığımız acılara çok yazık olmaz mı? Ne kadar şikâyet etmek de evde kalmaya, yalnızlığa, tem belliğe de alıştık. Eve girerken nasıl zorlandık, çıkarken de bir miktar zorlanıyorduk.

Bu bir travma mıdır? Travma sürecinin farkında olmak işimize yarar mı?

Evet, bu yaşadıklarımız tam olarak bir travmadır.

Ölümle hep birlikte burun buruna geldik. Daha ne olsun...

Üstelik bizi öldürecek kadar tehlikeli bu virüsün ne zaman hayatımızdan çıkacağı da halen netlik kazanmadı. Travmalar her zaman ruhumuzda iz bırakır. Şu anda hepimiz korkuyoruz, kaygılıyız, sıkılıyoruz, bazılarımızın uykuyla bozuldu, bazılarımız yapmacı istedikleri şeyleri bile yapamıyor, kimimiz çok yalnızlık çekiyor ya da ümitsizliğe kapıldı. İşte bunların hepsi travma sonrası stres bozukluğu dediğimiz hastalığın belirtileri. Bu dönemde daha kolay atlata bilmek için neden böyle hissettiğimizi anlamalı, bu duygulardan kaçmak yerine onlarla yüzleşmeli ve bunları yakalarız diye paylaşmalıyız. Birbirimizi teselli etmek yerine bu duygularımızın çoğunun gerçek nedenler olduğunu kendimize hatırlatmalıyız. Gerçek ne abartılmalı ne de küçültülmelidir.

Bu günün geçişi çok! Çok kolaylaşsan, toplumda ortalama %5 civarında ölüme nede ola bilen ve tüm dünyayı saran bir virüse karşı karşıyayız. Bu virüsün insanlara nasıl bulaştığını biliyoruz. Bununla ilgili bilgilerimiz tam ve güvenilir. Bundan korunmak için ne yapmamız gerektiğini de biliyoruz. Şu anda bu virüsün dünyada düşüşte. Ne kadar bilim insanı varsa, hepsi buna bir ağız ve ilaç geliştirmeye çalışıyor. Yani yalnız değiliz, çaresiz hiç değiliz. Yakında yeni bir çağa hep birlikte “Merhaba” diyeceğiz. Ben bu çağa “uyanış çağı” diye adlandırmak istiyorum. Çünkü bu çağda hep birlikte “Merhaba” demek istiyoruz.

Nihat Sırdar

ornitorenk...

Özel radyoculuğun ilk yılları. Benim de iki yıldır çalıştığım radyoya Levent Ünsal'ın geleceğini ve yayına başlayacağını duyduğumda çok sevinmişim. Çünkü Levent Abi Ortaoyuncular'dan yetişmeydi. Ferhan Şensoy'un öğrencisiydi...

"Levent Ünsal'ın evinde yaşayan sineği" konuk aldığım program o kadar güzel olmuştu ki ileride "Nihat'la Sivrisinek" adını almıştı.

Yıl ikibinyirmi
martın yirmibiri
gün kötü haberle başladı
Levent Ünsal kalp krizi geçirmiş
hastaneye kaldırılmış
ardından vefat haberi
ışıklar içinde uyu
canım kardeşim
zahmetkeşan-ı nöbetçi tiyatro
zahmetkeşan-ı ortaoyuncular
zahmetkeşan-ı şahları da vururlar
zor gelecek bize sensiz oynamak
dahazorolan
Sensizliğe alışmak
Ferhan Şensoy

eğitirken bir yandan belgeselden sinema filmine, reklamlardan radyo on gıllarına kadar hiç durmadan seslendirme yapıyordu.

Biz KAFA Radyo'yu kurduğumuzda çok istedik "L. Cevvelî'ni yapmasını. Öğleden önce kuşağı için biçilmiş kaftandı çünkü. O da çok istedi ama seslendirme işleri o kadar yoğundu ki yapamadı. Ama bizimle olmak istiyordu, biliyorduk. "Ses lazımsa ben buradayım," dedi ve radyonun tüm tanıtımlarını, cingıllarını seslendirirdi.

Galatasaray Lisesinde okurken seyrettiğini her tiyatro soh betinde anlattığı "Şahları da Vururlar" oyununu, Ferhan Şensoy yeniden sahneye koyacaktı ve o da tiyatrocu olmasın sağlayan bu oyunda ustasıyla birlikte oynayacaktı. Çok ama çok mutlu ve çok heyecanlıydı. Seslendirmede olup olmadığını bilemediğim için aramak yerine yazmıştım "Oyunu duyurmak için ne yapalım a bi? Bize düşen ne varsa hazırız," diye. Son yazışmamız böyle oldu...

Korona günlerinin hemen başında gelen haberle olduğum yerde kaldım. Seslendirme stüdyosunda kalp krizi geçirmiş, kurtaramamışlar. Bu kadar mı? Benimle kelime oyunu oynarken "muzavaf, ganimet, krokodil" gibi uzun uzun kelimeleri hunharca yazan, doğaçlama kurduğu bir para grafiik cümleleri hiç dermedim ve bir nefeste radyodan seslendiren Levent Ünsal'ın hayatı bu kadar kısa mı yani? Kulağımdaki tansiyon kaynaklı uğuldamaya yerini bir süre sonra sürekli tekrar eden ve programında kullandığı, en sevdiğim cingilinın şu melodisine bıraktı:

L. Cevvelî radyolara yayılır,
İnsan buna hayran olur bayılır...

Atilla Atalay'ın hikâyelerinde anlattığı, küçüken oynadığı kart oyunlarından aşına olduğum, tipi her seferinde zar zar gözümün önüne gelen hayvanın ismi, önumdeki kelime oyununun tahtasında boylu boyunca yazıyordu işte "ornitorenk" diye. Öyle bir hayvan olduğunu bildiğim hâlde hemen itiraz ediverdim. "Böyle hayvan ismi mi olur, amma yaptın Levent Abi." Ama bu tür oyunların tartışmase galbi bu olduğunu bildiğim için uzatmadım. Levent Ünsal, radyonun orta salonunda oynadığımız tüm kelime, bulmaca, isim-şehir müsa bakalarının birincisiydi. Hatta bir zamanların popüler televizyon yarışması En Zayıf Halka'ya radyocular olarak katılmış, ikimiz finale kalmıştık. Onunla finale kalmak bile benim için büyük gururdu. (İkimiz finale kalmadan önce kazanılacak ödülü aramızda paylaşmaya karar vermemiz de iyi fikirdi elbette.)

Biraz daha geriye gitmem ve hatırlamam lazımdır:

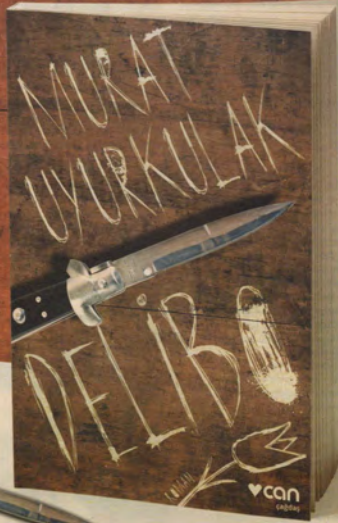
Özel radyoculuğun ilk yılları. Benim de iki yıldır çalıştığım radyoya Levent Ünsal'ın geleceğini ve yayına başlayacağını duyduğumda çok sevinmişim. Çünkü Levent Abi Ortaoyuncular'dan yetişmeydi. Ferhan Şensoy'un öğrencisiydi... Bu vesileyle ben de belki Nöbetçi Tiyatro'ya kapağı ata bilir, bir ihtimal belki Usta'yla tanışa bilir, sohbet ede bilirdim. "L. Cevvelî" programına başladığında yayını benden devralıyordu. Arada oyunlardan, tiyatrodan bahsediyorduk. Ferhan Şensoy, "Çok Tuhaftır Soruşturma" oyununu yazmış, Levent Abi de oynuyordu. Ses Tiyatrosu'na primiyere gitmek, oyun sonrası oyuncu arkadaşını fuayede beklemek gibi etkinlikler hep sayesinde oldu -ki bunlar benim için çok kıymetliydi. Yıllarca harâkıkları biriktirip gittiğin tiyatroya davetli olarak, üstelik oyunda oynayan abinin davetlisi olarak gitmek rüya gibi bir şeydi. Çıktıkları turne sırasında yaşadıklarını, turneden döndüğünde anlatırdı, kahkahalarla gülerdik. İnanılmaz bir fıka anlatıcısıydı. Canının sıkkin olduğunu anlamak pek mümkün olmaz, hep bir "canı sıkkin adam" karizmasıyla takıldığını için gerçek durumuyla ayırt etmek pek mümkün olmazdı.

Bir ağustos günü yağan sağanak yağmurdan dolayı, Florya'dakievinden yayına gelemeyince benim onun yerine yaptığım ve "Levent Ünsal'ın evinde yaşayan sineği" konukladığım program o kadar güzel olmuştu ki ileride "Nihat'la Sivrisinek" adını almıştı. Bu yüzden arada takılır "Ulen benim yağmardan sinek çıkardınız, helal olsun," derdi. **Ferhan Şensoy tehdristından geçeninin verdiği etkiyle bir kelime cambazı olmuştu. Müthiş güzel şiirler yazar ama her önüne gelene okutmazdı.** Son yıllarının tamamını neredeyse seslendirme stüdyosunda geçirmişti.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

"Herkesin bir hikâyesi olmalı, bu hayatta..."

Murat Uyrakulak yeni romanında tükenmeyen bir tutkunun izini sürüyor.

Delibo, akıllı ve duyarlı ama bir o kadar da hasarlı ve öfke dolu Yusuf'un kurtulamadığı sevdasını anlatıyor. Beraberinde de kabuk bağlamış meseleleri; eşitsizliği, haksızlığı, yoksulluğu, yürek yarasını ve düğüm olmuş aile ilişkilerini eşeliyor.

Her zaman olduğu gibi... Sözüünü sakınmadan...

#aşk #travma #yoksulluk #hesaplaşma #babaoğullilişkisi #izmir #hatıralar #suç

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Umay Umay

Fotoğraf: Umay Umay

tül perde rüzgâr işler camlara

Sessizlik, dersim yine. Dersim, noktaların yan yana dizildiği susmalar. Trafik ışıklarının geceye göz kırpması mesela kimseler yokken. Ve kimseler yoklamazken odanı. Odandaki seni. Sırtından vurulmuş gibi uzupun yatarken. Pencerenin köşelerinden karınca ordusu fırlamış. Beter böcekler. Sen, böcekler ve sessizlik. Anlatmaya çalıştığım buydu. Bir anda yolumu şaşırmasaydım. Sanırım buydu çıkmaz sokaklardaki isimler. Rüzgârda gıcırdayan o kırmızı levhalar. Çok fazla konuşunca unuttum amaçlarını. Haklıydın. Çok fazla koşturdum evet, (kendi virüsünü yaratmış gibi) o ruhtan diğer ruha. Kaybın ayıbı olmaz ama. Kayıp olduğumu idrak ediyorum. Sessizlik de sessizlik gibi idrak ettirici. Üstelik etki leyici. Şeki İsiz sessizlik. Balkondan diğer balkona uzanan mendil. Ahmet Abi'nin mendili. Dilsiz yetim kalmış gözyaşlarını toplamış. Sonra yukarıdan tüm evrene silkelemiş. Maskesiz bulacığı.

O ismi kayıtlara geçmeyen fakir çocuklar vardı yanlışlıkla yaşayan. Öylece daha kimsesiz oldular ama yaşadılar diğerlerinden daha güçlü. Belki de sessiz efendiler oldular gidenlerin başında. **Sessiz efendilerin ayak izleri doludur o toprak. Büyüdü. Hadsizleri kırbaçlar. Kulak zarlarnı patlatır. Korna sesi gibi ciyaklar binalar.**

Perdeleri ağzına burnuna sarıp ama tül perdeleri. Çünkü tül perde hafiften rüzgâr işler tozlu camlara. Şakasına rakı şelileri attılar gecenin ortasına. İntikam bile değil yaptıkları. Gece onları delirtmişti. Sessizlikte inşa etmişti gerçeğini. Sımsıkı çelik kolonlar üstünde duruyordu kent. Boğucu yalnızlığına senin sessizliğini de eklemişti. Gittikçe yükselen bu binalardan gözükyordu çocuklar. Hepsi ah ettiler, ahhh dediler.. Dediler ki keşke biraz benim de yüzüm güneş olsaydı. Bundan ötürü bu karanlık. Sen beni görme diye değil, daha iyi gör diye.

Siz bana elinizi uzatın. Tutamaya bilirim tüm huysuz ve yalnız kadınlar gibi. Yükiüm var çok uzatıp durursunuz. Gülsiz kadınlar benim sessiz yaptım kendime. Kramp türü ağrıdan daha korkutucu denektir.

Belki o yüzden tutamaya bilirim. Ya da bugün hiç havamda olmadığım için. Biri beni sevmiştir.

Sevmek; katlanmak, göz ardı etmek değildi. Sevmek gücü. Panzehriydi doğanın. (Acaba bunu bir yerde mi okumuştum.) Aslında doğal bir şeydi öğretilmiş değil. İşte doğaya çok uygun olduğum zamanların birinde aniden durdum. Dönüp dönüp de niye hep durduğumu anlamaya çalışıyorum. Mutlak ki ayar bozucu var her insana musallat olan. Sevilmişim. Karşılıksız. Sevmişim. Karşılıksız. Saf ve titreyen sevimlik. Kelime anlamı aslında; sarılmak isteyen, şefkate aç çocuk gibi okunabilir. Sessizliğim detone olmuştu çoktan. Dışarıya uyumlanamayan dünyadışı atmosferli odamda yapayalnız da değilim. Eskisinden daha daha çok durmuş olabilirim. Eyvah.

Eklemek, dezenfektan, su ve vitamin yiğiyorum. Duvarlarım sonunda kurşun geçirmez. Sadece sessizlik işliyor yatağa. Elbet ağrım var. Benim uzun zamandır çok fazla ağrım var.

Vapurlarhattan kaçmış. Sesleri geliyor martılarıyla beraber. Kafka'nın "Önüşüm"ü gibi dönüşüyoruz bir şeylere. Bu kadar sessiz olmasını beklemeydim. Gürlüğü bekliyordum. Çığlığı saklayacak yeni gürlülükler. Şu işe bak şimdiki. Sessizlik sınıfta kaldığım dersim. Başıma iş açıyor. Uykularımı kaçırıyor.

Duvarlarım sonunda
kurşungeçirmez. Sadece
sessizlik işliyor yatağa.

Benim uzun
zamandır çok fazla ağrım var.

Can Yılmaz

neden gülüyorsun? çok mu komik?

Diyor ki bilim: Gülmek sizi sadece sevimli bir insan yapmaz. Gülmek iyi bir egzersiz; stresi azaltır, bağışıklığı güçlendirir, kan basıncını düşürüp kalbi iyileştirir, kan şekerini düşürür, daha ne yapsın bir yudum gülümseme size...

Sık sık ve içten gülmenin hastalıklarla mücadelede yardımcı olduğunu, kortizol seviyesini düşürerek stresi azalttığını okudum tam da gülme ihtiyacı duyduğumuz şu günlerde. Oxford Üniversitesi bilim insanlarına göre gülme ve şöyle ağzı dolusu bir kahkaha, yalnızca mutlu olmamıza sağlamanın endorfinin salgılanmasına yol açmıyor, aynı zamanda ağrıyı da azaltıyormuş. Gülmeyi unutmuş yüzler için ne güzel haber. "Benim için değil, kendin için gül be adam. Kendine faydan olsun," diyor âdeta.

Sabah uyanıp dışarı çıktığınızda etrafınızdaki insanlara, yanınızdan gelip geçenlere bakın: gülümseyen, yüzünde güller açmış insanlarınıza gülümsetmenin birini görüyor musunuz? Hadi iyi niyetli olalım, sabahın köründe ademin afyonu patlamamış, işe gitme telaşında değilim. Peki günün ilerleyen saatleri için bir umut var mı? Yok. Hiç mi yok... Hiç yok. Kahkaha atanımla rastlayabiliyor muyuz hiç? Evlerden, sokaklardan, okullardan, iş yerlerinden gelen gülme sesini bırak, iki muhabbetin belini kırıp da inci dişlerini gösterme göstere gülen kalmadı çok şükür. Beyaz gergedan gibi onu da tükettik. Artık eğlenemiyoruz! Neşemizi gitti, ağzı dolusu bir kahkaha, iki şaka, ağza yakışır bir argoyla süslümsün bir fıkra yok artık. Bilim insanları gelsin: evlirimizi, mahalleimizi, iş yerlerini, okulları, meydanları incelişin bakalım, gülen biri, hadi gülüncü! Üçerkeğe gülümseyen birkaç kişi bulabilecek mi? Hâlbuki bir eğlenceli bir toplumdur, beraberçe gülme, evlirimizde sofralarımızda saatlerce güldüp eğlenmeyi çok iyi bildirik, koca bir kalabalığın "Ayyptır, günahtır" demesine rağmen güldürüldük, yaşanan her türlü olumsuzluğa rağmen hem de... Gülümeyenlerden yeni kaçırıldıklarından habersiz takılıyorlar gönüllerince, hayata küs, bezgin ve karamsar.

Ama yine diyor ki bilim: Gülmek sizi sadece sevimli bir insan yapmaz. Gülmek iyi bir egzersiz; stresi azaltır, bağışıklığı güçlendirir, depresyonla savaşır, zevk alma duygusu verir, kan basıncını düşürüp kalbi iyileştirir, kan şekerini düşürür, ruhu arındırır, daha ne yapsın bir yudum gülümseme size... Asansörde gördüğün komşu gülümseyerek bir günaydın desen, kan basıncını düşürse fena mı olur? Taksiye bindiğinde, taksiciyi beklemeden sen merhaba deyip de dolu dolu bir gülümseme kondursan yüzüne ve bağışıklık sistemin de güçlene o bahaneyle... **İş yerinde daha otoparktan başlamasan kavraya, gülümsemeyi denesene otoparkın bekçisine, "Ama o da bana gülmüyor" demeden, ilk adımı sen atsan, bak kan şekerin nasıl dengeleniyor.**

Gülme, beyne giden oksijen miktarını artırarak zihni açıyor ve yaratıcılığı da artırıyor. Gülümsemeyen şefler sakın telaş etmeyin, gülme ve mutlu olmak otoritenizi sarsmaz ve saygı duyulmanızı engellemez. "Ciddi görünmek" ayağına, iğinizde kopan fırtınaları düzineleyeyim derken hasta edersiniz kendinizi, refü olur geceleri uyuyamazsınız, salın kendinizi, biraz gülen, yüzünüzdeki kasları rahat bırakın. Güldüğün diye, patron delirdi demez, müdürü bak gülüyor, o hâlde artık onu dinlemeyelim diyerek başkaldırmaz kimses. Birlikte gülme güzeldir, "beraberiz" duygusunu okşar. Gülmenin yaratıcılığı artırdığını, duygusal zekâyı geliştirdiğini de kapı kapıya bilmiyoruz.

üniversite kütüphanelerinde. "Gül ki gülesin" güzel bir Instagram hikâyesi olmuştuk ya, neyse.

Bir ay deneyin, etrafınıza gülücükler saçın; performans artmazsa, eski hâlinize döner, bir daha gülmezsiniz. "Patron çok eğlenceli adammış," diyerek daha az maaş bile göz ardı edilebilir, alın size bir fayda daha.

Belediyeler bile güldürmenin, gülümsetmenin önemini farkına vardı bak. Mizahi bir dille cevaplanan gergin bir sorunun cevabı, insanı keyiflendiriyor, sinirini alıyor. Ciddi olmak başka bir şey, somurtmak başka bir şey. Bunu fark ettikler, iyi oldu. **Ne demiş Orta Asya'dan yola çıktıklarında, Norveç'e gülmeye üşenip, Anadolu'ya dönen kıran atalarımız, "Keskin sırke küpüne zarar." Kısası şü ki: Gülümseme kardeşim.**

Bizim memleketin klasiği olarak, insanımız çok güldüğü zaman kaygıların, "başımıza bir gelecek mi var, çok güldük" diyerek suçluluk duygusunu aç eder. Hâlbuki, "bugün fena üzüldük kesin başımıza iyi bir şey gelecek" diyen yok. Bu kahkahayı hak etmedim kafasındandır bu duygu. Yaşadın zevk almasın bilmeyenler küçük derterli büyümüş, gülmekten korkar hâle gelmiş, ne yazık...

Gülmemiz gereken şeyler de var elbet, kantarın topuzunu kaçarak annessine tepik atıp, babasından miras kalmış ağzı dolusu küfür ninesine söyleyen ve pişkin gülen video bebesinin yaptığına gülmeğin mesela zira komik değil... Okulda öğretmeniyle dalga geçerek eğlendiğini ve işin kötüsü komik olduğunu zanneden zırtapoza da aynı tezgâhın ürünü, bunlara gülmesek de olur. Toplumdaki eğlence anlayış; elbette ki kişiden kişiye farklılıklar gösterecektir ama eğlencenin taze zihinlerde bu şekilde filiz vermesine yol vermek pespayektir, gülmece değil.

Sonuç olarak, hayat çok kısa. 32 dişimizi gösterme imkânımız olan yaşlarımızda bol bol gülelim zira dişler azalmaya başlayınca iş isten geçmiş oluyor. Neşemiz daim olsun.

**Birlikte
gülme güzeldir,
"beraberiz"
duygusunu
okşar.**

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rante.org>

Kaan Koç

toplumsal sözleşme 2.0

Sahip olduğumuz değerlere saldırmadan onların sağlamlığını sınamayız, hayatta kalmayı hak eden değerlerin direncini arttırmazak ve çürümüş olanlarını elemeyi başaramayız. İnsan, artık haddini aşmak zorundadır.

İkinci Bölüm...

"İnsan özgür doğar oysa her yerdezincire vurulmuştur. Falan kimse kendini başkalarının efendisi sanır ama böyle sanması, onlardan daha da köle olmasına engel değildir." Toplum Sözleşmesi'nin birinci kitabında böyle giriş yapıyor Rousseau. Ve ekliyor, "Bu değişme nasıl olmuş? Bilmiyorum." Büyük düşünürün bu konuda bir fikre sahip olmayışı, bizi bu konuda konuşmaktan alıkoyamaz. İnsanın, aynı anda hem efendi hem de köle olmaya doğuştan yatkınlığı vardır. Gerek insanlığın gerek diğer canlıların doğasında, ana rahmine ya da toprağa düşerken bile bir rekabet ve diğerlerinden önde gelerek "ötekilerin" yaşama ihtimalini yok etmek vardır. Fakat bu iktidar mücadelesi gerçekleşirken, "efendi" olmayı başaran atomlar, aynı zamanda bir başka yaşamsal sisteme, anneye bağımlılıkla sağlar ortaya çıkışı. Bu basit akıl yürütme, fiziksel bağımlılıktan öte genetiğimize kodlanmış bir gereğin su yüzeyinde görünen kısmıdır. Her şey ilk andan son saniyeye kadar gücünün hayatta kalışı üzerine kuruluysa, yani ortada bir "güç" kavramı varsa, orada hem efendi hem de köle olma imkânı vardır.

Ted Kazcynski, insan dürtülerini üçe ayırıyor. En minimal düzeyde çabayla tatmin edilenler, ciddi bir çabayla tatmin edilenler ve uğrunda ne kadar çaba sarf edilirse edilsin asla tatmin edilemeyenler. Tarım toplumlarında, insanlar en az çabayla iletişim kurabiliyorlardı. Çünkü yaşamın argümanları daha sade, kurulu düzenin çarkları daha basit ve anlaşılır. Sanayi toplumunda ise, iletişim dürtüsünün tatmini zorlaştı ve "ciddi bir çaba gerektiren" dürtülerin arasına katıldı. Artık insanlar iletişim kurmak için daha çok uğraşmak zorunda kalıyordu. Sözcükler, iletişime referans/ilham olabilecek yazılı ve sözlü eserler daha çoktu fakat çabı ve kaygıların ürettiği acımasızlıklar da aynı oranda toplumun üzerinde bir hayalete olarak dolaymaya başlamıştı. Zamanla tıkanmaya başlamış bir su tesisatı düşünün. Günümüzde, yani adına simülasyon toplumu diyebileceğimiz bu yeni çağda ise artık iletişim, imkânı hâlâ gelmiştir. Boruların tamamen tıkanmış olması bize iletişim yollarının ve artık iletişim uğruna yapılan her eylemin, bir tordan başla hiçbir şey dönüşemediğini ispatlar. **Herkes, kendisi dışındaki herkesle iletişim kurmak zorundadır ve bundan kaçış yoktur. Kaçış olmayan, zorunda kalınması her şey gibi artık bu da hiçbir anlama taşımaz. İletişim, infilak etmiştir.** Yine Kazcynski'ye dönersek, bu manyak adam, üçüncü gruptaki yani tatmini mümkün olmayan güdülerin yol açtığı sonucu ise şöyle anlatıyor, "Üçüncü gruptaki dürtüler ne kadar çok olursa, o kadar çok hayal kırıklığı, kızgınlık ve sonuçta da yenilimsizlik ve depresyon olur." İletişimin tükendiği bir noktada, diğer birçok dürtünün de tatmini imkânsızlaşır ve insanı, işte bugün geldiği hâlede, delirmiş bir biçimde dürtülerin efendisi, bir güvenmediğimiz devlet, toplumları yönetmeyi başlandıranı ispatlar.

istiyorsa, haftanın belirli günlerinde resmi "söz orucu" ilan etmelidir. Bu, toplumun sağlığını tesis etmek için kaçınılmaz bir önlemdir.

Artık insan, toplumu aşmıştır. Bunu kabul edelim ya da etmeyelim, gelişmiş toplumlar diyebileceğimiz, eğitime nicelik ve niteliği belli bir çizimin üzerine taşıyabilmiş ülkelerde, insanların artık çocuk yapmaktan kaçınması ve "aile" kurmaktan uzak durması buna ilk ispattır. Tam tersinden bakarak da sağlamlasını yapabiliriz; az gelişmiş toplumlarda, mahalle baskısı yüzünden kurulan çoklu çocuklu aileler bile trajikomik sebepler ve yöntemlerle dağılıp durmaktadır. Matematik, insanlığın portresini çeken, birey, bu denkleme bir rakam olmaktan, bir matematiksel işaret olmaya geçmektedir. Artık değişken değil, belireyiç olmanın, bireyi yeniden doğurmanın çabasına girilmiştir.

Bireysel hak ve özgürlükler, modern toplumlar için sadece ekonomik büyüme sağlama yarımadır. Ekonomik büyüme sağlandıkça da bireyin özgürlük sandığı imkânlar genişlemiş ve suni bir tatmin yaratmıştır. Alışveriş imkânları ve diletiğini "elde edebilme" fırsatları buna en basit örnekler. Fakat bu aldatıcı özgürlük alanları, kişiyi her zaman daha da ufkı bir balona hapsetmiştir. Otoriteye dokunacak her noktada, hak ve özgürlüklerin önüne bir duvar örülmüştür.

İşte yeni insan, artık o duvara gelip tepki toslamaktan vazgeçmiş ve kendi duvarlarını örmüştür. Önceleri devlet, bireylerin yansıması iken artık birey, devletin yansımasıdır. Herkes, kendi içindeki tiranla yaşamaya başladığına göre, hiç kimse davasında haklı değildir. Bundan en çok 50 yıl sonra, yeni kuşakların önünde gülmek duruma düşmüş olacağız. Eğer bu gerçekleşirse, bir zafer kazanmış sayılabiliriz.

Sahip olduğumuz değerlere saldırmadan onların sağlamlığını sınamayız, hayatta kalmayı hak eden değerlerin direncini arttırmazak ve çürümüş olanlarını elemeyi başaramayız. İnsan, artık haddini aşmak zorundadır. Benim, "haddini aşarak" yazmaya çalıştığım bu satırlar da bir çeşit saldırı planıdır ve okuyanın zihninde mantıklı bir önerme yerine saçma bir soru yaratması evladır. **Çiviye, dübele, vida ya da çimentoya ihtiyaç yoktur artık. Yeni toplumun gereksinimi sadece bombadır. Zira yıkım, yapının ilk aşamasıdır.**

Her gün dünyada ölen insanların bir "rakam" olarak verilmesi ve sadece istatistiksel indirgenmesi tehlikeli değildir. Aksine, bu belki de sistemin en büyük açığıdır. Çünkü insan, ömrünü fazla önemseyerek tarihi bir yanlış yapıyor; herkes canını tam olarak da sokakta bulmuştur. Çaba sarf etmeden elde ettiği hayatını gözünde büyüterek başkalarının canına, ruhuna, zihnine kast eden hiçbir canı, itibar olarak bir rakam kadar bile değeri değildir. Herkes, el ele vermiş, med bulundırıncı biçimde insanın ömrünü uzatmaya çalışıyor. Doğru, insan ömrü uzadı. Fakat bireylerin nitelikli yaşamı her geçen gün kısıyor. Ve biz hangi ara yaadık hangi

Doğru, insan ömrü uzadı. Fakat bireylerin nitelikli yaşamı her geçen gün kısıyor.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

sim. Simülasyon: Benzetim.
sim. Salahlıyet: Yetki
s/for. Tiran: Acımasız, göddür, despot.
s/for. Evla: Gözde iyi, geç.

Akğün Akova

metin altıok uyandığında*

Metin Altıok uyandığında

-kül rengi kediler uzaklaşsın izin verin de-
bir yüzük yapar bükerek hoşça kal sözcüğünü
bir çift damla küpe, sırsıklam aşıklardan
çatlarken ağlar kestane ağaçları

onlardan bahçe yapar
bir yol yapar, kolaygelsin'lerden
uzak bakışlardan dağlara dönük bir balkon
gurbet şiirlerinden bir ev yapar
ama nasıl yaşar, sorarım nasıl yaşar
bir kadına aşkla bağlanmanın
anlamını çözmeden

Metin Altıok uyandığında

-kibrit kutularını kaldırım ortalktan-
aklında kalsın ütüsüz bir gökyüzü
düşmüş bir yıldız havalandırır gibi yerden
çizsin şiirin yeni yürümesini
o ki yarınlara gül taşıma ustası
yerleşik yabancı, biracıya kiracı
o ki devriyesi yalnızlığın, kendinin avcısı
karanlığı ışıkla sıvarken sorar
"var mı bilgisayarlarınızın içinde
bir insan sıcaklığı,
yikanmış avlu serinliği
var mı yetimlik, zor yutulun lokma,
memleketten yükselen buğu"

Metin Altıok uyandığında

-söz etmesin kimse yanmış kanatlardan-
yoklarsa evde dostlar
tuzaga düşmüş kuş gibi öter kapı zili
orada bekler geçsin diye gözyaşı yağmuru,
içinde bir abdal görüşü
bekler değişsin diye bu tuhaf dünya işleri
aksın leke, silinsin alın yazısı
engeltanımız saraylara da girsin acı
ki süslü kapılarına yazılın ucu yanık kalemle
'cahillik ateşten tehlikeli'

Metin Altıok uyandığında

-duman tütmesin bir yerlerden ne olur-
sorar, güneşe yük müdür ışık
yük müdür toprağa dağlar
-ah işte bilmeyen sorular
onları hayrat bir makasla
bir şiirin kalbinden mi oyduklar-
öyleyse şiirle kapat der gecenin kapısını
saçına harfleri tokayayan sabah
sabah ki yavaş yavaş gözden kaybolan
bir buluta asılı anahtar
sabah ki aydınlığın ilk göz ağrısı
şiirle aş der karanlık sıkıntısını
nasıl aştıysan önceden
aşık ola ola ölüm korkusunu

Metin Altıok uyandığında

-ben sana yangınım demesin kimse sevdiğine-
evlerin yüzü burkulmasın, düğümlemesin ses
uğuldamasın kulağımızda
kendine sürgün bir şiirin son kez görüldüğü haberi
kopmasın küpeciği, ışığı kimse darıltmasın
kalmasın şiirin yanoğında yara izleri
yok olsun katiller ışığın açtığı yolda

Metin Altıok uyandığında

cennete uzansın bir yangın merdiveni
her basamağı onun dizelerinden

*AkğünAkova'nın "Şairler Uyandırdı" şiir dizisinde
Metin Altıok'un dizelerini misafir ettiği ve
kendidizeleriyle birlikte yola çıkardığıdır.

canlı yayınsız asla!

Hava kararmaya başladı mı sizin de Instagram sayfanızın üzerinde yirmi ila otuz adet canlı yayın bildirimi bulunuyordur sanırım. Neredeyse bütün Instagram birbiriyle canlı yayın yapıyor...

Siz hangisini kullanmayı tercih ediyorsunuz bilmiyorum. Pandemi günleri mi diyorsunuz, korona günleri mi? COVID-19 günleri mi, karantina günleri mi, yoksul izolasyon günleri mi? Hangisini kullanmayı tercih ederseniz edin, bu günlerin "popüler kültür anlamında" hayatımıza uç büyük etkisi oldu bence.

1- EKMEK YAPMAK: Bu durum hayatımıza çok hızlı bir giriş yapıp, hayatımızdan çok hızlı bir şekilde gensen geriye çıktı. Karantinanın ilk günlerinde herkes ekmek yapmaya başladı, marketlerde kuru ve yaş maya kitliği görüldü. Bütün sosyal medyayı ekmek görüntüleri kapladı. Mercimekli ekmek deneyenler bile vardı. Karantina günleri uzamaya başlarken, biraz da tembellikten olsa gerek herkes ekmek yapmaktan vazgeçti.

2- ENTELEKTÜEL KİTLER: Herkes WhatsApp üzerinden birbirine "entelektüel olmak için kitle" yollamaya başladı. Hangi adresten sanat filmleri, hangi adresten tiyatro oyunları seyredilir? TRT Z'nin sanat filmleri hangi gün ve hangi saatte? gibi bilgilerin yer aldığı kitlelerden söz ediyorum. Bu kitlelerin dolışım süresi de üç ila beş gündü. Eskiden günde beş-altı kere bu minvalde mesaj gelirken şimdi bu içerikte mesaj sayısı sıfır.

3- CANLI YAYIN: Ve hayatımıza "hızlı" bir giriş yapan ama diğerleri gibi de hayatımızdan çıkarmayan, hâlâ hayatımıza olan ve belli ki daha uzun süre de olacak gibi gözüken etkinlik: **INSTAGRAM'DAN CANLI YAYIN YAPMAK.**

Hava kararmaya başladı mı sizin de Instagram sayfanızın üzerinde yirmi ila otuz adet canlı yayın bildirimi bulunuyordur sanırım. Neredeyse bütün Instagram birbiriyle canlı yayın yapıyor. DM kutuları, WhatsApp mesajları "Benimle şu akşam, şu saatte canlı yayın yapar mısın?" teklifleriyle doldu, taşıl. Canlı yayın yapanlarda ve canlı yayınlara kabilanlarda ve canlı yayınları seyredenlerde bir "canlı yayın" bağımlılığı oluştu! Canlı yayınsız asla!

Sadece "sekiş" kişinin seyrettiği bir canlı yayında "Şu anda bizi 70 milyon izliyor, bu konuda ne söylemek istersin?" cümlesini bile duydu bu kulaklar hatta Selin Çiğerci'nin canlı yayınına zorla dâhil olup "mal beyanında" bulunana gördü bu gözler!

"Canlı yayımlar" bir girdi pir girdi hayatımıza! Öyle kolay kolay çıkacağı da benzemiyor! Peki neden sardık biz bu canlı yayınlara?

Bence bu durumun en büyük suçlusu televizyonlar! Pandemi günlerinde hazırlık süresinde "acil eylem planı" olmayan, televizyonu sadece sektörden iyi yapım şirketlerine yaslanarak, dizil üretmek zanneden televizyon yöneticileri... sıfır yaratıcılık, sıfır aksiyon alma çabası! Az maliyete iyi bir iş yaratma çabası! Daya üçüncü sınıf, ucuz aldığı üçüncü tekrar Türk filmi, daya üçüncü defa dizil tekrarı!

Canlı yayın yapmaya önce şarkıcılar başladı, evlerinde cantarı sıkılan halkımız eğlendirelim kaygısıyla. Bir new "sosyal sorumluluk" projesi! Bu furya hızlı yayıldı, ilk başlarda çok ilgi çekti sonra Instagram'dan konser fikrinin çok da "parlak bir fikir" olmadığı anlaşıldı. Azalarak bittil Neden sardı şarkıcılar canlı konseere? Sıkılan

"Canlı yayımlar" bir girdi pir girdi hayatımıza! Öyle kolay kolay çıkacağı da benzemiyor!

insanların hoşça vakit geçirmelerini çok önemsedikleri için mi?

Biraz öyle, biraz "ben de varım" deme çabası, pandemi günlerinde bile konuşulma, "popüler kültürden" uzak kalmama çabası ve bu işin doğasında olan yarış önde göğüsleme çabası; en çok benim konserim seyredildi! Hâlâ hepinizden anlayım diyebilme çabası... Eğer birbirlerinin canlı yayınlara kaç kişinin seyrettiğini ezbere bilmiyorsa gelin yüzüne tükürün! Aldığım bilgileri göre konser canlı yayınlarının işi galibi varmı? Yalın ve Demet Akalın!

Sadece sohbet eden, konser yapmayan ünlülerimiz de vardı tabii. Bu konuda işin bokunu çıkaran isim Serdar Ortaç oldu. Sanıyorum ya uyuyor ya da canlı yayın yapıyor. Gözünün capığıyla -görünüm capığı deyince sabahın körü gelmesin aklınıza saat 17.00 civarlarında uyanıyor. Ben kendisinin yalancısıyım- Instagram canlı yayınına başlıyor, ertesi sabah 07.00'ye kadar... Aralıksız. Bittiriyor. Durmadın. Bıkmadın. Usanmadın. Peki ama neden diye çok sormak istedi kendisini çok canının sıkıldığına ve kendisini oyalayamadığına karar verdim! Başka bir sebebi varsa uyarın beni lütfen!

Canlı Instagram sohbetlerinin krallığı ise Yıldız Tilbe oldu. Sohbetlerin hastaları var. Kullanıcılar, sadece canlı değil, banttan da izliyorlar Yıldız Tilbe sohbetlerini. Adeta bir Kemal Sunal filmi seyrediyor gibi "bak şimdi ne diyecek, bak bak" diye beni dürterek, sekizinci defa izleyen arkadaşlarımı biliyorum. Ezbere biliyorlar. Sular seller gibi!

Bir de kendine alan açmaya çalışanlar var tabii. Sosyal medyadan "para kazanıldığını" okuyan, duyan ve "krizi fırsat" çeviren miyim diye düşününler... Krizi fırsatı çeviren iki kişi oldu: Bartu Küçükçapraz ve Melikşah Altıntaş! Yarattıkları "Mücbir Sebepler" şovuyla çok da başarılı olup, daha programın ikinci gecesi reklam bile aldılar; gazetelere manşet oldular!

Buradan sosyal medyadan para kazanmaya çalışan genç arkadaşlara sesleniyorum:

Sevgili arkadaşlar o iş öyle sandığınız kadar kolay değil. Bir canlı yayın açıp, "Peki nasıl ünlü oldunuz?" diye sorunca on birler gelmiyor yayına! Para da kazanamıyorsunuz. Tıpkı Bartu ile Melikşah'ın yaptığı gibi "fikir" lazım, "içerik üretilebilir" lazım. "Yenilik" lazım. "Ben bundan sonra hayatımı sosyal medyadan kazanayım?" demekle ölmüyor mahalese...

Bu pandemi günlerinde hepimizin aklında kalan en önemli şey "kabız ve birbirinin aynı canlı yayımlar" olacak. Buna eminim. Hepinize iyi seyirler!

Coşkun Aral

tam da mars'ta koloni kuracaktık

Birçok insanın ulaşılabilir olduğu günümüzde, eski kartvizitlerde kimlerin ismi yok ki. Vefat etmiş dostlar, yıllardır sesini duymadığımız insanlar, akıbetini bilmediğimiz...

Korona virüs bütün dünyayı zorluyor ve gelecek o kadar belirsiz ki herkes bilim insanlarından gelecek iyi haberi bekliyor. Dünya halklarının yaptığı seçimlerin ne kadar hayati olduğu, bu dönemde daha da belirgin. Tüm dünyada dört milyondan fazla insana bulaşan bu virüs, küresel bir davranış sergiliyor; tipki çözümler için uğraşan bilim insanları gibi. Her ülkenin kendi deneyim, bilgi ve birikimini paylaştığı son dört ay ve ölümlükdü belirsiz aylar, gelecekte tarihin bir parçası olduğunda, umuyoruz toplumlar da bundan dersler çıkaracak. En azından bundan böyle sosyal mesafeye ve el yıkamaya daha çok önem verilecek.

Müzelerin, sergilerin gezilebildiği, konserlerin, tiyatroların, belgesellerin izlenebildiği, uzaktan eğitimin, seminerlerin yapılabilirdiği bu dönemde hepimizin dünyaya açılan penceresi olan internet, evde kalan birçok insanı meşgul tutuyor. Gerçi bunca etkinlik büyük yaza uzaktan çalışma ihtimali olmasa da evin kendisi yeterli kadar büyük bir iç. İşadamlarının sistemin devamı için vazgeçilmez görevi sahip olanlar da canla başla çalışıyor. Sağ olsunlar, ekonominin çarklarını döndürüyorlar.

İki ayı aşkın bir süredir evde kalınca, herkes gibi biz de ihmâl ettiğimiz dolapların düzenliyoruz. Dolapların dibinde unutulmaya bırakılmış elimiz geçmiş, bazen şaşırtıyor bazen de mutlu ediyor. Kızımın ilkokulda yaptığı resimler, ilk yazdığı yazılarla dolu bir kutu, uzun süre meşgul etti beni. Kütüphanede kitapların arasından çıkan çiçekler, notlar, fotoğraflar da cabası. Daha girilmemiş çekmece ve açılmayı bekleyen kutular var. Her biri, içine girip zamanı unutacağımız solucan delikleri âdeta.

Bir başka kutudaysanızızciler kartvizit buldum. Kartvizitleri biriktirmek gibi bir huyum var. Hatta bunlara başa kabilmek için özel bir arşivleme tekniği bile geliştirdim. **Sosyal medya, hayatın çok daha geniş bir alanını işgal edince, kartvizitin de eski önemi kalmadı. Şimdi telefonunu kaybettiğimiz birine, sosyal medyadan bile ulaşmak mümkün.**

Birçok insanın ulaşılabilir olduğu günümüzde, eski kartvizitlerde kimlerin ismi yok ki. Vefat etmiş dostlar, yıllardır sesini duymadığımız insanlar, akıbetini bilmediğimiz... Bunlar arasında beni en çok düşündüren Yemenli dostların kartvizitleri oldu. Dünyada korona virüs salgını olmasaydı bile, Yemenli dostların hayatta olup olmadıklarını bilemeyecektim. Şimdi salgın döneminde ülkede ne olduğu konusunda hiçbir bilgin yok. Johns Hopkins Üniversitesinin dünya korona virüs haritasında Yemen'i aradım. Bu yazıyı yazdığım sırada tek hastayla listenin en sonunda yer alıyor Yemen. Yıllardır süren savaşın Yemen'de yarattığı hasarın üzerine bir de...

2012'de beni Yemen'e davet eden...

Mehmet Ali & Akşamsefası

turizmcî arkadaşın bana verdiği kartvizitinin arkasında yazan yazı içimi burktu. Kartın arkasında "Yemen turizmde patlama yapacak, seninle birlikte birçok belgesel yapacağız," yazıyor. Bu davetin ardından rahmetli kameraman arkadaşım Serdar Sönmez'le Yemen'e gittim, iz TV'ye çok güzel bir program hazırladık. Şimdi düşününce ne Serdar hayatla ne de iz TV artık bizim. Yemen de on binlerce insanın öldüğü, yüz binlerce insanın yaralandığı, yerinden edildiği ve kalkanların da açlıkla, belki de bugün korona virüsü ölüm kalım savaşını verdiği bir ülke.

Birkaç hafta öncesine kadar dünyada oyun kurucu olduğunu iddia eden ülkeler, bir yerlere sürekli kırmızı çizgiler çizerken, artık ne olup bittiği haberlere bile düşmüyor. Çok uzak değil, iki ay öncesine kadar haber bültenlerimizde mülteci sayarken, en son Yunanistan sınırında bekleyenlerin durumu gözler önüne serilirken, şimdi mültecilerle ilgili tek haber yok. Dünyada bugüne kadar savaşlar, onların getirdiği yıkım baskılarınken sözde savunma adına yapılan harcamalar, milyar dolarlarla telaffuz ediliyordu. Ekonomilerini hem silah üretimi hem de savaş ardından yerle bir edilen bölgelerin yeniden inşasına dayalı projelere güçlendirmeyi düşünen oyun kurucular, şu anda trilyon dolarları gözle görülmeyen bir virüsle savaşa harcıyor. Bu savaşta da herkesin tek kalkanı, birkaç ay önce eczaneden gidip de satın almayı bile düşünmediğimiz kağıt maske. Bükülemeyen ekonomiler kağıt maske için halklarının önünde öz eleştiri vermek durumunda.

Milyarlarca yıl yaşında bir gezegenin, sözde en gelişmiş uygarlık sürecinde, boyutu ancak elektron mikroskopuyla fark edilen ve ona âdeta bir deniz mayını görünümü veren çivi proteinlerine sahip korona virüsü dize geleceğini kim düşünebilirdi? Birçoğumuza bu yaşananların şaka veya rüya gibi gelmesi de bundan olsa gerek.

Tam da Mars'ta koloni kurma aşamasındayken, bu virüs bize ne etti?

Dolapların dibinde unutulmaya bırakılmış yakın geçmiş, bazen şaşırtıyor bazen de mutlu ediyor.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://ranteey.org>

bir eserin yeniden inşası: çeviri

Şimdi bir saniye durun ve şu ana kadar Türkçe olarak okuduğunuz Dostoyevski'leri, Zweig'ları, Christie'leri, Kundera'ları, Shakespeare'leri düşünün... İşte bu söyleşi dizisi, o çok severek okuduğunuz yazarları, eserleri dilimizle ve bizle buluşturan çevirmenlere saygı kuşağıdır. İlk konuşumuz ise çevirmen Begüm Kovulmaz.

Röportaj: Meltem Erkmek

Bize çevirmenlik öykünüzden bahseder misiniz?

Çeviriye lise son sınıfta kendi kendime başlamıştım. Dersleri kırıp kütüphanede Rudyard Kipling'in *İşte Öyle Hikâyeler*'inden bazı öyküleri çevirmeye çalışıyordum. Kitaplara hep yakın olmak istediğimi okumayı öğrendiğimden beri neyse ki biliyordum. Yayımlanan ilk çevirim de yine *İşte Öyle Hikâyeler* oldu. İÜ İngiliz Dilini bitirdim ve 2000'den itibaren farklı yaymevlerinde editörlük yaptım. 2013'te çalıştığım son yaymevinden istifa ettiğimden sadece kitap çevirisi yapacağım inanmıyordum kimse çünkü bu şekilde geçimlik çok zor. Yayıncılık mutfağında en sevdiğim iş metin yaratmak, yani yazmak ve çevirmekti; ben de sevdiğim işe, doğru metinlere emek harcamak istiyordum. Yedi yıldır öyle yapıyorum, kitaplar insanı asla yarı yolda bırakmaz, artık bundan eminim.

Çalışma rutininiz nasıl? Bir kitabı çevirmek ne kadar sürer? Bu süreçte çevirmen neler yapar, nasıl hazırlanır?

Yeni tanıştığım bir yazarın metni üzerinde çalışmaya başlamadan önce yazarla ve kitapla ilgili araştırma yapıyorum. Her kitabın kendine göre ihtiyaçları vardır, çevirime hiç farklı olabilir. 300 sayfa bir romanın çevirisini eksiksiz tamamlamak en az birkaç aylık bir iştir diye genelleylebiliriz ama daha kısa sürede de bitebilir, yıllar da alabilir. Genelde ilk yüz sayfanın çevirisi daha ağır gider, ondan sonra yazarın anlatım ve diline alışırız ama her zaman değil tabii. Ben hızlı konuşan, hızlı okuyan ve hızlı çeviren biriyim, o yüzden ilk aşamada takıldığım, karşılık bulamadığım, emin olmadığım yerleri işaretleyip metnin kaba çevirisini bitiriyorum, kitaba baştan sona aşına oluyorum. Metin böylece az çok gövdeye geldikten sonra ne bula dönüyorum, orijinal metin ile kendi çevirimi tümce tümce karşılaştırıp eksikleri tamamlıyorum, gerekli araştırmaları yapıyorum, takıldığım yerleri çözüyorum. Bu da bitince çeviriyi son kez, bazen soğumasını bekleyip birkaç kez baştan sona sadece Türkçesinden okuyorum, bu son okumada özellikle Türkçe kullanıma, dil bilgisi ve yazım kurallarına, söz dizimine, sözcüktehirlemlere odaklanıyorum. Çeviriyi tamamlayınca yaymevinde başlatıcımız olduğum kişiye (genelde editör, koordinatör veya telif hakları editörü) gönderirim, onlardan gelen düzeltikleri kontrol edip onaylarım.

Bir çeviriyi iyi ya da kötü yapan şeyler nelerdir?

Çeviri, bir metin sözcük sözcük alıp başka bir dile aktarmaktan, oradaki alıp buraya koymaktan çok daha karmaşık bir süreç. Sözcüklerin, paragrafların, söz diziminin metnin bütünündeki yerini ve amacını doğru biçimde çözmek; anlam, yan anlam, bağlam, anlatım biçimi ve tonu gibi pek çok ögeyi göz önünde bulundurmaya çalışmak gerekiyor. Ben buna metin hâkimiyeti diyorum, çok fazla farklı metninle içi dışı olmayı gerektiren bir beceri bu. Metin hâkimiyeti yetersiz birinin elinden çıkan çeviri de yetersiz olacaktır. Edebiyat çevirisi yapabilmek için fazladan empati de lazım, edebiyatın en önemli gücü açıklamadan anlatabilmesidir, bu yüzden edebiyat çevirisi dil öncesinde düşünün yazarın seçimlerinin altında

yatan sözsüz deneyime ulaşabilmeyi gerektiriyor. Kurmaca her şeyin başlangıcıdır, insan medeniyetine ait her şeyin kurucu temeli söz ve hikâye. İnsanlık deneyimini hiçbir şey hıkdâleştirmeye gibi ortaya koyamaz, edebiyatın önemi burada yatar.

Özellikle edebiyat çevirisinde metin, çevirdiğiniz dile aktarmanın tek bir doğru yolu yok, sonu gelmez bir seçim yapma süreci çeviri. Fakat düzgün bir yapı oluşturduğunuzda da bunu kimse kolay kolay bozamaz. Tema ve hikâye yazarla ait olsa da çeviri tüm temselsel öğelere yapsöküm uygulayıp hepsini başka bir dil sisteminde yeniden inşa eden çevirmene aittir.

Pek çok önemli ismin eserlerini kattınız dilimize. "Çevirmeyi en sevdiğim yazar" dediğiniz biri oldu mu?

Rushdie'nin *Faransa Büyücüsü* gibi bazı romanlarını severek, özenle çalıştım. Labirentvari cümleleri ve kendine özgü mizah anlayışını severdim, dil bana çok tanıdık geliyor artık. Çağdaş edebiyat eserlerinin dünyayla aynı anda Türkiye'de düzgün bir çeviriyle yayımlanmasında emek harcamak da önemsendiğim şeylerden biri. Severek çevirdiğim çok yazar var, James Tiptree'yi zorlu bir yazar olmasında rağmen büyük zevk alarak çevirdim, Ottessa Mooshfeghi'de lan McGuire'de la. Colson Whitehead'in gerçek bir romancı dili ve anlatımına sahip olduğunu, çok kalıcı olacağını düşünüyorum.

Çevirmenlik hayali kuranlar -özellikle gençler- nasıl bir yol izlemeli?

Bir metnin uzun süre, bazen aylarca baş başa kalabileceklinden emin olmalılar. Farklı, iyi metinler okumalı, kaynak diller ne kadar iyi bilsele de özellikle erek dile, yani Türkçeye hâkim olmalılar. Çevirinin esasen epey zorlu ve sonu gelmeyen bir öğrenme süreci olduğunu ve bir kere tam anlamıyla bu yola girince bir daha çıkmamanın zor olduğunu bilmeliler. Dil, kiplan ve iğneyle kuyu kazmayı seviyorlarsa, yayınlarını beğendikleri yaymevlerine başvurup deneme çevirisi istemelerini tavsiye ediyorum. Maddi ve manevi karşılık olması zor, bazen yıpratıcı ve iyi yapması zor bir iş çeviri. Ama kitaplar gerçek yol arkadaşlarıdır, emek verirsiniz sizi asla yarı yolda bırakmazlar. Ne varsa kitaplarda var.

Son olarak takip ettiğiniz ve bize önereceğiniz çevirmenler kimler?

Kurgu dışı metin çeviren arkadaşlarımdan Murat Erşen'in çevirilerini takip etmeye çalışıyorum, kitap seçimlerini ve çeviriye yaklaşım tarzını beğeniyorum, o da benim gibi çeviriyi aşırı yakın okumaya gibi görüyör, hiçbir karşılık alamayacak olsa bile oturup metin çevirisine uğraşıyor. Arı Cökene'nin antik ve çağdaş Yunancadan yaptığı çevirileri çok kıymetli buluyorum, Kavafis'in şiirlerini de Sokrates'in savunmasını da aynı zarafetle Türkçeye aktarmış. Machiavelli'yi, Calvino'yu Kemal Atakay çevirisıyla okuyabilmeyi olamaz bence büyük şans. Aynımsı Rosa Hakmen'in Cervantes ve Prust çevirileri için de geçerli. Fatih Özgüven'in Nabokov çevirileri üst düzey. Awi Pardo'nun kendine özgü bir çeviri portföyü var, bir çevirmen kitaplığı oluşturmuş olmasında çok hoşuma gidiyor. Güney Çetao

Edebiyat çevirisi yapabilmek için fazladan empati lazım, edebiyatın en önemli gücü açıklamadan anlatabilmesidir.

**Bi' Biskrem
versem?**

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

ÜLKER

Zeki Kayahan Coşkun

bir varmış bir yokmuş...

Bir zamanlar hayatımızda yer alıyorlardı. Zamanın ruhuna uygun diye tanımlanabilir hepsi ve daha fazlası. Zaman mı ruhunu kaybetti, yoksa biz mi? Her yeniliğe elimizde tuzla koştuk. Tükettik. Biz tükettikçe onlar kayboldu ya da daha az tercih edilir oldu. Gelin hatırlayalım...

PAMKO

Fotografıya basım tekniğiyle ilgili bir sorun yok. Bugünlere net bir fotoğrafı bile kalmamış lezzetli çipsimizdi Pamko. Uzunlu, var ama yok gibiydi. Ağzıda tutuklukla buluştuğu an şifirli bir şekilde erindi. Ebi neydi, budur neydi? Yaattı bulunmazdı. Neyse oydu. Bir sinema filmiyle güzeldi misal... Sinema kafelerinde şaşaalı çipslerin yanında satılmazdı. Sıradan bir bakka çipsiydi. Üzeri hep tozlu gibiydi sanki. Ambalajı bile dandiki. Yoksul mahallenin gözü yüksekte olmayan, haddini bilen, imrenilen, mutlu, buçuk delikanlısıydı.

NECİPBEY BRIYANTİNİ

Mavimsi yağlı, kırmızımsı yağsıydı. Bir miktar avuçta sıklıkla, avuçta iyice dağılırdıktan sonra saça sürülürdü. **Bütün gün mıknaşsı gibi tozu, toprağı çekerdı. Bir keresinde saçına konan keleşin öylece yapışıp kaldığını bilirim.** Diğer briyantünlere göre fiyatı uygundu. Saçtan zor çıkar, ancak üç-dört kez şampuanlayınca ikna olurdu. Yağlı olmanın torpido parlıncısı olarak kullananlara da şahit oldum. Demedim babamın arabasında... Pirel pirl yapıyordu. Kendine has, şahane de bir kokusu vardı. Hatırlayanların burnuna gelmiştir o koku. Briyantini artık çok anılsakda bir kelime... Wax deniyor benzeri saç şekillendiricilere.

HALLS ŞEKER

Yarabbi, bu nasıl şekerdi? Naneli olan öyle bir yakardı ki "mevcut naneli şekerler ancak getir götürünü yapar Halls'un," diyen bile gördüm. Çok tutunca, bir süre sonra meyveleri de çıktı. Hiçbirisi naneli kadaretkilemedi ahalı. Duydum ki Amerika'da yaşamını sürdürüyormuş en nane bolluğuydu. Değişmiş midir? Biz büyüdük ve azaldı ferahlık midir, bilemem.

SAÇMA TÜFEK

Neresinden baksan saçma... Bir başlık bile bulamadım. Elinde hedef tahtası, omzunda tüfek, cebinde kerpetenle doluymuş kimi seyyar abiler. Dolarsırken "atışan yok mu, yok mu atışan," diye bağırır, sakince dükkanının önünde oturmuş çay içen bakkalı, kasabı birbirine düşürürdü. Saçma atan bu tüfeklerle hedef tahtasına nişan alınıp, beşer atıştan oluşan kapişmada, saçmaların isabet ettiği sayılar toplanırdı. Toplama esnasında, seyyar abi elinde kerpetenle saçmaları tahtadan söker, kazanını açıklardı. "Vay efendim saçma 8'de, hayır 9'a daha çok gelmiş" gibi gerginlikler de yaşanırdı. Bir nevi dart oyununun tüfekli olanıydı. Bugün elinde dart tahtasıyla sokakta "atışan yok mu, yok mu atışan" diye müşteri arayan manyak derler, yüzüne bile bakmazlar. O günlerde diye değildi işte... Hedef tahtasının arkasında da mantarlar olur, saçmayla mantarlar hedeflenir, en çok

mantar patlatılan kazanırdı. **Hedef tahtasında bir kısmı patlamış, yara almış, kırılmış mantarlarla dolaşan seyyar abi, elbette ekmeğinin peşindeydi. Sanki orada bir tüfeğin avarını bir hedefi vuramayalım diye bozuyordu muvazaa.** Sahil kenarlarında denizle karşılaşılacak yerlerde, bu mantarlar görsüle de popülarlığını kaybettir.

MİKNATISLI KALEMLİK

Bogazi övünür yılan atının. Çok yaygındı. Sadece bir dolaba küçük bir kalemlik yapmışlardı. Yanlarında d-ş açılan girici kılıçla berraklığını bulmuş bir kalemlikmiş. Bili ve işte, taraftarda miktariyle kasekleri vardı. Kaseklerin altına kalemlik.

Küylüydü. Bu atının içiyle, yılan kalemliklerinde ibidüğü gibi küçük açılır kasekleri bir göç vardı. Örneği bile: atış ya, ipodü. Akış zımmıydı. Derisi kaydırdı kırılmamalıydı. Yeni bir şey, hayretmüde, neylerim de kalemlik kalmadı... Derisi kalırdı mı? Kalırdı. Nite ki da gömen izlenirdi.

Fotograf: Vauferst, wikipedia.org, CC BY-SA 4.0

W124

Camına yapıp "kaç basıyor" diye baktığımız bir Mercedes modeli W124... Dönemin Almanca arabesiydi. 1984-1996 yılları arasında 12 yıl üretimde kalan bu klasik, çığır tüketim toplumuyla geçmeden önceki

zamanın da temsilcilerinden. Günümüzde bir otomobilin 12 yıl üretimine söz konusu bile değil. İki, üç yıl üretilen otomobil hemen sonrasında makaylanıyor... Makaylı kasa bir yıl kadar daha devam ettikten sonra üretimi sonlanıyor. W124 koltuğundan direksiyonuna, yere sağlam basan yapıya, pamukların üzerinde yalıtılarak yol alıyormuş hissiyatı ve sağlamlığıyla torunlarının bile ötesinde bir otomobil. Almanların "yanlışlıkla bu kadar sağlam bir otomobil yaptık" itirafında bulunduğu bile söylenir. **Tutkunanların, "Dünyanın sonu geldiğinde bir W124'e, bir de hamam böceklerine bir şey olmaz" dediği bir mühendislik harikasıdır.** Temizini bulmak zordur... Geride kalması sarı, sıcak, 80'li-90'lı yılların simgelerindenidir. Hey gidi hey'dir.

KAUÇUK

Ne diyeyim ben sana? Bitki misin, ağaç misin, çiçek misin, adam misin? Neşin sen? Evin salonunda, iş yerlerinde kendinden emnin, hep orada duracağım gibi tavırla renk katardı ortama. Arada filiz verirdi... Yapragının doğumuna, büyümesine şahit olmak, çocuklarının mirasvâretini görmüş gibi sevindirirdi anneleri. Bazı evlerde o kadar büyük, duvarları savardık ki lüzumsuz bir gurur verirdi yetişkinlere, su verene, dibine çakı dokene... Badem yağıyla yapraklarını silip parlattıkları bile görmüştüm. Yenisi yapı marketlerde satılan, gerçek gibi duran, deterjanla silinebilen, saçma sapan plastik çiçeklere bırıktı. Plastik olacaktı elbette...

Fotograf: Olavio Miry

Meral Şişik

kodlama

Son dönemde öğrencilere bilgisayar kodlamayı öğretmekle meşgûlüz. Oysa kodlama, aslında hayatın bütün evrelerini kapsayan bir olgu. Kodlama, diğera diğla yaratıcı ve sistematik düşünme.

Recep, kodlamaya o kadar kaptırmış ki kendini, yaşamının bu sistem döngüsü içinde yönetildiğine kayıtsız şartsız inanıyordu. İstanbul'da ünlü bir hastanede laborant olarak çalışmakta.

Tesadüf eseri çok sevdiğim bir arkadaşımın geçirdiği ameliyatsırası tanışık Recep'le. Arkadaşımın tedavisi devam ediyor, buna rağmen hastalığının asıl kaynağı aylardır tespit edilemiyordu. Şüpheli olan organ alınmış ancak sonuç yine baka dönmüştü. Hep "Acaba kanser mi?" diye düşünölümüş, olmadığı kanıtlanmıştı. Peki neydi?

Aylardır tahliller süregeliyor, hiçbir sonuç vermiyordu. Bir gün Recep, "Üstlerim belki bana kızacak ama ben kafama göre bir yayma işlemi yapacağım,"

diyerek araştırmaya koyuldu. Haftalar geçti. "Buldum!" dedi.

İdrarda mikrobakteri tüberkülozu yakalamıştı. Bunca zaman kimsenin aklına gelmemişti bu. Benzer bir hikâye yıllar önce benim başıma gelmiş, yedi aylık bebeğime aylarca üç hastanedolaşmışım ancak yine de teşhis konulamamıştı. Elimde derece, aspirin ve fitille sabahlara kadar yavrumun ateşini düşürmek için aylarca inanılmaz bir savaşı vermiş, yine böyle bir mucizeyle atelekataziyi öğrenmişim.

Recep sonuçları bize anlatırken kendi hayat hikâyesini de anlattı, "Ben

biliyordum! İki defa üniversite sınavına girdim. Doktor olmak istiyordum, iki sınavda da laborantlığı kazandım. **Birincide gitmedim, ikinci sınavda yine aynı bölümü kazandım ben bu bölüme 'kodlandım', belli ki bu dünyada bana biçilen görev laborantlık diyerek okumaya başladım** ve okulumu dereceyle bitirdim. Bu hasta gibi enteresan hikâyeler yaşamaya başlayınca, "Hiçbir şey tesadüf değildir. Karşınıza çıkan insanlar, yaşanan olaylar... hepsinin bizim bilmediğimiz nedenleri mutlaka var," dedim."

Yaşadığımız bu olayda bunca tedaviye, ilaca, hiçbirine cevapvermeyen hastalık tüberkülozmuş; akla gelen en son şey. Zira tüberküloz denince insan ilk akciğerleri düşünüyör. Oysa bu, tüm organlarda hatta idrarda bile bulunan bir bakteridir. Bizi "aş" denilen PPD testi dahi yanılttı çünkü o da "hayır" diyordu. Recep ise "Ama ben sorunu buldum ya, bu bana en büyük ödül," diyordu.

Ameliyatın üzerinden üç ay geçmesine rağmen hepimizi şaşırtan bu olayın kahramanı, arkadaşımıza şifa kapılarını aralayan Recep, iyi ki laborant olmaya "kodlanmışsın." Bir insanın yaşama tutunmasını sağladın. Bu mesleği hakkıyla ve pratikzekânla ne kadar yüceltin!

Hayatta bir şeyler inatla direniyorsa, onları kabul etmek belki gerçekten bizim ve evrenin hayrına...

gündem sözlüğü

bulaş riski?

MANSUR
YAVAŞ

Pandemi

65+ Canlı Yayın

Balkon

EKMEK

MAYA

sokağa çıkma yasası

KARANTİNA

sosyal
mesafe

KOLONİYA

LAHMACUN

Stack

SUNNY
SIDE UP

Marke

Kütüphane

ZOOM

Mücbir

Sebepler

dijital

Ageism

BANA YAKLAŞMA!

Neksizlik

Tuvalet
Kâğıdı

ÖNÜMÜZDEKİ

3. HAFTA

HOME
OFFICE

Uğur Meleke

ay ışığı graham

Archie'nin tek beyzbol maçını oynadığı Brooklyn'deki Washington Park şu anda bir elektrik şirketi. Ve Archie'nin oyuncu olarak dayandığı sağ duvar, hâlen o elektrik şirketinin duvarı olarak ayakta...

Bundan tam 115 yıl önce, Brooklyn'de sıcak bir akşamüstü, Archibald Graham adı bir genç adam, profesyonel beyzbol ligindeki ilk, tek ve son maçını oynadı. Bir prestij maçının son iki atışında oyuna girdi, top ona hiç gelmedi, hiç vuruş yapamadı. Ve Archie "Moonlight" (Ay Işığı) Graham'ın birkaç dakika süren profesyonel beyzbol kariyeri, o gün sessizce sona erdi.

Archie, Kasım 1876'da Kuzey Karolina'nın Fayetteville şehrinde 10 çocuklu bir ailenin ikinci evladı olarak dünyaya geldi. Entelektüel bir aile ortamında büyüdü; babası Fayetteville'nin ilk eğitim müfettişiydi, annesiye Peace College'nin ilk öğrencilerindendi. Tüm kardeşleri üniversiteden mezun oldu hatta abisi Frank, bir dönem Kuzey Karolina Üniversitesi'nin rektörlüğünü yaptı. Archie iyi bir öğrenciydi, kitaplarla bağı her zaman kuvvetliydi. Ama beyzbol sevdası da hiç tükenmedi, takım arkadaşları onu hızlı ve atletik bir vurucu olarak tanımlıyordu. Yedi yıl boyunca alt liglerde beyzbol oynadı, 1905 sezonuna da aslında New York Yerel Ligi'ndeki Binghamton Binges takımında oynamaya başladı. Eyalet Ligi'ndeki performansıyla Giants'ın dikkatini çekti ve çocukluktan beri kurduğu MLB hayali o yıl içinde gerçek oldu. Giants'ta aylarca kenarda oturdu çünkü "Küçük Napolyon" takma isimli koçu, güneylileri de kolej çocuklarını da pek sevmezdi. Koç John McGraw, Archie'den de geldiği ilk günden itibaren hiç hoşlanmadı. Onu ancak 29 Haziran'da, farklı mağlup oldukları bir Brooklyn Superbas hazırlanırken son iki atışta göstermelik olarak oyuna soktu. Sağ duvar dibindeki solak Archie'nin MLB kariyeri birkaç dakika sürdü ve o gün sessizce sona erdi.

MLB'de sadece tek bir maç oynamış, tek bir atış dahi yapamamış bir vurucunun Dünya çapında tanınmasıysa, Kanadalı yazar William Kinsella'nın onun ismine eski bir beyzbol ansiklopedisinde rastlamasıyla mümkün oluyor. 2016'da hayatını kaybeden Kinsella, ansiklopedide Archie'nin adına rastladıkdan sonra bu genç adamın izini sürüyor ve esas hikâyesinin New York'ta değil, Minnesota'da yazıldığını fark ediyor. Archie, o talihsiz tek, ilk ve son profesyonel maçından sonra beyzolla bağıni yavaş yavaş koparıyor. Minnesota'nın sadece bin haneli, beş bin nüfuslu Chisholm kasabasına yerleşiyor. Sevgili eşi Alecia'yla birlikte o küçük kasabada yarım asır boyunca doktorluk yapıyor. Yazar William Kinsella, kasabanın yaşlılarını "Archie Graham"ı sorduğunda, onun orada Doc (Doktor) lakabıyla anılan bir

ef sane olduğunu öğreniyor.

1909 ile 1959 arasında tam 50 yıl Chisholm'daki küçük muayenehanesinde doktorluk yapan Archie, hafta içleri halktan kullanışmaz gözlüklerini ofisine bırakmasını rica ediyor. Cumartesi günleriye madenci çocuklarını ücretsiz göz muayenesinden geçiriyor ve ihtiyacı olanlara eski gözlüklerden veriyor. Kasabanın tüm çocukları Doktor Graham'ın, "yanlarına gittiğinde doktorlerine her zaman harçlık ve şeker veren bir eğlenceli adam" olarak hatırlıyorlar. Zaten "moonlight" lakabını da sporculuğuna değil, doktorluğuna borçlu; etrafına ışık saçan bir adam olarak hatırladığı için...

Muhakkak bazılarının bu hikâyesinin en azından bir kısmını biliyorsunuz zira William Kinsella'nın "Shoeless Joe" isimli kitabı 1989'da Phil Alden Robinson tarafından sinemaya uyarlanıyor. Orijinal yayın yılında Kevin Costner'ı yıldızlaştırması dışında çok fazla ödüle layık görülmeyen bu film, zaman içinde kült kategorisine ulaşıyor ve 2017'de Federal Kültür Enstitüsü tarafından korumaya alınıyor. Film ne kadar gerçek bir hayat hikâyesini bas alsda da tabii ki içinde hayal ürünü pasajlar da var. Filmde sağ elli gösterilen Graham, aslında bir solak. Archie'nin tek beyzbol maçını oynadığı Brooklyn'deki Washington Park'su şu anda bir elektrik şirketi. Ve Archie'nin oyuncu olarak dayandığı sağ duvar, hâlen o elektrik şirketinin duvarı olarak ayakta.

Peki, hayallerine beş dakika kadar yaklaşan ama profesyonel ligde bir kez bile topa vurma şansı bulamayan Archie Graham, bu talihsizliğini nasıl değerlendiriyor; "Kendimi şanslı sayıyorum. Beş dakikalığına profesyonel beyzbolcu olmak bir şanssızlık değil. Esas sadece beş dakikalığına doktor olabilseydim, kendimi şanssız kabul ederdim."

Not: Son bir parantezi de Ay Işığı Graham'ın tüm dünyaya tanınmasına vesile olan Kanadalı yazar William Kinsella için açalım... Kinsella da malesef çok şanslı bir hayat sürmedi, aynı Archie gibi. Yazarlık ve akademisyenlik ona pek parakazandırmadı; gençliği boyunca ek olarak taksiçilik, pizzacılık gibi işlerle de uğraşmazdıkdan kaldı. 1997'de karışık karşıya geçen bir taksinin kendisine çarpması sonucu ağır yaralandı, kafasını sertçe yere vurduğu için beyni hasar gördü. 14 yıl boyunca yazmaya aravermek zorunda kaldı. Beyin hasarı nedeniyle zorlu geçen yılların ardından 81 yaşında, Kanada'nın British Columbiaeyaletinde kronik diyabet rahatsızlığı nedeniyle hayatını kaybetti.

5 numaralı formasıyla Archie "Ay Işığı" Graham, 1905

Mehmet Ali & Akşamsefası

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rante.org>

Fotoğraf: Ed Ashenbach
Archie, 1905-1910 (Alfred Beitz/Beitz
Özgür Lütfiye (Kafasız))

ANALİTİK KAFASI

Türkiye İş Bankası

İktisadi Bağımsızlık Müzesi

1 Yaşında

Ulus'un simgesi Türkiye İş Bankası İktisadi Bağımsızlık Müzesi, Cumhuriyet'in kuruluşundan itibaren ülkemizin ekonomik bağımsızlık yolunda attığı cesur adımların izlerini görme imkânı tanıyor.

Türkiye İş Bankası İktisadi Bağımsızlık Müzesi, Cumhuriyetimizin kuruluş yıllarına doğru bir yolculuğa çıkmak isteyen herkesi Ankara Ulus'taki görkemli binasına davet ediyor. 96 yıl önce Gazi Mustafa Kemal

Atatürk tarafından kurulan Türkiye İş Bankası, milli iktisat tarihi açısından büyük önem taşıyan bugüne kadarki birikimini paylaşmak üzere, Ankara Ulus'taki tarihi binasını müzeye dönüştürerek geçtiğimiz yıl 3 Mayıs'ta ziyarete açmıştı. Aynı zamanda Genç Cumhuriyet'in ekonomik açıdan yükselişinin de bir sembolü olan bu tarihi yapı, bugün Milli Mücadele döneminde çok zorlu koşullar üzerine inşa edilen ülke ekonomisinin dinamosu olan İş Bankası'nın deneyimini de yeni kuşaklarla paylaşıyor.

TARİHİ ALANLARI ORJİNAL HÂLİYLE GÖRMEK MÜMKÜN

Bugüne kadar 80 bini aşkın kişi tarafından ziyaret edilen müzede orijinal olarak korunan tarihi alanlar Cumhuriyet'in erken dönemine ışık tutuyor. 5 katlı tarihi binanın bodrum katında kiralık kasa bölümüyle giriş ve birinci katlarında özel tarihi alanlar gezilebiliyor. Zemin ve birinci katlarda ise, bankanın iktisadi bağımsızlık tarihine dair koleksiyonunda yer alan fotoğraf, belge, obje ve filmler sergileniyor. İkinci katta ise, daha önce Eminönü'ndeki İş Bankası Müzesi'nde açılmış olan ve artık çevrimici

gezebildiğimiz, bankanın kurulduğu günden bu yana hayata geçirdiği sosyal sorumluluk projeleri ile reklam ve iletişim faaliyetlerini anlatan "İftiharla Sunar" sergisi yer alıyor. Açıldığı günden bu yana Mevlüt Akıldız, Nazım'ı Yolculuk ve Yalçın Gökçebağ sergilerine ev sahipliği yapan Ankara Sanat Galerisi müzenin 3. katında bulunuyor. Süreli sergi salonlarında ise Milli Mücadele'yi bine yakın belge, fotoğraf, film ve objeyle anlatan "İstiklal" sergisi bizi yüzüylük bir tarih yolculuğuna davet ediyor.

ATATÜRK'ÜN MİSAFİR EDİLDİĞİ SALON DA GÖRÜLEBİLİR

İtalyan mimar Giulio Mongeri tarafından 1929 yılında inşa edilen bina, erken Cumhuriyet dönemi mimarisinin günümüze ulaşmış en önemli örneklerinden biri olarak biliniyor. Batı ve Osmanlı mimarisi ile Art Nouveau ve Neo Rönesans akımlarının izlerini taşıyan tarihi yapının dekoratörlüğünü Atatürk'ün Çankaya Köşkü'ndeki çalışma odasını da tasarlayan Selahattin Refik Sırmalı üstlenmişti. Müzeyi gezerken 22 Ekim 1929 tarihinde, Atatürk'ün misafiri edildiği, orijinaline

uygun şekilde korunan "İdare Meclisi Salonu"nun yanı sıra Atatürk'ün bankanın İskenderiye Şubesi'ne hitaben imzaladığı Weinberg tablosunu da görebilmek mümkün.

Müze tasarımı Burçak Madran'ın, grafik tasarımını Emre Senan'ın, danışmanlığını Prof. Dr. Zafer Toprak'ın üstlendiği Türkiye İş Bankası İktisadi Bağımsızlık Müzesi, yakın tarihimizin sosyal, kültürel, iktisadi ve siyasi değişimlerine tanıklık etme imkânı tanıyor.

Bu bir ilandır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

Dilan Bozyel

yabani ot ve şefkatli patates dilimi

Küçük bahçesine yabancı bir ot dadanmıştı. Yabancı otun tüyleri yapışkan, kökü çelimsiz ve kuruydu. Uzundu, öyle uzundu ki her kolu toprağa ayrıca köklenmişti. Sağ eliyle bir çeğişte bir kökünü yakalıyor, tüyleri elini sıkıca kavıyor, sol eliyle diğer köküne uzanıyordu. Kopara kopara temizlemeye çalışıyordu onu bahçesinden. Toprak, her kökten kurtuluşunda nefes alıyordu; kurtulurcasına. Sabah gün doğumuyla başlıyor, gün ortası balkonun çatlamış eski mermerinin üstüne kuşlar için ekmek kırıntıları bırakarak günlük iyilik kotasını doldurmaya çalışıyordu. Akşamına doğru, elleri yapışkan yabancı otun kuzarıncı mutfağa geçip, patates dilimliydi, her dilimi olabildiğince ince doğuruyor, bıçağın yikanmaktan çürümeye başlamış ahşap kesme tahtasında yankılanan sesini her dilimde daha da artırıyordu. **Oysa sakindi. Sadece kafası doluydu çünkü yabancı otlar resmen mahalle baskısı misali küçük bahçesini sarmıştı.** Dilimlediği patateslerden bir tanesini yanağına yatırdı. Sanki patates şefkatle yanağına alınıp dayamış gibiydi. Bir patatesten ilgi gördüğüne mutlu oldu. Bir hissim patatesi yanağından çekti, pencereye baktı; onu kimsenin görmediğinden emin olunca, Tanrı'nın az evvel mühim insanlık dertleriyle uğraştığını ve bu delilik belirtisi sayılabilecek patatesle münasebetini görmediğini umut etti.

Ertesi gün, yine gün doğunca uyanıp bahçesindeki yabancı otları temizlemeye devam etti. Çiğlik atmanın yararlarını düşünüyordu o gün. Günlerdir sessizdi. Yalnızca kedisinin miyavlamasına karşılık veriyordu kedisinin dilinde. Artık Tanrı'dan saklamıyordu kedisile karşılıklı miyavlaştığını. Kedisinin onun gibi konuşmaya başlasaydı, belki de sesini beğenmeyecekti, kelimelere vurgusu sinirini bozacak. Miyavlamak daha mantıklıydı.

Dünyada herkes, aynı anda çiğlik atsa rahatlar mı diye sordu yabancı otlara doğru. Sanki onu duyacaklarmış gibi.

Dünyada herkes, aynı anda çiğlik atsa rahatlar mı diye sordu yabancı otlara doğru. Sanki onu duyacaklarmış gibi. Küçük bahçesinde çiçklere uzandı. Koparması gereken yabancı otlara aşağıdan baktı, bir böcek gibi. Zaten bitkilerin genellikle macro objektiflerle çekilen fotoğraflarının terimi de böcek gözü idi (*bugview). Fotoğrafa bakan kişiler otlardan daha kısa boylu ve küçük hacimli biri olduğu hissine kapılırdı bu tür çekimlerde.

Ama bu hikâyenin fotoğrafı bir böcek gözü çekim değildi, hiçbir okuyucusunu yanıltmak istemedi. Toprağın üstünde gözle görüldüğü her yeşili ve tonunu inceledi. Patatesi neden şefkatli bulduğunu anladı; toprağın altında yabancı otlardan uzakta yaşıyordu çünkü patates. Günlük Tanrı'nın dinlediği bu garip düşüncelerle geçip gidiyordu...

Aslı Alpar

UNUTTUĞUN HER ŞEY,
SANA BİR ŞEY HATIRLATIR...

YAŞADIĞIMIZI
KANITLAMAK İÇİN Mİ
BAKARIZ ESKİ FOTOĞRAFLARA?

YAS,
UNUTMAMAK
İÇİN, KALBİNE
BAĞLADIZIN KURDELE...

KAĞCA BİTMİŞ, TELAS BİTMİŞ,
KARIŞMISSIN ORMANA...
MERHABA!

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

Buket Arbatlı

erkeklere her şey anlatılmaz

Ya şimdi tutup sorsa, evli misiniz? Yaaa, boşandınız demek. Sakıncası yoksa neden desem? Cevap alamayınca, sağlık olsun, bugünlerde evli kalan yok, derdi muhtemelen.

Ögle yemeği saati çoktan geçmişti, restoran boştu. Terastaki masaların birinde iki kadın sohbet ediyordu. Mina gözlerini kısp camlı kapıdan içeriyi görmeye çalıştı. Uzağı iyi göremediği hâlde gözük takmaması, gözlerini kısarak bakmanın kendisine izemli bir hâl verdiğine inanmasından. Kedi kız oldum, diyorud evdekilere. Mina'nın boşandığından beri birlikte yaşadığı yayosı, "Kedi kadın," diye düzeltiyordu her defasında. Üniversitede oğlu olan biri kız değildi artık.

Adam henüz gelmemişti. Mina içerideki masalardan birine oturdu. Limon sulu soda ismarladı. Limon dilimi değil, limon suyu lütfen, dedi garsona. Limon dilimi koyacaklarına emindi, kimse kimseyi dinlemiyordu. Mutfağa girene dek garsonu gözleriyle takip etti. Yayosunun aklına uyup adamlı buluşmayacağına şimdiden pişimdi. Şişli Belediyesi'nde kültür azası, once yıl Fransa'da yaşamış, çocuğu da yok, bir tanışan sen çıkar, demişti yayosı. Başından atmayı çalışıyorsun beni diye takılmıştı Mina. Üzülmişti yaşlı kadın. Elinde büyümsü torunu mutlu olsun istiyordu sadace.

Kapıda beliren adam resminden daha yaşlı ve göbekli. Vendetto filmindeki maskeye benzeyen bıyıkları ona gülümsüyormuş izlenini veriyor. Adam hiç tereddit etmeden Mina'ya doğru ilerledi. Karşıdaki sandalyenin üstüne ellerini koydu.

"Fotoğrafınızdan daha güzelsiniz."

Mina belli belirsizgülmüştü. Merhaba bile demeden edilen iltifattan utanmıştı. Masanın üstünde duran elleri fazla geldi birden, kucağına sakladı. Sonra bundan da utanarak sağ elini masanın üstüne çıkardı, işaret parmağıyla beyaz kofalı masa örtüsüne bir çizgi çizdi. Bu kısa zaman zarfında gene de gözlerini adamda tutmayı başarmıştı. İlk buluşmasına gitmiş bir genç, kız gibi davranışlarını farkındaydı.

"Utandırırım, kusura bakmayın, isimim Rafi."

Mina da ismini söyledi, sonra hâl hatır sorularına geçmişti. Yok, Vendetta değil, Batman'deki Joker gibi kıvrılıyor dudakları, yukarı doğru, diye düşündü Mina. Joker rolündeki aktör de gençmişliği ne yazık ki Yüksek dozdand. Aynı Hoffman gibi. Rafi'nin ismi de çok hoştu. Rafi'nin ismini hatırlıyordu. Adamın yüzüne o kadar odaklanmıştı ki söylediklerini

kaçırıyor. Ne ayıpl

"Efendim?"

Rafi bira isteyeceğini söyledi. Küçükhanım ne içmek isterdi acaba? Yayı burada olsaydı Rafi'yi de düzeltirdi mutlaka. Kocaman oğlu olan bir kadına "küçükhanım" diye hitap edilmez. Mina onu beklerken soda istediğini söyleyince Rafi üzülür. Küçükhanımı bekletemek kendisine hiç yakışmamıştı doğrusu.

Garsonun gelip masayı kurtarmasını beklediler. Mina'nın dikkatini adama vermesi gerekiyordu. Joker çoktan ölmüştü, bu adam da fena değildi. En azından eve döndüğünde yayosına böyle söylemesi gerekti. Yoksa yaşlı kadın bir türlü yatmaz, mutfağa gider, su alır, uymadan ağzına bir şeker atamaz diye geri gelir, ardından dişlerini tekrar fırçalaması ve yine su içmesi gerekirdi çünkü fırçalamak susatırdı. Bunları yaparken bir yandan da salona ışık veren tek abajurun altında oturmuş, sesi kapalı televizyona bakan torununu göz ucuyla süzdi.

Adamın kendinden emin hareketleri, ilk tanışmada şarap yerine bira istemesi. Güzelsiniz, Mina Hanım lafları. Bu işleri bilirsiniz halleri. Ama biraz paslanmış. Uzun bir evliliğin etkisi. Böylesi daha iyi. Kaşar tipler hiç çekilmiyordu. Bir bira içelim deseniz metroya bırakırken arabada bacağınızı okşamaya kalkıyorlardı.

Rafi'nin Fransız karısı onu bırakıp gitmişti. Rafi'nin annesi, "İyi olmuş sana, Türk kanı alsaydın bunlar başına gelmezdi," demişti. Karısı terk ettiğinde şaşkınlıktan olmuş, nasıl yaşayacağını bilememiş, ailesi, yurda, aile şirketinin başına dön, demişti.

"İş konusunda ablam benden hevesli. Kocası da. Şirketi onlar yönetiyor. Ben de annemi. Belediyede iş ayarladılar, arada gidiyorum, vakit geçiyor." Güler, gamsız.

Her şey tuhaflaşmıştı. Eskiden annesiyle yaşamaktan utanırdı erkekler. Şimdilerde boşanan soluğu annesinde alıyordu.

"Bir de 'Biraderler' var, her hafta toplantılarına gidiyorum."

"Masolar mı?"

"Öyle de diyebiliriz ama genelde demeyiz."

Ne dese güldü. Masouluk, güçlü erkekler kulübü. Mina'nın kuzeni bu tayfadan, onun anlattıklarından öğrenmiş, kabul töreninde çuval giyip boyunlarına halat bağladıklarını. Mina gülmekten katilince kızmıştı kuzeni. Mühim çevre kuzen, ne derlerse yapmak gerek, demişti.

Aferin, dedi Mina içinden. Sayın belediye kültür azası da boynuna halat bağlanmış mıydı acaba? Aslında ne diye kızıyordu ki? Adamın konuşması en hayırlısı. Ya şimdi tutup sorsa, evli misiniz? Yaaa, boşandınız demek. Sakıncası yoksaneden desem? Cevap alamayınca, sağlık olsun, bugünlerde evli kalan yok, derdi muhtemelen. Güzelligini soldandı, bu eski moda laf da nereden gelmişti aklına, yine birisi olsun istiyorsunuz elbet, diye devam etse daha mı iyiydi? Sus ve dinle.

Restoran yavaş yavaş doluyor, siyah etek, beyaz gömlek ve siyah papyonlu kadın garsonlar hafif hareketleri dolayor, masalardaki mumlar birer birer yanıyor. Ortadaki büyük masanın üzerinde siyah uzun sakslar, içlerinde beyaz orkideler. Tavanda kanatları açmış dev böceklerle benzenen avizelerden dökülen ışık altında kendini artık iyi hissediyordu Mina. Üstelik içki içmeden. Duvarda Archibald Motley'nin uzun sigaralar içen kısa saçlı kadınları. Mina ellerini omuzlarına dökülen saçlarına götürdü. Kestirse miydi? Canı sigara çekti. Ama karşıdaki içkiyordu. Ya kokusundan rahatsız olursa.

"Patates biraya ne dersin?" dedi Rafi adın.

Kaçınıcılık cümleden sonra sen'e geçiliyordu? Keşke saysaydı. Üniversite öğrencileri gibi bira patatesi neden içmemisin?

"Kaşı burası beni. Üstelik kalabalık." Oğlan çocuğu bakışlarıyla

Neden ağırlaşmış sıcak havada hiç konuşmadan yürüdüler, sahilde

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://trante.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

ardı ardına sıralanmış biracılardan birine oturduklar. Yeni tanıştığın bir adamla bira patates. İnsan kendini nasıl da genç hissediyor!

Rafî büyük bir keyifle çocukluğunu anlatıyordu: İlkokulda her Allah'ın günü âşık olduğu kıızı evine kadar takip edici, açık hava sinemasında altına kaçırış. Enez'de yaşayan yayosının bir devesi vardı, inanılmazıymıydı? Bu yayo kocaman bir fındında üstü kaymaklı Türk kahvesi içti, yanında da sarma sigara teldirirdi. Rafî'ye boyun kısa diye üzülme, derdi, çünkü önemli şeyler yere yakın gerçekleşir, sen onları kaçırmayacaksın. Faytona buralı, Kırkpınar güreşlerini izlemeye giderlerdi. Pehlivanlardan önce meydana çıkan küçüklerden biri de oydu. Süzülen yağın kaç yılanmadan sonra çıktığını tahmin bile edemezdi.

Belli ki çocukluk anlatılması en kolay yaşam dilimiydi. Ama yaşamının en kolay olduğu söylenemez. Çoğunlukla. Yine de insan nasıl rahattı bir babacıya anlatırken. Mina, Antep'te barıkap çıktığı çocukluğu anlatmadı. Babasının şehri. Sonra kimsenin gözünün içine bakmayan annesinin kırığı gibi insanın üstüne yağın soğukluğunu. Görünür olmak için verdiği olağanüstü çabanın ardından her şeyden vazgeçmiş, her geçen gün sessizliğe gömülmüştü. Sonra birden, "Kız büyük şehirde üniversite kursa ben onunla giderim," demişti yayo. Herkes nasılsa da şaşırmıştı... Anne kışlarını kaldırdı duğadığını bükümüştü sadece. Hukuk fakültesini kazandığını belirten kâğıt gelinceye dek kimse bana ihtimal vermemiştî ama olmuştu işte. "Okulu bitirse bile bana davasını kim verir," diye gümüşlü babası.

"Demek avukatsın, korkmam gerekir mi?" Yine güliyordu Rafî. Mina istese de ona sinirlenemedi, adam doğuştan sevimliydi.

"Mezun olunca öğretim görevlisi olarak okula kaldım. Kimsenin bana davasını vermesine gerek kalmadı. Senin de korkmam gerekmez." Mina da güldü.

Kocasıyla daha okuldayken tanışmıştı. Kadının evlenmeyi olmaz, demişti yayo. Çocuk ise sen bileceğin şey. Rafî sormazsa çoktan söz etmeyecekti.

"Ya çocuk," dedi adam.

"Okulum var, üniversitede. Yurt dışında okuyor."

"Yaşını göstermiyorsun." Mina gülümsedi, ikinci iltifat, cevap vermedi. Birlikte büyüdüğü bir çocuk sahibi olmanın güzel yanı yok, demedi.

"Ö şimdi arkadaş gibidir sana." "Nadiren konuşuyorsun. Aramız iyi değil." Üzüldü Rafî. Kimsenin dargın kalmasını istemezdi. Hele ki çocuklarını anellerine. Saatin gece yarısını geçtiğini görünce, eve gitmen gerekmiyor mu, diye sordu. Gerekiyordu. Mina adamın elini sıkı. O da Mina'yı yanağından öptü. Tekrar buluşmak için randevlaşımadılar. Yürürken, Rafî'nin arkasından baktığını düşünerek sırtını kaldırıldı.

Yayo havlu sabahlığıyla yatığına uzanmış, televizyon seyrediyordu. Takmadışları komodinin üstünde, yarıya kadar su dolu bardaktaydı. Uzun yüzünde büzülmüş dudaklarıyla ekranı kâğıtlere küsmüş gibi görünüyor. Anlatırken kâğıt döndüğünü duyunca dışıeri ağzına taktı ama

yerinden kalkmadı. Uzunca süre bekledi, oda ışığı koridora vurduğu hâlde torunu iyi geceler dilemeye geldi. Yayo minik adamlarla salona gitti, torununu her zaman oturduğu koltukta buldu.

"David aradı. Annen dışarıda, dedim. Yarın arayacak."

"Parası bitmiştir," dedi Mina. Yayınnı yüzü buruştu. Yandaki koltuğa oturdu. Televizyona baktı bir süre. Jüri üyeleri gülmekten kırılıyor, yarışmacı mahcup bir yüzle dikiliyor.

"Oğlan seninle konuşacak, biliyorum ben. Biraz daha sabretmen gerek."

Torunundan cevap gelmedi. Sehpanın üstündeki kılavuzla, altındaki dantel örtüyü, abajurun piriñ yayığına, ömrüne tanklık etmiş eşyalara baktı yaşı kadın. O kadar yaşıldı ki. Azrail onu almayı unutmıştu. Bu hafızın üstünde duran, duvarlarda asılı fotoğraflar; çoğu hayatta olmayan çeşitler her yanını sarımtı. Kendi düğün resmi; başında elmas tacı, mahcup bakışları çok eskiden görülmüş bir rüyanın parçasıydı. Yanındaki çerçevede Mina, henüz on yedi yaşında, deniz kıyısında gözleri güneşten kıslmış. Daha küçük bir çerçevede yine Mina, bu defa kucağında bebeği, biraz şaşkın. Çocuk anne, diye düşündü yayo. Neden engel olamamıştı, bu erken evliliğe, anneliğe? Mina'yı annesinden kurtarmıştı ama evlilikten kurtaramamıştı, ne yazık!

"Televizyonun sesini açsana, ne anlıyorsun böyle," diye sordu tonunu ayardırmaya çalıştığı sesiyle.

Televizyonda ses yarışması vardı, jüri yarışmacıdan bir şarkı daha istiyordu. Aniden salonu tiz bir ses doldurdu. Mina telaşa kumandaya geri bastı. Yayo merakla sordu.

"Adam nasıldı?"

Anlaştınız mı?"

İş görüşmesi mi bu? Ne garip lafalar. Artık kadınlı erkek anlaşılıyor yayo, demek isterdi Mina. Ne yaptıklarını da bilmiyorlar. Cevapvermeden televizyona bakmayı sürdürdü.

"Adam yeni dönmüş. Kimseyi doğru dürüst tanımıyor. Uzatmadan bağlasanız işi."

"Onların duymadan, değil mi, yayoğacağım?"

Yaşı kadın içini çekti. "Söyleyemsen duymaz. En iyisi aile içinde bir nikâh. David yazın geldiğinde söylerim ben ona."

Mina onun sabahlığın yeniden çkan mavi damarlı ince bileklerine baktı. Küsüratını söylemediği yaşyla küçülmüş, minicik kalmıştı yayosı. Yalnız son yıllarda gözleri büyümüştü. David'in annesine vurduğu o güne tanık olmanın şaşkınlığı yapıpışmış sanki gözbebeklerine. Yaşı kadın aralarına girmese ne olacaktı? David'in annesini öğrencisiyle öpüşürken yakaladığı o meyus gün olmuştu hepsi. Oğlan daha on beş yaşındaydı. Babası onu apar topar yurt dışına göndermiş, kendi de evi terk etmişti. Yayo dekanın ayaklarına kapanmasa okuldaki işini de kaybedecekti Mina.

Yayo yıllardır söyleye söyleye kendisinin de inandığı tekerlemeyi yiniyordu.

"Onların Rafî'nin kulağına gelirse, oğlum kulağıyla, yanlış anladı, dersin. Kocam da trafıfında kulağına sözüne kadar, Bu kadar. Daha az değil. Rafî'nin kulağına sözüne kadar. En sevdiğin erkek bile senin hasmın."

Belli ki çocukluk anlatılması en kolay yaşam dilimiydi. Ama yaşamının en kolay olduğu söylenemezdi.

HAZAL SUBAŞI

Puslu Kitaplar Atlası

Yazar: Başak Özgür Acar
Çizimler: Yagmur, 2012

En sevdiğim yeri:

Eğkâr! Açgözünde dışlerden uyan. Sam'gü görmesen de barıkuçuklar serçeyör. Kim? Dağın varamsan bile hilçolmasa evinden çıkıp kırılaraç! Bâkeleri, kuşları, çiçekleriye tepeleri seyrete. Bırak dünyanın haritasını yapmayı! Daha hayattayken bir taşbır taşın üstünekaç. Gülleri ve bülbülleri görmeyiçün gün boşu evinde oturan adam Dünyanın kendisini hiç görülebilir mi?

SİNAN ÇALIŞKANOGULU

Ruhi Müccerret

Yazar: Hüseyin Menteşe
Ağır Yayıncılık, 2015

En sevdiğim yeri:

Birsürsöyün Nazlı Hilal başucuma geldi. Bir insan hakkındaki gerçek duygularımız, onu uyandırırken açığa çıkar. "Civan..." Sesinin letafeti, bana güzelbir isim aldığını düşündürdü. Şekfati bir resimletme omzuma dokundu. Zuccacile mağazasında bayıltıcı tüfeke vurulmuş fili gibi vavuşca kaktım. Geri çekildi. İşaretparmaklarını gözlerimi ovuşturdu. Suratıma çıkı gelen bir maskeyle bankasoyuyordum sanki.

ORÇUN ŞAHİN

Kürtük

Yazar: Aras Sarıgözü
Çizimler: Aygün Ergülen
Kırkayak Yayıncılık, 2015

En sevdiğim yeri:

Neden kır olduk. Bilmiyoruz, belki bir gün nedenini öğreniriz. Ne düşündüğümü söyleyeyim mi sana, Söyle, Bence bizdir olmadık, biz zaten körüz. Gören körler mi, Gördüğühâlde görmeyen körler.

BÜŞRA AKGÜN

Sımyacı

Yazar: Pınar Çelebi
Çizimler: Gülşahin Aygün
Can Yayıncılık, 1996

En sevdiğim yeri:

Evernin Ruhu, bir düşüğü gerçekleştirmeden önce yal boyuna öğrenilen her şeyde değer birer. Bize kırık kâğıt duğular besledikleri için böyle dövrarınz. Düşümezi gerçekleştirmemizin yanı sıra, ona doğru ilerlerken aldığımız dersleri de işçen öğrenememiştir ister. Ama insanlarıncöğünüğü, işte bu anda vazgeçerler. Çölündilinde bizbu durumu şöyle tanımlarız: vahannn palmiyeleri ufukta görünmüşken susuzluktan ölmek.

Senin besucü kitabın hangisi?

En sevdiğim yeri şeye:

çocukkitabim@kafadergi.com

Herkes bir portre fotoğrafını da ekleyerek yolla, gelecek ay bu sayfada yayımlanabilir!

Hazırlayan: Pınar Akşel

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rante.org>

Bu köşe
okuyucularımız
tarafından
hazırlanmaktadır.

konu: başlangıç
hikâye: melike zümrüt
fotoğraf: mert balta

KAFA'ya göre

yaz, çiz, çek, payla! bu köşe senin!

#kafamagöre

frezya kokulu yarımlar

Yağan yağmurun dinmesini bekler gibi ortalığın durulmasını ve evime dönmeyi bekliyorum. Aklımda bir küfe soru: Nasıl toplayacağım ortalığı? Neler bozulmuştur? Ay ortalığı kurt basmasa bar!

Eve girdiğimi hayal ediyorum. Rutubet kokuyor hayallerimde. Perdeler aylardır kapalı, önce onları açarım diyorum. Sonra bir güzel temizlik. Çiçek gibi kokuyor o an, içime çekiyorum. Bitti diyorum, bak, yine buradasın. "Ya yine olursa?" diyor diğer yanım. Ya yine evini terk edersen? "Hayır" diyorum, bu kez yalnız kalmayı göze alırım. Yoruluyorum düşünürken bile, ne çok kirlenmiş ortalık. Havasızlık

nasıl basmış ortalığı. Şu temizlik bitse de aylar önce alıp deneme fırsatı bulamadığım kahvelerimden yapsam. Hayal ederken yaşıyorum sanki. Ama kahveni içmeden önce güzel bir duş. Uzun zaman sonra çok sevdiğim sofaya oturup, cama vuran ağaç gölgelerini süzerim. Saçlarımı kuruyunca hemen gidip kösedeki çiçekçiden bir demet frezya almalıyım. Her şey tam olmalı bu seremonide. **Çiçekler... onlar geri dönüşün en önemli ayrıntısı. Bir demet çiçek her şeyi iyileştirir.** Bir de kahve kokusu... Ben hazırım. Yine çiçek açabilir, yine frezya alabilir, yine yağmur yağabilir, aldığım nefesle hazırım.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Haziran 2020 - Sayı: 69 - Aylık Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi
Aylık Yayın Süresi: Yayın - Yayıncı: KAFA Grup Reklam Yayıncılık Sanayi Ve Ticaret Ltd. Şti.
İmtiyaz Sahibi: Candan Tolga Işık Sorumlu Müdür: Mert Çanga

Görsel Yayıncılık Genel Yönetmeni: Ayça Derin Karabulut
Görsel Yayıncılık Genel Yönetmeni: Ayça Derin Karabulut
Görsel Yayıncılık Genel Yönetmeni: Ayça Derin Karabulut

Görsel Yayıncılık Genel Yönetmeni: Ayça Derin Karabulut
Görsel Yayıncılık Genel Yönetmeni: Ayça Derin Karabulut
Görsel Yayıncılık Genel Yönetmeni: Ayça Derin Karabulut

Görsel Yayıncılık Genel Yönetmeni: Ayça Derin Karabulut
Görsel Yayıncılık Genel Yönetmeni: Ayça Derin Karabulut
Görsel Yayıncılık Genel Yönetmeni: Ayça Derin Karabulut

Görsel Yayıncılık Genel Yönetmeni: Ayça Derin Karabulut
Görsel Yayıncılık Genel Yönetmeni: Ayça Derin Karabulut
Görsel Yayıncılık Genel Yönetmeni: Ayça Derin Karabulut

Görsel Yayıncılık Genel Yönetmeni: Ayça Derin Karabulut
Görsel Yayıncılık Genel Yönetmeni: Ayça Derin Karabulut
Görsel Yayıncılık Genel Yönetmeni: Ayça Derin Karabulut

Görsel Yayıncılık Genel Yönetmeni: Ayça Derin Karabulut
Görsel Yayıncılık Genel Yönetmeni: Ayça Derin Karabulut
Görsel Yayıncılık Genel Yönetmeni: Ayça Derin Karabulut

Kitabımın SON cümlesi.

@kafadergisi hesabından okurlarımıza
"Bir kitap yazıyor olsaydınız son cümlesi
ne olurdu?" diye sorduk. İşte gelen cevaplar...

Binlercesinin inci gibi
dizildiği kütüphanede
rastgele seçtiği bu
kitap, dedesinin sırrını
açıklayabilir miydi?

@eog777

“ Alzheimer
hastası kadın,
aynada yüzüne
son kez baktı
ve "hatırlamak
isterdim" dedi.
@sevilistina

Son. Arzu Film...

@arzumasaofficial

“ Ve tatlı bir sonbahar
akşamında yaprakların
hışırıtısında yürüyüp
uzaklaştılar. ”

@ugly

Yine kaynanam benimle
yaşıyormuş da emekli
maaşını görüncem
alıyormuş gibi bir
günü bitirdim.
@ackm.cck

“ Ve kazanan hep
sevgi oldu! ”

@eluguruz

“ Yeni maceralara atılacağı
geleceğin hayaliyle derin bir
uykuya daldı. ”

@cerentemels

Simli kartpostallara da
annesinin kokusunu almayı
bekleyerek dokundu, işi bile
kapatmadan uykuya daldı.

@hiyaboz

“ Arkasına dönüp baksa
gidemeyecekti bunu
biliyordu. Hızlı adımlarla
sokağa karıştı. ”

@yusufalik

Söyleyeceklerin
bu kadar değildi...

@ayazduru

“ Ve radyodan cızırtılı bir
ses "Ben seni unutmak
için sevmedim..." ”

@abdulkamur

Böyle işte...

@naimmami

“ Neticede hepimiz hayatın
ve hayatın bize sunduğu
şartların doğrultusunda biraz
olsun değişmemiş miydik? ”

@begumbulbul

Kafanı kaldır gökyüzüne
bak, nefes almaya değer
çok sebep var.

@gokceekin

“ Artık siz de
mutsuzsunuz
çünkü biliyorsunuz. ”

@ozcaner

Özgürlüğü kuşa benzetirdi
annem ve bu kuş artık
benim içimde uçuordu.

@yazinciozgul

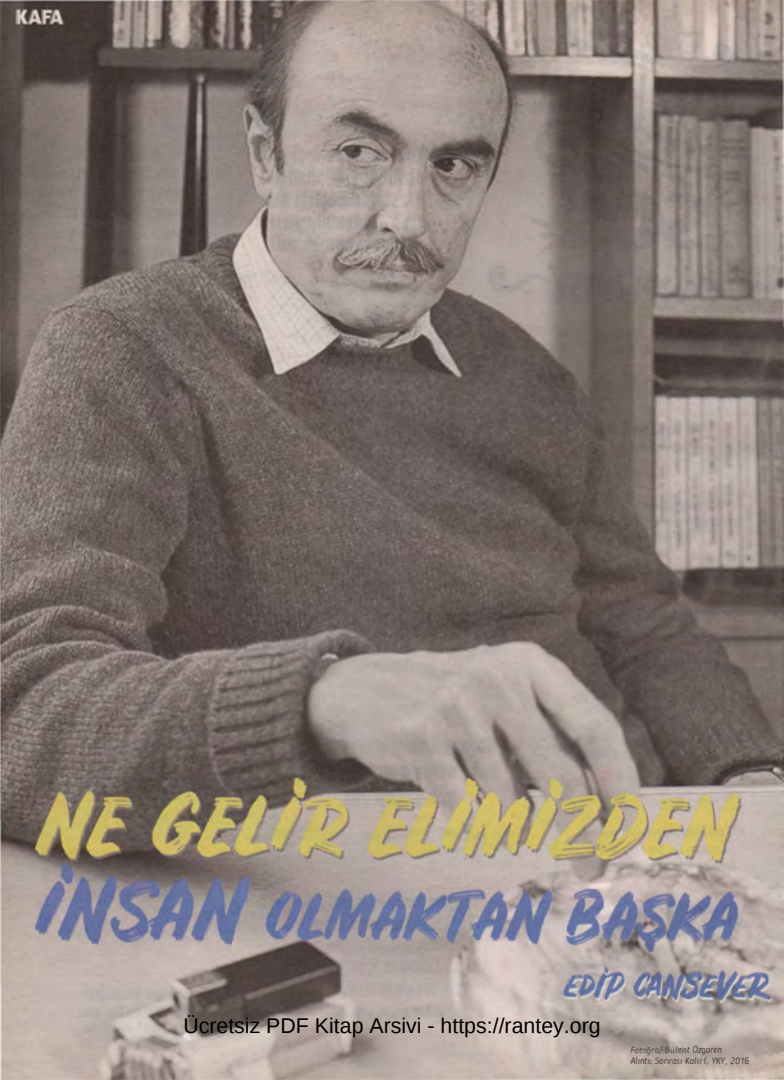
Kendisi yenik düştü ama
bize uğrunda savaşmaya
değer bir dünya bıraktı.

@den.kargi

Hayatınızdaki
bütün acılarınız
bir kahkahaya
yenilecek kadar
iz bıraksın
kalplerinizde.

“ Son defa yanına varıp
dokunmak istedim
yüzünde çiçekler, yüzünde
baharlar, yüzünde göklere
uçuramadığı kuşlar
hoşça kull
@kayit...

“ Tüm karmaşa bitmişti.
Durup derin bir nefes aldı.
"Yürekli bir gün" dedi ve
gülümsedi.
@domlatacakan

NE GELİR ELİMİZDEN İNSAN OLMAKTAN BAŞKA

EDİP CANSEVER

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>